

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

1)

z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz.U. Nr 99, poz. 1001)

tz. z dnia 9 kwietnia 2008 r. (Dz.U. Nr 69, poz. 415)

(zm. Dz.U. z 2012 r. poz. 769, Dz.U. z 2012 r. poz. 589, Dz.U. 2011 Nr 291, poz. 1707, Dz.U. 2011 Nr 205, poz. 1211, Dz.U. 2011 Nr 205, poz. 1206, Dz.U. 2011 Nr 171, poz. 1016, Dz.U. 2011 Nr 106, poz. 622, Dz.U. 2011 Nr 45, poz. 235, Dz.U. 2010 Nr 257, poz. 1726, Dz.U. 2010 Nr 257, poz. 1725, Dz.U. 2010 Nr 254, poz. 1700, Dz.U. 2010 Nr 239, poz. 1593, Dz.U. 2010 Nr 238, poz. 1578, Dz.U. 2010 Nr 81, poz. 531, Dz.U. 2010 Nr 28, poz. 146, Dz.U. 2009 Nr 219, poz. 1706, Dz.U. 2009 Nr 161, poz. 1278, Dz.U. 2009 Nr 127, poz. 1052, Dz.U. 2009 Nr 125, poz. 1035, Dz.U. 2009 Nr 115, poz. 964, Dz.U. 2009 Nr 97, poz. 800, Dz.U. 2009 Nr 91, poz. 742, Dz.U. 2009 Nr 69, poz. 595, Dz.U. 2009 Nr 6, poz. 33, Dz.U. 2008 Nr 237, poz. 1654, Dz.U. 2008 Nr 216, poz. 1367, Dz.U. 2008 Nr 171, poz. 1056, Dz.U. 2008 Nr 134, poz. 850, Dz.U. 2008 Nr 70, poz. 416, Dz.U. 2007 Nr 192, poz. 1378)

Rozdział 1. Przepisy ogólne.

Art. 1. [Zakres przedmiotowy]

1. Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

2. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- 1) pełnego i produktywnego zatrudnienia;
- 2) rozwoju zasobów ludzkich;
- 3) osiągnięcia wysokiej jakości pracy;
- 4) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej;
- 5) zwiększania mobilności na rynku pracy.

3. Ustawa ma zastosowanie do:

- 1) obywateli polskich poszukujących i podejmujących zatrudnienie lub inną pracę zarobkową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawców zagranicznych;
  - 2) cudzoziemców zamierzających wykonywać lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
    - a) obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej,
    - b) obywateli państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej,
    - c) obywateli państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy mogą korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnot Europejskich i jej państwami członkowskimi,
    - d) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy,
    - e) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na osiedlenie się,
    - f) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich,
    - g) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694 oraz z 2007 r. Nr 120, poz. 818 i Nr 165, poz. 1170),
    - h) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej jako członkowie rodziny cudzoziemca, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 lub art. 54 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony,
    - i) posiadających w Rzeczypospolitej Polskiej zgodę na pobyt tolerowany,
    - j) korzystających w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej,
    - k) ubiegających się w Rzeczypospolitej Polskiej o nadanie statusu uchodźcy i małżonków, w imieniu których występuje z wnioskiem o nadanie statusu uchodźcy, którzy posiadają za wiadczenie wydane na podstawie art. 36 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z 2007 r. Nr 120, poz. 818 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416),
    - l) którym udzielono ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 3) cudzoziemców - członków rodzin cudzoziemców, o których mowa w pkt 2 lit. a-c;
  - 4) cudzoziemców - członków rodzin obywateli polskich, którzy uzyskali zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo po złożeniu wniosku o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenia na osiedlenie się lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 61 ust. 3 lub art. 71a ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, zezwolenia na osiedlenie się lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich posiadali zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony;
  - 5) cudzoziemców zamierzających wykonywać pracę lub wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
- 4.⁶⁾ Na zasadach określonych w ustawie zasiłki i inne świadczenia z tytułu bezrobocia przysługują osobom, o których mowa w ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-g oraz lit. i, j, l, oraz cudzoziemcom - członkom rodzin obywateli polskich.

Art. 2. [Słowniczek]

1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

1) akademickim biurze karier - oznacza to jednostki działające na rzecz aktywizacji zawodowej studentów i absolwentów szkoły wyższej, prowadzonej przez szkołę wyższą lub organizację studencką, do której zadanależy w szczególności ci:

- a) dostarczanie studentom i absolwentom szkoły wyższej informacji o rynku pracy i możliwościach podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- b) zbieranie, klasyfikowanie i udostępnianie ofert pracy, staży i praktyk zawodowych,
- c) prowadzenie bazy danych studentów i absolwentów uczelni zainteresowanych znalezieniem pracy,
- d) pomoc pracodawcom w pozyskiwaniu odpowiednich kandydatów na wolne miejsca pracy oraz staże zawodowe,
- e) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;

2) ⁷⁾ bezrobotnym - oznacza to osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a-g lub lit. i, j, l, lub cudzoziemca - członka rodziny obywatela polskiego, niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie albo innej pracy zarobkowej, albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczęszczając w szkole, z wyjątkiem uczęszczania w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły lub w szkole wyższej gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- a) ukończyła 18 lat,
- b) nie ukończyła 60 lat - kobieta lub 65 lat - mężczyzna,
- c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- d) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- e) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- f) nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis: - zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo - nie upłynął jeszcze okres do określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- g) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- h) nie uzyskuje miesięcznego przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyjątkiem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od rodków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- i) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- j) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
- k) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,
- l) nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników;

2a) ⁸⁾ (uchylony)

3) bezrobotnym do 25 roku życia - oznacza to bezrobotnego, który do dnia zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia;

4) bezrobotnym powyżej 50 roku życia - oznacza to bezrobotnego, który w dniu zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy ukończył co najmniej 50 rok życia;

5) ⁹⁾ bezrobotnym długotrwale - oznacza to bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy dłużnie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyjątkiem okresów odbywania staży i przygotowania zawodowego dorosłych;

6) bezrobotnym bez kwalifikacji zawodowych - oznacza to bezrobotnego nieposiadającego kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu po wiadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczaniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu;

7) cudzoziemcu - oznacza to osobę nieposiadającą obywatelstwa polskiego;

8) członku rodziny - oznacza to:

- a) osobę pozostającą z obywatelem polskim lub cudzoziemcem, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2, w związku małżeńskim uznawanym przez prawo Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) zstępного, obywatela polskiego lub cudzoziemca, w wieku do 21 lat lub pozostającego na jego utrzymaniu;

9) dodatku aktywizacyjnym - oznacza to kwotę wypłaconą osobie, która będąc bezrobotnym posiadającym prawo do zasiłku, podjęła samodzielnie lub w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy zatrudnienie lub inną pracę zarobkową;

- 9a)**¹⁰⁾ do wiadczenia zawodowym - oznacza to do wiadczenie uzyskane w trakcie zatrudnienia, wykonywania innej pracy zarobkowej lub prowadzenia działalności gospodarczej przez okres co najmniej 6 miesięcy;
- 9b)**¹¹⁾ EURES - oznacza to europejskie służby zatrudnienia państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, realizujące działania obejmujące w szczególności pośrednictwo pracy wraz z doradztwem w zakresie mobilności na rynku pracy we współpracy ze związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców;
- 10)**¹²⁾ (uchylony)
- 10a)** indywidualnym planie działania - oznacza to plan działań obejmujący podstawowe usługi rynku pracy wspierane instrumentami rynku pracy w celu zatrudnienia bezrobotnego lub poszukującego pracy;
- 11)**¹³⁾ innej pracy zarobkowej - oznacza to wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych;
- 12)**¹⁴⁾ koszty szkolenia - oznacza to:
- a) uprzednio uzgodnionego należności przysługującej instytucji szkoleniowej,
  - b) koszt ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków w przypadku osób nieposiadających prawa do stypendium oraz osób posiadających prawo do stypendium, o którym mowa w art. 41 ust. 3b,
  - c) koszty przejazdu, a w przypadku gdy szkolenie odbywa się w miejscowości innej niż miejsce zamieszkania, także koszty zakwaterowania i wyżywienia,
  - d) koszty badań lekarskich i psychologicznych wymaganych w przepisach odrębnych,
  - e) koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, za świadczone, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania danego zawodu;
- 12a)**¹⁵⁾ minimalnym wynagrodzeniu za pracę - oznacza to kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę pracowników przysługującą za pracę w pełnym miesięcznym wymiarze czasu pracy ogłoszaną na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314);
- 13)**¹⁶⁾ nielegalnym zatrudnieniu lub nielegalnej innej pracy zarobkowej - oznacza to:
- a) zatrudnienie przez pracodawcę osoby bez potwierdzenia na piśmie w wymaganym terminie rodzaju zawartej umowy i jej warunków,
  - b) niezgłoszenie osoby zatrudnionej lub wykonującej inną pracę zarobkową do ubezpieczenia społecznego,
  - c) podjęcie przez bezrobotnego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności bez powiadomienia o tym właściwego powiatowego urzędu pracy,
  - d) (uchylona)
  - e) powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu zezwolenia na pracę, w przypadkach gdy jest ono wymagane, lub powierzenie wykonywania pracy na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, z zastrzeżeniem art. 88i;
  - f) (uchylona)
- 14)**¹⁷⁾ nielegalnym wykonywaniu pracy przez cudzoziemca - oznacza to wykonywanie pracy przez cudzoziemca, który nie posiada ważnej wizy lub innego dokumentu uprawniającego go do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub którego podstawa pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie uprawnia do wykonywania pracy, lub który wykonuje pracę bez zezwolenia, w przypadkach gdy jest ono wymagane, lub na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, z zastrzeżeniem art. 88i, lub bez zawarcia wymaganych umów o pracę albo umów cywilnoprawnych;
- 15)**¹⁸⁾ (uchylony)
- 16)**¹⁸⁾ odpowiedniej pracy - oznacza to zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, które podlegają ubezpieczeniom społecznym i do wykonywania których bezrobotny ma wystarczające kwalifikacje lub do świadczenia zawodowe lub może je wykonywać po uprzednim szkoleniu albo przygotowaniu zawodowym dorosłych, a stan zdrowia pozwala mu na ich wykonywanie oraz łączny czas dojazdu do miejsca pracy i z powrotem środkami transportu zbiorowego nie przekracza 3 godzin, za wykonywanie których osiąga miesięczne wynagrodzenie brutto, w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy;
- 16a)**¹⁹⁾ ofercie pracy - oznacza to wolne od wymagań naruszających zasad równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika;
- 17)** organach zatrudnienia - oznacza to ministra właściwego do spraw pracy oraz wojewodów, marszałków województw i starostów;
- 18)** organizacji pozarządowej - oznacza to niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z wyjątkiem partii politycznych i utworzonych przez nie fundacji;
- 19)** osobie samotnie wychowującej dzieci - oznacza to osobę samotnie wychowującą co najmniej jedno dziecko w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- 20)** osobie współpracującej - oznacza to osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczo działalność oraz zleceniobiorcami w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 21)** osobie zależnej - oznacza to osobę wymagającą ze względu na stan zdrowia lub wiek stałej opieki, połączonej z innymi rodzinnymi lub powinowactwem z osobą objętą usługami lub instrumentami rynku pracy lub pozostającą z nią we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 21a)**²⁰⁾ partnerstwie transgranicznym EURES - oznacza to działania w ramach sieci EURES w regionach przygranicznych Rzeczypospolitej Polskiej, zatwierdzone przez Komisję Europejską na podstawie odrębnych procedur, realizowane na podstawie umowy przez służby zatrudnienia, związki zawodowe i organizacje

pracodawców z państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c;

21b)²¹⁾ podmiocie powierzającym wykonywanie pracy przez cudzoziemca - oznacza to jednostkę organizacyjną, chociażby nie posiadała osobowości prawnej lub osobę fizyczną, która na podstawie umowy lub innego stosunku prawnego powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi;

22)²²⁾ poszukującym pracy - oznacza to osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1-3, lub cudzoziemca - członka rodziny obywatela polskiego, poszukującego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy

określonej w ustawie, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy;

23) pozarolniczej działalności - oznacza to pozarolniczą działalność w rozumieniu przepisów o systemie

ubezpieczeń społecznych;

23a) pracach społecznie użytecznych - oznacza to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczno-celowej;

24)²³⁾ przychodach - oznacza to przychody z innego tytułu niż zatrudnienie, inna praca zarobkowa, działalność gospodarcza, zasiłek lub inne świadczenie wypłacane z Funduszu Pracy, podlegające opodatkowaniu na podstawie przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych;

25) pracodawcy - oznacza to jednostkę organizacyjną, chociażby nie posiadała osobowości prawnej, a także osobę fizyczną, jeżeli zatrudnia one co najmniej jednego pracownika;

26) pracach interwencyjnych - oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o których mowa w art. 49;

26a) projektach - oznacza to projekty w rozumieniu art. 5 pkt 9 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227, poz. 1658 oraz z 2007 r. Nr 140, poz. 984) realizujące działania w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych wynikające z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy;

27)²⁴⁾ pomocy szkoleniowej - oznacza to pomoc udzieloną z Funduszu Pracy na sfinansowanie kosztów szkolenia podejmowanego bez skierowania powiatowego urzędu pracy na to szkolenie;

27a)²⁵⁾ praktycznej nauce zawodu dorosłych - oznacza to formę przygotowania zawodowego dorosłych

umożliwiający uzyskanie wiadomości potwierdzających kwalifikacje w zawodzie lub w przypadku osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe lub średnie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie lub wiadomości czeladniczego.

27b)²⁶⁾ programach specjalnych - oznacza to zespół działań mających na celu dostosowanie posiadanych lub zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych oraz wsparcie zagrożonych likwidacji lub istniejących i tworzących miejsc pracy;

27c)²⁷⁾ projektach pilotażowych - oznacza to przedsięwzięcia inicjowane i realizowane przez publiczne służby zatrudnienia samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami rynku pracy, polegające na wdrażaniu nowych metod, narzędzi i sposobów pomocy bezrobotnym, poszukującym pracy lub pracodawcom w celu przygotowywania rozwiązań o charakterze systemowym;

28) przeciętnym wynagrodzeniu - oznacza to przeciętne wynagrodzenie w poprzednim kwartale, od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", na podstawie art. 20 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. n. zm.);

29)²⁸⁾ przyczynach dotyczących zakładu pracy - oznacza to:

a) rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn niedotyczących pracowników, zgodnie z przepisami o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników lub zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. n. zm.), w przypadku rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z tych przyczyn u pracodawcy zatrudniającego mniej niż 20 pracowników,

b) rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu ogłoszenia upadłości pracodawcy, jego likwidacji lub likwidacji stanowiska pracy z przyczyn ekonomicznych, organizacyjnych, produkcyjnych albo technologicznych,

c) wygaśnięcie stosunku pracy lub stosunku służbowego w przypadku śmierci pracodawcy lub gdy odrębne przepisy przewidują wygaśnięcie stosunku pracy lub stosunku służbowego w wyniku przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę i niezaproponowania przez tego pracodawcę nowych warunków pracy i płacy,

d) rozwiązanie stosunku pracy przez pracownika na podstawie art. 55 § 1¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. n. zm.²⁹⁾) z uwagi na ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków wobec pracownika;

29a)³⁰⁾ przygotowaniu zawodowym dorosłych - oznacza to instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem;

29b)³¹⁾ przyuczeniu do pracy dorosłych - oznacza to formę przygotowania zawodowego dorosłych,

umożliwiający uzyskanie wybranych kwalifikacji zawodowych lub umiejętności potwierdzonych za świadectwem;

30)³²⁾ (uchylony)

31)³³⁾ (uchylony)

32) robotach publicznych - oznacza to zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, o wiaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków;

33)³⁴⁾ (uchylony)

34) stażu - oznacza to nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą;

35)³⁵⁾ stypendium - oznacza to kwotę wypłacaną z Funduszu Pracy bezrobotnemu lub innej uprawnionej osobie w okresie odbywania szkolenia, przygotowania zawodowego dorosłych, studiów podyplomowych, stażu oraz w okresie nauki w szkole ponadgimnazjalnej albo w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych;

36) starosta powiatu lub prezydenta miasta na prawach powiatu, sprawujący cegę zwierzchnictwo nad powiatowym urzędem pracy;

36a)³⁶⁾ specyficznych elementach wspierających zatrudnienie - oznacza to finansowanie z Funduszu Pracy racjonalnych wydatków innych niż usługi i instrumenty rynku pracy, niezbędnych do realizacji działań dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczestników programu specjalnego, adekwatnych do uwarunkowań lokalnego rynku pracy;

37) szkoleniu - oznacza to pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia;

38) składkach na ubezpieczenia społeczne - oznacza to składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, finansowane z własnych środków płatnika tych składek;

39)³⁷⁾ (uchylony)

40) wykonywaniu pracy przez cudzoziemca - oznacza to zatrudnienie, wykonywanie innej pracy zarobkowej lub pełnienie funkcji w zarządach osób prawnych, które uzyskały wpis do rejestru przedsiębiorców na podstawie przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym lub spółkami kapitałowymi w organizacji;

41) zasiłku - oznacza to zasiłek dla bezrobotnych;

42) zajęciach aktywizacyjnych - oznacza to zajęcia dla bezrobotnych i poszukujących pracy, które mają na celu przygotowanie ich do samodzielnego poszukiwania i podjęcia zatrudnienia oraz innej pracy zarobkowej;

43) zatrudnieniu - oznacza to wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą;

43a)³⁸⁾ zezwoleniu na pracę - oznacza to decyzję właściwego organu, uprawniającą cudzoziemca do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na warunkach określonych w ustawie oraz w tej decyzji;

44) zwolnieniu monitorowanym - oznacza to rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w związku z którym świadczono usługi rynku pracy dla pracowników będących w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego, a także zagrożonych wypowiedzeniem;

45)³⁹⁾ ośnierzach rezerwy - oznacza to osoby zwolnione z zawodowej służby wojskowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym status ośnierz rezerwy przysługuje przez okres 36 miesięcy od dnia zwolnienia ośnierz z zawodowej służby wojskowej.

2.⁴⁰⁾ Nie stanowi przeszkody do nabycia oraz posiadania statusu bezrobotnego:

1) wykonywanie przez wolontariuszy świadczeń odpowiadających świadczeniom pracy na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jeżeli wolontariusz przedstawi właściwemu powiatowemu urzędowi pracy porozumienie z korzystającym;

2) odbywanie praktyki absolwenckiej na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lipca 2009 r. o praktykach absolwenckich (Dz.U. Nr 127, poz. 1052), jeżeli praktykant przedstawi właściwemu powiatowemu urzędowi pracy umowę o praktykę absolwencką.

3.⁴¹⁾ Koszty badań lekarskich lub psychologicznych mających na celu:

1) stwierdzenie zdolności bezrobotnego do wykonywania pracy, uczestnictwa w szkoleniu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych, odbywania stażu, wykonywania prac społecznie użytecznych,

2) określenie szczególnych predyspozycji psychofizycznych wymaganych do wykonywania zawodu

- przeprowadzanych na wniosek powiatowego urzędu pracy, są finansowane z Funduszu Pracy.

Art. 2a. [Zakres ochrony]⁴²⁾ Przepisy ustawy chronią przestrzeganie zasady równego traktowania w dostępie i korzystaniu z usług rynku pracy oraz instrumentów rynku pracy bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, wiato poglądy, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Art. 2b. [Zastosowanie przepisów ustawy]⁴³⁾ Do postępowania o naruszenie zasady równego traktowania stosuje się przepisy ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. Nr 254, poz. 1700).

Rozdział 2. Polityka rynku pracy.

Art. 3. [Krajowy Plan Działania]

1. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane na podstawie uchwalanego przez Radę Ministrów Krajowego Planu Działania na Rzecz Zatrudnienia, zawierającego zasady realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia, zwanego dalej "Krajowym Planem Działania", oraz w oparciu o inicjatywy samorządu gminy, powiatu, województwa i partnerów społecznych.

2.⁴⁴⁾ Projekt Krajowego Planu Działania przygotowuje minister właściwy do spraw pracy przy współudziale w szczególności: ministra właściwego do spraw gospodarki, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, ministra właściwego do spraw rozwoju wsi oraz ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

3.⁴⁵⁾ Krajowy Plan Działania określa w szczególności:

1) cele i kierunki działania zgodne z priorytetami polityki państwa w dziedzinie rynku pracy;
2) przewidywane wydatki i przychody, w tym Funduszu Pracy oraz budżetu państwa, na dofinansowanie działań wynikających z Krajowego Planu Działania;

3) wyskazywane efektywności Krajowego Planu Działania.

4.⁴⁶⁾ Samorząd województwa na podstawie Krajowego Planu Działania, uwzględniając strategię rozwoju województwa oraz strategię wojewódzką w zakresie polityki społecznej, o których mowa w odrębnych przepisach, przygotowuje corocznie regionalny plan działania na rzecz zatrudnienia, określający priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia - po zasięgnięciu opinii powiatowych jednostek samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych.

5. Rada Ministrów w ramach Krajowego Planu Działania może przyjąć również programy promocji zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, mające na celu aktywizację zawodów bezrobotnych.

6.⁴⁷⁾ (uchylony)

Art. 4. [Zadania ministra właściwego do spraw pracy]

1. Minister właściwy do spraw pracy realizuje zadania na rzecz rynku pracy przez:

1) przygotowywanie i koordynację realizacji Krajowego Planu Działania;

2)⁴⁸⁾ koordynację publicznych służb zatrudnienia, w szczególności przez:

a) realizowanie zadań wynikających z funkcji dysponenta Funduszu Pracy,

b) określanie instrumentów stymulujących rozwój kształcenia ustawicznego rozumianego jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w odniesieniu do bezrobotnych, poszukujących pracy, pracowników i pracodawców,

c) tworzenie, rekomendowanie i upowszechnianie narzędzi, metod i zasobów informacyjnych na potrzeby poradnictwa zawodowego, poradnictwa pracy, organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych lub innych form pomocy określonej w ustawie,

d) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w szczególności przez realizowanie i koordynowanie działań w województwach i powiatach w zakresie udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES oraz

koordynowanie partnerstw transgranicznych EURES, na terenie działania tych partnerstw,

e) reprezentowanie publicznych służb zatrudnienia wobec publicznych służb zatrudnienia innych państw,

f) realizowanie postanowień i koordynowanie działań wynikających z umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi w zakresie przepływu pracowników;

3) (uchylony)

4) zapewnianie jednolitości stosowania prawa, w szczególności przez:

a) udzielanie wyjaśnień dotyczących stosowania przepisów ustawy,

b) ustalanie standardów realizacji usług rynku pracy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia;

5)⁴⁹⁾ sporządzanie i przedkładanie Radzie Ministrów, okresowych sprawozdań z realizacji Krajowego Planu

Działania;

6) planowanie i realizowanie we współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego zadań w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, realizowanych przez instytucje rynku pracy wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w zakresie należącym do kompetencji ministra właściwego do spraw pracy;

7)⁵⁰⁾ dążenie do uzyskania wysokiego poziomu i rozwoju zasobów ludzkich, w szczególności przez:

a) prowadzenie badań i analiz rynku pracy,

b) ustalanie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy,

c) koordynowanie opracowywania i rekomendowanie standardów kwalifikacji zawodowych dla zawodów

występujących w klasyfikacji zawodów i specjalności,

d) koordynowanie opracowywania i rekomendowanie modułowych programów szkoleń zawodowych dla

potrzeb rynku pracy,

e) prowadzenie i udostępnianie internetowych baz danych z zakresu rynku pracy, w szczególności

dotyczących ofert pracy, instytucji szkoleniowych, klasyfikacji zawodów i specjalności, standardów kwalifikacji

zawodowych, modułowych programów szkolenia zawodowego,

f) inicjowanie, realizowanie i koordynowanie projektów pilotażowych,

g) upowszechnianie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie oraz pomocy

wiadczonej przez publiczne służby zatrudnienia;

8) wprowadzanie i rozwijanie w publicznych służbach zatrudnienia systemów teleinformatycznych

zapewniających spójny system obsługi rynku pracy oraz prowadzenie i udostępnianie internetowej bazy ofert

pracy.

1a. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego realizuje zadania z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państwa, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w zakresie wiadczym dla bezrobotnych, w szczególności przez pełnienie funkcji instytucji płatniczej.

2.⁵¹⁾ Minister właściwy do spraw pracy, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji, określa, w drodze rozporządzenia:

1) sposób postępowania w zakresie ogłaszania opisu minimalnych wymagań dla systemu teleinformatycznego lub oprogramowania stosowanego w publicznych służbach zatrudnienia zawierającego strukturę, wymagania minimalnie funkcjonalne, wymagania standaryzujące w zakresie bezpieczeństwa, wydajności i rozwoju systemu oraz zakres komunikacji między elementami struktury systemu, w tym zestawienie struktur dokumentów elektronicznych, formatów danych oraz protokołów komunikacyjnych i szyfrujących, o których mowa w art. 13 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. Nr 64, poz. 565, z 2006 r. Nr 12, poz. 65 i Nr 73, poz. 501 oraz z 2008 r. Nr 127, poz. 817),

2) sposób postępowania w zakresie stwierdzania zgodności oprogramowania z opisem minimalnych wymagań oraz ogłaszania terminu dostosowania oprogramowania,

3) sposób postępowania w zakresie ogłaszania opisu wymagań określających minimalny zakres informacji o rynku pracy udostępnianej przez publiczne służby zatrudnienia oraz standardów obowiązujących w zakresie prezentacji tej informacji na stronach internetowych publicznych służb zatrudnienia

- mając na uwadze zapewnienie spójności systemów teleinformatycznych stosowanych w publicznych służbach zatrudnienia, w szczególności w zakresie jednolitości zakresu i rodzaju danych, która umożliwia ich scalanie w zbior centralny, a także zachowanie zgodności z minimalnymi wymaganiami i sposobem stwierdzania zgodności oprogramowania, określonymi na podstawie ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

3. Publiczne służby zatrudnienia uwzględniają oprogramowania, które jest zgodne z wymaganiami określonymi przez ministra właściwego do spraw pracy w przepisach wydanych na podstawie ust. 2.

4.⁵²⁾ Minister właściwy do spraw pracy może tworzyć rejestry centralne zawierające dane dotyczące rynku pracy, instytucji rynku pracy, projektów, udzielonej pomocy i świadczeń, a także dane dotyczące poszukujących pracy, bezrobotnych, pracodawców i ofert pracy, gromadzone przez publiczne służby zatrudnienia na podstawie przepisów ustawy, oraz może przetwarzać te dane na zasadach określonych w przepisach o ochronie danych osobowych.

5.⁵³⁾ Publiczne służby zatrudnienia przekazują dane do rejestrów centralnych utworzonych na podstawie ust. 4 oraz mogą z nich korzystać w zakresie niezbędnym do realizacji zadań określonych w ustawie, wykorzystując oprogramowanie, o którym mowa w ust. 3, lub narzędzia określone w art. 4 ust. 1 pkt 2 lit. c.

6.⁵⁴⁾ Dane z rejestru utworzonego na podstawie ust. 4 mogą być udostępniane w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne innym podmiotom realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny, w zakresie niezbędnym do realizacji tych zadań. Dostęp do danych osobowych jest nadzorowany i rejestrowany zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

7.⁵⁵⁾ Minister właściwy do spraw pracy w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych:

1) określa - na podstawie oceny ryzyka powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - sektory działalności i poziome sekcji, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD), o szczególnym natężeniu powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

2) przygotowuje - na podstawie informacji przekazanych przez Straż Graniczną i Państwowej Inspekcji Pracy - i przekazuje Komisji Europejskiej:

a) co roku, do dnia 30 czerwca - informacje o liczbie przeprowadzonych w poprzednim roku kontroli w zakresie powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz procentowym udziale podmiotów powierzących wykonywanie pracy tym cudzoziemcom w każdym sektorze, o którym mowa w pkt 1,

b) co trzy lata - sprawozdania z realizacji ustawy określającej skutki powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

8.⁵⁶⁾ Ministrowie właściwi do spraw odpowiednio: budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, finansów publicznych, gospodarki, nauki, rolnictwa, rozwoju regionalnego, rybołówstwa, transportu, turystyki, zabezpieczenia społecznego, spraw zagranicznych oraz zdrowia są zobowiązani do współpracy z ministrami, o których mowa w ust. 7, przy ocenie ryzyka i określeniu sektorów działalności o szczególnym natężeniu powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 5. [Minister właściwy do spraw pracy] Minister właściwy do spraw pracy pełni funkcję koordynatora publicznych służb zatrudnienia.

Rozdział 3. Instytucje rynku pracy.

Art. 6. [Instytucje rynku pracy]

1. Instytucjami rynku pracy realizującymi zadania określone w ustawie są:

- 1) publiczne służby zatrudnienia;
- 2) Ochotnicze Hufce Pracy;
- 3) agencje zatrudnienia;
- 4) instytucje szkoleniowe;
- 5) instytucje dialogu społecznego;
- 6) instytucje partnerstwa lokalnego.

2. Publiczne służby zatrudnienia tworzą organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędami obsługującymi ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi, realizującymi zadania określone w ustawie.

3. Ochotnicze Hufce Pracy są państwowymi jednostkami wyspecjalizowanymi w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności w zakresie wykluczenia społecznego, oraz bezrobotnych do 25 roku życia.

4.⁵⁷⁾ Agencjami zatrudnienia są podmioty wpisane do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, świadczące usługi w zakresie pośrednictwa pracy, pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, poradnictwa zawodowego, doradztwa personalnego lub pracy tymczasowej.

5. Instytucjami szkoleniowymi są publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną.

6. Instytucjami dialogu społecznego na rynku pracy są :

- 1) związki zawodowe lub organizacje związków zawodowych,
- 2) organizacje pracodawców,
- 3) organizacje bezrobotnych,
- 4) organizacje pozarządowe

- jeżeli w rodzajach zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

7. Instytucją partnerstwa lokalnego jest grupa instytucji realizujących na podstawie umowy przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy.

8.⁵⁸⁾ (uchylony)

9.⁵⁹⁾ Publiczne służby zatrudnienia współpracują z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych.

Art. 7. (uchylony)

Rozdział 4. Publiczne służby zatrudnienia.

Art. 8. [Zadania samorządu województwa]

1. Do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy należą:

1) określanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy przez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;

2) podział posiadanych środków Funduszu Pracy, z uwzględnieniem kierunków i priorytetów określonych w regionalnym planie działań na rzecz zatrudnienia, na działania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i aktywizacji bezrobotnych;

3) opracowywanie analiz rynku pracy i badanie popytu na pracę, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych;

4) współdziałanie z wojewódzkimi radami zatrudnienia w określeniu i realizacji regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich;

5)⁶⁰⁾ (uchylony)

6)⁶¹⁾ programowanie i wykonywanie zadań realizowanych przy współfinansowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego przez:

a) (uchylony)

b) wykonywanie zadań wynikających z programów, o których mowa w przepisach o Narodowym Planie Rozwoju albo o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;

6a)⁶²⁾ koordynowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy pozostających w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy;

6b)⁶³⁾ inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych;

7) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;

8)⁶⁴⁾ realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w szczególności:

a) pełnienie funkcji instytucji właściwej,

b) przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków bezrobotnych o wydanie odpowiednich dokumentów w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia,

c) wydawanie decyzji w sprawach świadczeń z tytułu bezrobocia;

9)⁶⁵⁾ realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w szczególności przez:

a) wspieranie, koordynowanie i realizację zadań sieci EURES na terenie województwa we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami powiatowymi, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców,

b) realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES, na terenie działania tych partnerstw;

10) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi;

11) organizowanie i koordynowanie oraz świadczenie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także ich rozwijanie na terenie województwa;

12) opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych na terenie województwa;

12a)⁶⁶⁾ współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie opracowywania, gromadzenia i aktualizowania informacji zawodowych o charakterze ogólnokrajowym;

13)⁶⁷⁾ współpraca na terenie województwa z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży, w szczególności przez:

a) badanie popytu na kwalifikacje i umiejętności zawodowe na wojewódzkim rynku pracy i upowszechnianie wyników tych badań,

b) prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych i analiz ich oferty szkoleniowej oraz udostępnianie informacji o tej ofercie,

c) wspieranie metodyczne działań powiatowych urzędów pracy w zakresie organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży,

d) prowadzenie analiz skuteczności oddziaływania na rynek pracy szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży oraz upowszechnianie wyników tych analiz,

e) prowadzenie dialogu społecznego w zakresie polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego,

f) popularyzacja idei uczenia się przez całe życie i upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży;

14) organizowanie, prowadzenie i finansowanie szkoleń pracowników wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy;

15) określanie, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja, o której mowa w art. 12 ust. 6; wykaz zawodów podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym;

16) ⁶⁸⁾ współdziałanie z właściwymi organami oświatowymi, szkołami i szkołami wyższymi w harmonizowaniu kształcenia i szkolenia zawodowego z potrzebami rynku pracy;

17) ⁶⁹⁾ prowadzenie rejestru agencji zatrudnienia oraz wydawanie certyfikatów o dokonaniu wpisu do rejestru agencji zatrudnienia;

18) ⁷⁰⁾ współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych na podstawie art. 4 ust. 4;

19) ⁷¹⁾ udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie i przewidzianej przez publiczne służby zatrudnienia.

1a. ⁷²⁾ Projekty pilotażowe, o których mowa w ust. 1 pkt 6b, mogą być realizowane na wniosek marszałka województwa po przedłożeniu informacji charakteryzujących projekt pilotażowy ministrowi właściwemu do spraw pracy i uzyskaniu jego zgody na realizację projektu pilotażowego.

1b. ⁷³⁾ Na wniosek marszałka województwa minister właściwy do spraw pracy może przyznać na realizację projektu pilotażowego środki z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy.

2. W postępowaniu administracyjnym w sprawach, o których mowa w ust. 1 pkt 8 lit. b i c, organem wyższego stopnia jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

3. Zadania, o których mowa w ust. 1, są realizowane przez wojewódzkie urzędy pracy bądź ich jednostki organizacyjne samorządu województwa.

4. *(uchylony)*

5. Marszałek województwa może, w formie pisemnej, upoważnić dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy lub na jego wniosek innych pracowników tego urzędu do załatwiania w imieniu marszałka województwa spraw, w tym wydawania decyzji i postanowień w trybie przepisów o postępowaniu administracyjnym. W zakresie zadań wynikających z programów współfinansowanych z Funduszu Pracy w imieniu marszałka województwa zadania wykonuje dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.

6. Marszałek województwa powołuje dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy wyłonionego w drodze konkursu spośród osób posiadających wykształcenie wyższe oraz co najmniej 3-letni staż pracy w publicznych służbach zatrudnienia lub co najmniej 5-letni staż pracy w innych instytucjach rynku pracy. Marszałek województwa odwołuje dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy po uzyskaniu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia. Opinia wojewódzkiej rady zatrudnienia nie jest wymagana w przypadkach, o których mowa w art. 52 i 53 Kodeksu pracy, oraz w przypadku odwołania dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy na jego wniosek.

7. Wicedyrektorów wojewódzkich urzędów pracy powołuje i odwołuje dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.

8. W ramach wojewódzkich urzędów pracy funkcjonują centra informacji i planowania kariery zawodowej bądź inne wyspecjalizowanymi komórkami organizacyjnymi, które w szczególności:

1) ⁷⁴⁾ wspomagają powiatowe urzędy pracy w prowadzeniu poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej przez świadczenie wyspecjalizowanych usług w zakresie planowania kariery zawodowej na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych;

2) we współpracy z powiatowymi urzędami pracy opracowują i aktualizują informacje zawodowe oraz inne zasoby informacji pomocne w aktywnym poszukiwaniu pracy i upowszechniają je na terenie województwa;

3) prowadzą zajęcia aktywizacyjne na rzecz bezrobotnych i poszukujących pracy;

4) ⁷⁵⁾ *(uchylony)*

5) współdziałają z powiatowymi urzędami pracy w opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych planów działania;

6) *(uchylony)*

7) ⁷⁶⁾ świadczą poradnictwo zawodowe i informacji zawodowej na rzecz pracodawców oraz wspomagają powiatowe urzędy pracy w tym zakresie;

8) ⁷⁷⁾ udzielają informacji o możliwościach i zakresie pomocy przewidzianej przez urzędy pracy w ramach poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej oraz pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy;

9) ⁷⁸⁾ w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy opracowują i aktualizują informacje zawodowe oraz inne zasoby informacji pomocne w aktywnym poszukiwaniu pracy o charakterze ogólnokrajowym.

8a. Utworzenie i likwidacja centrum informacji i planowania kariery zawodowej wymaga zgody ministra właściwego do spraw pracy.

9. Sejmik województwa co najmniej raz w roku dokonuje oceny sytuacji na rynku pracy i realizacji zadań w zakresie polityki rynku pracy.

Art. 9. [Zadania samorządu powiatu]

1. Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należą:

1) opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach;

2) pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy;

2a) ⁷⁹⁾ udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie;

3) udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez powiatowe biuro pracy, poradnictwo zawodowe i informacji zawodowej oraz pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;

3a) udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez powiatowe biuro pracy oraz poradnictwo zawodowe i informacji zawodowej;

4) rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;

5) ⁸⁰⁾ *(uchylony)*

6) inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;

7) inicjowanie i wspieranie metodyczne tworzenia klubów pracy działających w innych niż powiatowy urząd pracy instytucjach i organizacjach;

8) ⁸¹⁾ (uchylony)

8a) ⁸²⁾ inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych;

9) opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, oraz dokonywanie ocen dotyczących rynku pracy na potrzeby powiatowej rady zatrudnienia oraz organów zatrudnienia;

10) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;

11) współdziałanie z powiatowymi radami zatrudnienia w zakresie promocji zatrudnienia oraz wykorzystania środków Funduszu Pracy;

12) ⁸³⁾ współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie odrębnych przepisów;

12a) ⁸⁴⁾ współpraca z wojewódzkimi urzędami pracy w zakresie świadczenia podstawowych usług rynku pracy, w tym w opracowywaniu i aktualizacji informacji zawodowych oraz innych zasobów informacji dotyczących lokalnego rynku pracy przydatnych w poszukiwaniu pracy;

13) przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;

14) ⁸⁵⁾ wydawanie decyzji o:

a) uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,

b) przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń niewynikających z zawartych umów,

c) obowiazku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia i przygotowania zawodowego dorosłych finansowanych z Funduszu Pracy,

d) odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy, należącej do tytułu zwrotu refundacji lub przyznanego jednorazowo środków, o których mowa w art. 46, oraz innych świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy, o których mowa w art. 76 ust. 7a;

15) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państwa, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w zakresie świadczeń dla bezrobotnych, w tym realizowanie decyzji, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 8 lit. c;

16) ⁸⁶⁾ realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w szczególności przez:

a) realizowanie zadań sieci EURES we współpracy z ministrem właściwym do spraw pracy, samorządami województw, związkami zawodowymi i organizacjami pracodawców,

b) realizowanie zadań związanych z udziałem w partnerstwach transgranicznych EURES na terenie działania tych partnerstw;

16a) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi;

17) badanie i analizowanie sytuacji na lokalnym rynku pracy w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca;

18) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników powiatowego urzędu pracy;

19) opracowywanie i realizowanie indywidualnych planów działania;

20) realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy;

21) ⁸⁷⁾ organizacja i realizowanie programów specjalnych;

22) ⁸⁸⁾ udostępnianie informacji o osobach zarejestrowanych, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań określonych w ustawie, innym instytucjom rynku pracy lub podmiotom, o których mowa w art. 24 ust. 1, oraz innym podmiotom publicznym albo podmiotom niepublicznym podmiotami publicznymi, realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny ich realizacji;

23) ⁸⁹⁾ współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych na podstawie art. 4 ust. 4;

24) ⁹⁰⁾ inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1, są wykonywane przez powiatowe urzędy pracy wchodzące w skład powiatowej administracji zespolonej.

2a. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje samorządom powiatowym w 2006 r. oraz w 2007 r. z Funduszu Pracy 7% kwoty środków (limitu) Funduszu Pracy ustalonej na rok poprzedni na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, o której mowa w art. 109 ust. 2, z wyłączeniem kwot przyznaných ze środków budżetowych w dyspozycji samorządu województwa oraz z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowego urzędu pracy.

2a¹. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje samorządom powiatowym do dnia 31 grudnia 2013 r. z Funduszu Pracy 7% kwoty środków (limitu) Funduszu Pracy ustalonej na rok poprzedni na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, o której mowa w art. 109 ust. 2, z wyłączeniem kwot przyznaných z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowego urzędu pracy.

2a². Środki, o których mowa w ust. 2a¹, na finansowanie kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowego urzędu pracy są przeznaczane w szczególności na zatrudnionych na stanowiskach, o których mowa w art. 92, 94, 96, 98 i 99.

2b. Kwota rodków, o której mowa w ust. 2a¹, jest przekazywana samorz dom powiatowym w okresach miesi cznych, w wysoko ci 1/12 kwoty ustalonej na dany rok.

2c. Przekazane samorz dom powiatowym kwoty rodków, o których mowa w ust. 2a¹, stanowi dochód powiatu, o którym mowa w art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorz du terytorialnego (Dz.U. Nr 203, poz. 1966, z pó n. zm.).

2d. Starosta mo e ze rodków Funduszu Pracy, w ramach kwoty przyznanej na finansowanie innych fakultatywnych zada realizowanych przez powiatowe urz dy pracy, zrefundowa cz poniesionych z bud etu powiatu kosztów kwalifikowalnych w rozumieniu przepisów rozporz dzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylaj cego rozporz dzenie (WE) nr 1784/1999 (Dz.Urz. UE L 210 z 31.07.2006, str. 12) realizacji projektów poniesionych na:

1) ocen , w rozumieniu przepisów o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,

2) pomoc i doradztwo prawne powiatowemu urz dowi pracy w zakresie przygotowania i przeprowadzenia post powania o udzielenie zamówienia publicznego bezpo rednio zwi zanego z realizacj projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,

3) zakup lub amortyzacj sprz tu oraz zakup materiałów biurowych dla powiatowego urz du pracy, niezbd nych i bezpo rednio zwi zanych z realizacj projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy, zgodnie z przepisami rozporz dzenia (WE) nr 1083/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiaj cego przepisy ogólne dotycz ce Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójno ci i uchylaj cego rozporz dzenie (WE) nr 1260/1999

- do wysoko ci 3% kwoty przyznanej ze rodków b d cych w dyspozycji samorz du województwa na realizacj zada współfinansowanych ze rodków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy.

3. Utworzenie, likwidacja lub zmiana obszaru działania powiatowego urz du pracy wymaga zgody ministra wła ciwego do spraw pracy.

4. (uchylony)

5. Starosta powołuje dyrektora powiatowego urz du pracy wyłonionego w drodze konkursu spo ród osób posiadaj cych wykształcenie wy sze oraz co najmniej 3-letni sta pracy w publicznych slu bach zatrudnienia lub co najmniej 5-letni sta pracy w innych instytucjach rynku pracy. Starosta odwołuje dyrektora powiatowego urz du pracy po uzyskaniu opinii powiatowej rady zatrudnienia. Opinia powiatowej rady zatrudnienia nie jest wymagana w przypadkach, o których mowa w art. 52 i 53 Kodeksu pracy, oraz w przypadku odwołania dyrektora powiatowego urz du pracy na jego wniosek.

5a. Dyrektora powiatowego urz du pracy, o którym mowa w art. 9a, wyłonionego w drodze konkursu spo ród osób spełniaj cych warunki okre lone w ust. 5 powołuj i odwołuj w porozumieniu wła ciwi starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu. Organ wła ciwy do dokonywania czynno ci z zakresu prawa pracy ustalaj w porozumieniu wła ciwi starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu.

6. Zast pców dyrektora powiatowego urz du pracy powołuje i odwołuje dyrektor powiatowego urz du pracy.

7. Starosta mo e, w formie pisemnej, upowa ni dyrektora powiatowego urz du pracy lub na jego wniosek innych pracowników tego urz du do załatwiania w imieniu starosty spraw, w tym do wydawania decyzji, postanowie oraz za wiadcze w trybie przepisów o post powaniu administracyjnym.

Art. 9a. [Powiat prowadzi cy; powiaty dotuj ce]

1. Powiatowy urz d pracy realizuj cy zadania, o których mowa w art. 9 ust. 1, obejmuj cy obszarem swojego działania kilka powiatów, jest współfinansowany z bud etów tych powiatów.

2. Powiat, którego jednostk organizacyjn jest powiatowy urz d pracy, o którym mowa w ust. 1, zwany dalej "powiatem prowadz cym", otrzymuje dotacje celowe na wydatki bie ce z bud etów innych powiatów, których zadania realizuje, zwanych dalej "powiatami dotuj cymi".

3. Powiaty dotuj ce oraz powiaty prowadz ce zawieraj dwustronne porozumienia okre laj ce wysoko , terminy i zasady przekazywania dotacji celowej na współfinansowanie kosztów funkcjonowania powiatowego urz du pracy z uwzgl dnieniem zmniejszenia dotacji o kwot refundacji ze rodków Funduszu Pracy, o której mowa w art. 9 ust. 2d, na realizacj przez powiat prowadz cy projektów współfinansowanych ze rodków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy dotycz cych powiatu dotuj cego.

4. W przypadku niezawarcia porozumienia, o którym mowa w ust. 3, wysoko roszczenia przysługuj cego powiatowi prowadz cemu jest ustalana jako udział w cało ci poniesionych kosztów, w tym inwestycji i zakupów inwestycyjnych, równy ilorazowi liczby mieszkań ów z terenu powiatu dotuj cego do ł cznej liczby mieszkań ów z całego obszaru działania powiatowego urz du pracy według stanu na koniec roku poprzedzaj cego rok bud etowy, w którym koszty zostały poniesione - pomniejszony o kwot refundacji, o której mowa w art. 9 ust. 2d, na realizacj przez powiat prowadz cy projektów współfinansowanych ze rodków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy dotycz cych powiatu dotuj cego.

Art. 9b. [Centra aktywizacji zawodowej w ramach powiatowych urz dów pracy]⁹¹⁾

1. W ramach powiatowych urz dów pracy wyodr bnia si centra aktywizacji zawodowej, b d ce wyspecjalizowanymi komórkami organizacyjnymi powiatowego urz du pracy, które realizuj zadania w zakresie usług rynku pracy oraz instrumentów rynku pracy.

2. W ramach powiatowych urz dów pracy we współpracy z samorz dem gminnym mog by tworzone i prowadzone lokalne punkty informacyjno-konsultacyjne, które na terenie gminy realizuj w szczególno ci zadania w zakresie udzielania osobom zainteresowanym oraz pracodawcom informacji o mo liwo ciach i zakresie udzielenia pomocy okre lonej w ustawie oraz rejestrowania bezrobotnych i poszukuj cych pracy. Zadania te s realizowane przede wszystkim przy wykorzystaniu systemów teleinformatycznych umo liwiaj cych dost p do rejestrów publicznych prowadzonych w powiatowych urz dach pracy.

Art. 9c. [Projekty pilota owe, rodk z rezerwy]⁹²⁾

1. Projekty pilota owe, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 24, mog by realizowane na wniosek starosty, po przedło eniu informacji charakteryzuj cych projekt ministrowi wła ciwemu do spraw pracy i uzyskaniu zgody tego ministra na realizacj projektu pilota owego.

2. Na wniosek starosty minister wła ciwy do spraw pracy mo e przyzna na realizacj projektu pilota owego rodk z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy.

Art. 10. [Zadania wojewody]⁹³⁾

1. Do zadań wojewody w zakresie polityki rynku pracy należą i sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań wykonywanych przez marszałka województwa lub starostę, wojewódzkie lub powiatowe urzędy pracy, oraz inne podmioty, zwane dalej "jednostkami kontrolowanymi", w szczególności ci w zakresie:

1) ⁹⁴⁾ stosowania standardów i warunków prowadzenia przez urzędy pracy usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 5;

2) spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla dyrektorów i pracowników urzędów pracy;

3) przestrzegania zasad i trybu wydatkowania środków Funduszu Pracy;

4) prawidłowości zleceń realizacji zadań i usług rynku pracy;

5) kontroli realizacji innych zadań, wynikających z ustawy, wykonywanych przez samorząd terytorialny lub inne podmioty.

2. Do zadań wojewody należą również:

1) organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników urzędów wojewódzkiego oraz wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy;

2) wydawanie licencji pośrednikom pracy i doradcom zawodowym;

3) wydawanie zezwoleń na pracę cudzoziemców;

4) realizacja zadań organu wyśszego stopnia w postępowaniu administracyjnym w sprawach dotyczących świadczeń z tytułu bezrobocia.

3. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii marszałka województwa oraz wojewódzkiej rady zatrudnienia, ustala kryteria wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemców.

4. W kryteriach, o których mowa w ust. 3, wojewoda:

1) określa wykaz zawodów i rodzajów pracy, w stosunku do których wydanie zezwolenia na pracę nie wymaga uwzględnienia informacji starosty, kierującego sytuacją na lokalnym rynku pracy, w szczególności o liczbie zarejestrowanych bezrobotnych i poszukujących pracy w poszczególnych zawodach w stosunku do liczby ofert zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy;

2) określa przypadki, w których zezwolenie na pracę może być wydane na okres krótszy niż określony we wniosku, biorąc pod uwagę w szczególności poprzednie okresy pobytu i pracy cudzoziemca w Rzeczypospolitej Polskiej, charakter lub rodzaj pracy wykonywanej przez cudzoziemca oraz znaczenie podmiotu powierzającego wykonywanie pracy przez cudzoziemca dla gospodarki.

5. Kryteria, o których mowa w ust. 3, nie mogą zawierać wymagań dyskryminujących ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, narodowość, pochodzenie etniczne, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne, ani ze względu na przynależność związków lub do organizacji pracodawców.

6. Kryteria, o których mowa w ust. 3, podlegają ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

7. W postępowaniu administracyjnym w sprawach związanych z wykonywaniem zadań wynikających z ustawy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej:

1) organem właściwym jest starosta;

2) organem wyśszego stopnia jest wojewoda.

Rozdział 5. Ochotnicze Hufce Pracy.

Art. 11. [Status OHP]

1. Ochotnicze Hufce Pracy są państwowymi jednostkami budżetowymi.

2. Nadzór nad Ochotniczymi Hufcami Pracy sprawuje minister właściwy do spraw pracy.

3. W ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw pracy w szczególności akceptuje roczne plany pracy i sprawozdania z wykonania planu pracy Ochotniczych Hufców Pracy za rok poprzedni.

Art. 12. [Zadania OHP]

1. Ochotnicze Hufce Pracy wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania.

2. W zakresie kształcenia i wychowania młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy w szczególności prowadzą działania mające na celu:

1) umożliwienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego;

2) umożliwienie młodzieży uzupełniania ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego.

3. Ochotnicze Hufce Pracy w zakresie, o którym mowa w ust. 2, organizują rekrutację młodzieży do Ochotniczych Hufców Pracy, prowadzą działalność edukacyjno-szkoleniową oraz w porozumieniu z kuratorami oświaty i organami prowadzącymi szkoły kierują uczestników Ochotniczych Hufców Pracy do szkół i placówek, o których mowa w przepisach o systemie oświaty.

4. Młodzieży objęta opieką Ochotniczych Hufców Pracy, która ukończyła 15 lat najpóźniej w dniu rozpoczęcia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, jeżeli:

1) ma opóźnienie w cyklu kształcenia i nie rokuje ukończenia szkoły podstawowej lub gimnazjum dla dzieci i młodzieży albo

2) ma uwarunkowania psychofizyczne lub trudną sytuację życiową ograniczającą możliwość nauki w szkole - może uczęszczać do szkół dla dorosłych.

4a. ⁹⁵⁾ Ochotnicze Hufce Pracy mogą prowadzić szkolenia także dla osób powyżej 18 roku życia w ośrodkach, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 4.

5. W zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży Ochotnicze Hufce Pracy, w szczególności ci:

1) ⁹⁶⁾ prowadzą pośrednictwo pracy, z wyłączeniem działań przewidzianych dla sieci EURES, oraz organizują zatrudnianie dla:

a) młodzieży w wieku powyżej 15 lat, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół,

b) bezrobotnych do 25 roku życia,

c) uczniów i studentów;

- 2) prowadzić poradnictwo zawodowe dla młodzieży oraz mobilne centra informacji zawodowej;
- 3) inicjować i dzynarodow współprac i wymian młodzieży;
- 4) ⁹⁷⁾ (uchylony)
- 5) refundują koszty poniesione przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego w ramach szkoleń ogólnych w rozumieniu przepisów o dopuszczalności pomocy publicznej dla przedsiębiorców.
6. Ochotnicze Hufce Pracy mogą dokonywać zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego z uwzględnieniem wykazu zawodów, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 15, do wysokości najniższych stawek, określonych w odrębnych przepisach obowiązujących w okresie, za który jest dokonywana refundacja na podstawie umowy zawartej z pracodawcą lub organizacją zrzeszającą pracodawców.
7. Ochotnicze Hufce Pracy współpracują w szczególności z jednostkami administracji rządowej, z publicznymi służbami zatrudnienia i innymi instytucjami rynku pracy oraz jednostkami samorządu terytorialnego.
8. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki i tryb refundowania pracodawcom ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, a w szczególności elementy wniosku o zawarcie umowy o refundację, terminy składania i kryteria rozpatrywania wniosku, podmioty uprawnione do zawarcia umowy o refundację, elementy umowy o refundację i wniosku o zwrot poniesionych kosztów przez pracodawcę, mając na względzie zapewnienie młodocianym pracownikom właściwych warunków odbywania przygotowania zawodowego oraz konieczność zapewnienia zgodnie z udzielaniem pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami dopuszczalności pomocy na szkolenia.

Art. 13. [Współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego] Współdziałanie Ochotniczych Hufców Pracy z jednostkami samorządu terytorialnego odbywa się na warunkach określonych w zawieranych umowach lub porozumieniach, określających cele, zadania do realizacji na rzecz młodzieży oraz wzajemne zobowiązania organizacyjne i finansowe w tym zakresie.

Art. 14. [Struktura organizacyjna]

1. ⁹⁸⁾ Zadania, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2, są realizowane przez Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy, w szczególności przy pomocy:

- 1) Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy;
- 2) wojewódzkich komendantów Ochotniczych Hufców Pracy;
- 3) dyrektorów centrów kształcenia i wychowania;
- 4) dyrektorów ośrodków szkolenia zawodowego.

2. Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw pracy.

Art. 15. (uchylony)

Art. 16. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zadania i organizację Ochotniczych Hufców Pracy, mając na względzie zapewnienie efektywności i skuteczności realizacji zadań przez Ochotnicze Hufce Pracy.

Art. 17. [Upoważnienie dla RM] Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, sposób organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, mając na względzie szczególne potrzeby w tym zakresie młodzieży rekrutowanej do Ochotniczych Hufców Pracy.

Rozdział 6. Agencje zatrudnienia. ⁹⁹⁾

Art. 18. [Formy działalności]

1. Prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług:

- 1) po rednictwa pracy, polegających w szczególności na:
  - a) udzielaniu pomocy osobom w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych,
  - b) pozyskiwaniu i upowszechnianiu ofert pracy,
  - c) udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy,
  - d) informowaniu kandydatów do pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy,
  - e) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów osób poszukujących odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z pracodawcami,
  - f) kierowaniu osób do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, o którym mowa w art. 85 ust. 2,
- 2) doradztwa personalnego, polegających w szczególności na:
  - a) prowadzeniu analizy zatrudnienia u pracodawców, określeniu kwalifikacji pracowników i ich predyspozycji oraz innych cech niezbędnych do wykonywania określonej pracy,
  - b) wskazywaniu rodzajów i metod pozyskania kandydatów na określone stanowiska pracy,
  - c) weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji i predyspozycji,
- 3) poradnictwa zawodowego, polegających w szczególności na:
  - a) udzielaniu pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia,
  - b) udzielaniu informacji niezbędnych do podejmowania decyzji zawodowych w szczególności o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia,
  - c) inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych, zajęć aktywizujących w zakresie pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy,
  - d) udzielaniu pracodawcom pomocy w doborze kandydatów do pracy, w szczególności na udzielaniu informacji i doradztwie w tym zakresie,
- 4) pracy tymczasowej, polegających na zatrudnianiu pracowników tymczasowych i kierowaniu tych pracowników oraz osób niebędących pracownikami do wykonywania pracy tymczasowej na rzecz i pod kierownictwem pracodawcy użytkownika, na zasadach określonych w przepisach o zatrudnianiu pracowników tymczasowych

- jest działalność regulowana w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o swobodzie działalności gospodarczej", i wymaga wpisu do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, zwanego dalej "rejestrem".

2. Wpisowi do rejestru podlega również wykonywanie usług, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, przez jednostki samorządu terytorialnego, szkoły wyższe, stowarzyszenia, fundacje, organizacje społeczne i zawodowe oraz inne organizacje, których statutowym celem jest świadczenie tych usług.

Art. 18a. [Warunki działania agencji] Agencja zatrudnienia prowadzi działalność polegającą na świadczeniu jednej, kilku lub wszystkich usług, o których mowa w art. 18 ust. 1.

Art. 18b. [Po rednictwo w ramach sieci EURES] Posiadanie wpisu do rejestru nie uprawnia do prowadzenia po rednictwa pracy w ramach sieci EURES.

Art. 18c. [Usługi niewymagające wpisu do rejestru]

1. Nie wymaga wpisu do rejestru świadczenie usług, o których mowa w art. 18 ust. 1, przez:

- 1) Ochotnicze Hufce Pracy;
- 2) centra integracji społecznej oraz kluby integracji społecznej, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym;
- 3) wyspecjalizowane organy wojskowe, o których mowa w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, wykonujące te usługi dla żołnierzy zawodowych zwalnianych i zwolnionych z zawodowej służby wojskowej;
- 4) przedsiębiorców zagranicznych posiadających uprawnienia i prowadzących zgodnie z prawem działalność w zakresie po rednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego lub pracy tymczasowej na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej oraz państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, którzy mogą korzystać ze swobody świadczenia usług na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnot Europejskich i jej państwami członkowskimi i zamierzających świadczyć te same usługi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - korzystających ze swobody świadczenia usług, o której mowa w art. 49 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

2. Nie wymaga wpisu do rejestru:

- 1) działalność w zakresie kierowania za granicą do pracodawców zagranicznych własnych pracowników, jeżeli wynika to z umów międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska;
- 2) działalność w zakresie kierowania za granicą do zatrudnienia polegającego na czasowym przyjęciu do rodziny w zamian za określone świadczenia w celu doskonalenia umiejętności językowych lub zawodowych na okres do 2 lat; przepisy art. 19d i art. 85 ust. 2 stosuje się odpowiednio;
- 3) działalność, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 lit. f, prowadzona przez organy określone w przepisach o systemie oświaty, kierujące nauczycieli do pracy za granicą w środowiskach polonijnych;
- 4) gromadzenie w postaci dokumentu elektronicznego i udostępnianie informacji o wolnych i poszukiwanych miejscach pracy za pośrednictwem systemów teleinformatycznych;
- 5) pomoc instytucji szkoleniowych udzielana nieodpłatnie uczestnikom lub absolwentom szkoleń i przygotowania zawodowego dorosłych, polegająca na informowaniu o sytuacji na rynku pracy i zapotrzebowaniu na kwalifikacje;
- 6) ¹⁰⁰⁾ działalność w zakresie organizowania praktycznej nauki zawodu, o której mowa w przepisach o systemie

oświaty;

- 7) ¹⁰¹⁾ działalność w zakresie kierowania osób do podmiotów w celu nabywania umiejętności praktycznych, w szczególności do odbycia praktyki absolwenckiej, praktyki lub stażu zawodowego, niebędących zatrudnieniem lub innymi pracami zarobkowymi; przepisy art. 19d oraz - w przypadku kierowania za granicą do podmiotów zagranicznych - przepisy art. 85 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 18d. [Prowadzenie rejestru]

1. Rejestr prowadzi marszałek województwa właściwy dla siedziby podmiotu ubiegającego się o wpis.
2. Rejestr jest jawny i może być prowadzony w formie dokumentu elektronicznego.

Art. 18e. [Wniosek o wpis do rejestru]

1. Marszałek województwa dokonuje wpisu do rejestru na podstawie pisemnego wniosku o wpis do rejestru, złożonego przez podmiot zamierzający prowadzić agencję zatrudnienia, zawierającego następujące dane:

- 1) oznaczenie podmiotu ubiegającego się o wpis do rejestru;
- 2) adres zamieszkania lub siedziby podmiotu oraz adresy, pod którymi będzie prowadzona działalność, wraz z nazwami gminy i województwa oraz numerem telefonu;
- 3) oznaczenie formy prawnej prowadzonej działalności;
- 4) ¹⁰²⁾ numer identyfikacji podatkowej NIP;
- 5) numer w Krajowym Rejestrze Sądowym albo numer w ewidencji działalności gospodarczej, jeżeli został nadany, oraz nazwa i adres organu ewidencyjnego;
- 6) adres poczty elektronicznej.

2. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, podmiot:

- 1) składa oświadczenie następującej treści:

"Oświadczam, że:

- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru są kompletne i zgodne z prawdą;
- 2) znam i spełniam warunki prowadzenia agencji zatrudnienia odpowiednio w zakresie po rednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego lub pracy tymczasowej - określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy."
- 2) przedstawia do wglądu dowód dokonania opłaty, o której mowa w art. 18k ust. 1, lub składa jego kopię.
3. Oświadczenie powinno również zawierać:
  - 1) oznaczenie podmiotu prowadzącego agencję zatrudnienia oraz adres zamieszkania lub siedziby;
  - 2) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;
  - 3) podpis osoby uprawnionej do reprezentowania podmiotu, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.

Art. 18f. [Forma elektroniczna wniosku]

1. Wniosek o wpis do rejestru może być złożony w formie elektronicznej. Wniosek składany w formie elektronicznej powinien zawierać dane w ustalonym formacie elektronicznym, zawarte we wzorze wniosku, o

którym mowa w art. 19k, oraz powinien być opatrzony bezpiecznym podpisem elektronicznym znakowanym czasem, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach o podpisie elektronicznym.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do informacji, o których mowa w art. 19e i 19f.

Art. 18g. [Dane wpisane do rejestru]

1. Wpisowi do rejestru podlegają dane, o których mowa w art. 18e ust. 1, oraz data dokonania wpisu, z wyjątkiem adresu zamieszkania, jeżeli jest on inny niż adres siedziby podmiotu.

2. Wpisem do rejestru jest również wykreślenie albo zmiana wpisu.

Art. 18h. [Dodatkowe wyjątki]¹⁰³⁾

1. Przed dokonaniem wpisu do rejestru marszałek województwa może:

1) dokonać sprawdzenia faktów podanych we wniosku lub o wiadczeniu, o których mowa w art. 18e,

2) wezwać podmiot do dostarczenia, w wyznaczonym terminie:

a) dokumentów potwierdzających dane, o których mowa w art. 18e ust. 1 pkt 1 i 3,

b) za wiadczenia albo o wiadczenia potwierdzającego dane, o których mowa w art. 18e ust. 1 pkt 4 i 5, oraz

c) dokumentów po wiadczeniach, jeżeli spełnia on warunki określone w art. 19

- w celu stwierdzenia, czy podmiot spełnia warunki prowadzenia działalności agencji zatrudnienia.

2. O wiadczeniu, o którym mowa w ust. 1 w pkt 2 lit. b, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający o wiadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem wiadomo odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego o wiadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Art. 18i. [Certyfikat]

1. Marszałek województwa wydaje certyfikat o dokonaniu wpisu podmiotu do rejestru, uprawniający do wiadczenia usług, o których mowa w art. 18 ust. 1, zwany dalej "certyfikatem".

2. Certyfikat powinien zawierać następujące dane:

1) nazw podmiotu;

2) adres siedziby podmiotu;

3) numer w rejestrze;

4) datę dokonania wpisu do rejestru;

5) datę dokonania pierwszego wpisu do rejestru w przypadku wydania certyfikatu z powodu zmiany oznaczenia podmiotu lub adresu siedziby podmiotu.

Art. 18j. [Zmiany wpisu]

1. Marszałek województwa dokonuje zmiany wpisu oraz wydaje uwzględniając te zmiany certyfikat w przypadku otrzymania informacji o zmianie danych, o której mowa w art. 19e pkt 1, w zakresie zmiany oznaczenia podmiotu oraz adresu siedziby podmiotu.

2. Zmiana miejsca zamieszkania lub siedziby podmiotu podlega wpisowi do rejestru prowadzonego przez marszałka województwa, który będzie właściwy po zmianie. W razie niewłaściwego przekazania informacji o zmianie, marszałek województwa przekazuje niezwłocznie akta ewidencyjne do marszałka województwa właściwego ze względu na nowe miejsce zamieszkania lub siedzib.

Art. 18k. [Opłata za wydanie certyfikatu]

1. Wydanie certyfikatu podlega opłacie w wysokości 200 zł, stanowicej dochód samorządu województwa, właściwego ze względu na siedzibę podmiotu.

2. Opłata, o której mowa w ust. 1, nie podlega zwrotowi w razie wydania przez marszałka województwa odmowy wpisu podmiotu do rejestru w przypadkach, o których mowa w art. 18l.

3. Wydanie certyfikatu w przypadkach, o których mowa w art. 18j, jest zwolnione z opłaty, o której mowa w ust. 1.

Art. 18l. [Przesłanki odmowy wpisu]¹⁰⁴⁾

Marszałek województwa odmawia, w drodze decyzji, wpisu podmiotu do rejestru, w przypadku gdy:

1) podmiot nie spełnia któregośkolwiek z warunków, o których mowa w art. 19;

2) podmiot wykreślono z rejestru w przypadkach, o których mowa w art. 18m pkt 3 i 5-8, w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku o wpis;

3) wydano prawomocne orzeczenie zakazujące przedsiębiorcy wykonywania działalności gospodarczej objętej wpisem;

4) podmiot został założony i jest prowadzony przez osobę fizyczną, która poprzednio dopuściła się naruszenia przepisów niniejszej ustawy, skutkującego wykreśleniem z rejestru podmiotu prowadzonego przez tę osobę, w przypadkach, o których mowa w art. 18m pkt 3 i 5-8, w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku o wpis.

Art. 18m. [Wykreślenie z rejestru] Marszałek województwa wykreśla, w drodze decyzji, podmiot wpisany do rejestru w przypadku:

1) pisemnego wniosku podmiotu;

2) postawienia przedsiębiorcy w stan likwidacji lub upadłośc;

3) wydania decyzji, o której mowa w art. 71 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej;

4)¹⁰⁵⁾ nieprowadzenia agencji zatrudnienia, w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego,

poradnictwa zawodowego i pracy tymczasowej, w okresie dwóch kolejnych lat, stwierdzonego na podstawie

informacji, o której mowa w art. 19f;

5)¹⁰⁶⁾ naruszenia przez podmiot warunków prowadzenia agencji zatrudnienia określonych w art. 19 pkt 2 i 3, art.

19b-19d oraz art. 85 ust. 2-5;

6)¹⁰⁷⁾ nieusunięcia przez podmiot, w wyznaczonym terminie, naruszeń warunków prowadzenia agencji

zatrudnienia określonych w art. 19 pkt 1, art. 19a i art. 19e-19h;

7) złożenia przez podmiot o wiadczenia, o którym mowa w art. 18e ust. 2 pkt 1 i ust. 3, lub przekazania informacji, o których mowa w art. 19e pkt 1 i art. 19f, niezgodnych ze stanem faktycznym;

8) niezgodności danych w rejestrze ze stanem faktycznym po uprzednim wezwaniu podmiotu do złożenia wyjaśnień w tej sprawie w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania;

9)¹⁰⁸⁾ powierzenia, na podstawie przepisów o zatrudnianiu pracowników tymczasowych, wykonywania pracy

cudzoziemcom przebywającym bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 18n. [Akta ewidencyjne]

1. W przypadku wydania decyzji o wykreśleniu z rejestru, wpis następuje, gdy decyzja stanie się ostateczna.
2. Dla podmiotu wpisanego do rejestru marszałek województwa prowadzi akta ewidencyjne, obejmujące w szczególności dokumenty stanowiące podstawę wpisu.
3. W postępowaniu administracyjnym w sprawach dotyczących wpisu do rejestru agencji zatrudnienia organem wyższego stopnia jest samorządowe kolegium odwoławcze.

Art. 18o. [Uprawnienia kontrolne marszałka] ¹⁰⁹⁾ Marszałek województwa sprawuje kontrolę w zakresie przestrzegania warunków prowadzenia agencji zatrudnienia, o których mowa w art. 19, art. 19a, art. 19e i art. 19f.

Art. 18p. [Zbiorcza informacja z województwa]

1. Marszałek województwa przekazuje w formie dokumentu elektronicznego ministrowi właściwemu do spraw pracy zbiorczą informację z województwa dotyczącą informacji, o których mowa w art. 19f, w terminie do dnia 31 marca.

2. Informacja, o której mowa w ust. 1, powinna również zawierać dane o liczbie:

- 1) podmiotów posiadających wpis do rejestru na koniec okresu sprawozdawczego, z uwzględnieniem podmiotów prowadzących działalność w zakresie świadczonych usług: po rednictwa pracy, w tym kierujących do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego i pracy tymczasowej;
- 2) decyzji o wykreśleniu podmiotu z rejestru, w tym z powodu nieprzestrzegania warunków prowadzenia agencji zatrudnienia;
- 3) decyzji o odmowie wpisu do rejestru;
- 4) przeprowadzonych kontroli, w tym liczbę stwierdzonych przypadków nieprzestrzegania warunków prowadzenia agencji zatrudnienia;
- 5) przesyłanych biorców zagranicznych składających zawiadomienie, o którym mowa w art. 19i, z podaniem państwa pochodzenia oraz rodzaju świadczonych usług.

Art. 18r. [Przetwarzanie danych] Minister właściwy do spraw pracy przetwarza dane o agencjach zatrudnienia przekazane w formie dokumentu elektronicznego przez marszałków województw.

Art. 19. [Podmiot świadczący usługi] Podmiot zamierzający wykonywać usługi lub świadczyć usługi, o których mowa w art. 18 ust. 1, powinien spełniać następujące warunki:

- 1) nie posiada zaległości z tytułu podatków, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych świadczeń Pracowniczych, o ile był obowiązany do ich opłacania;
- 2) ¹¹⁰⁾ by niekarany za przestępstwa lub wykroczenia, o których mowa w art. 121-121b;
- 3) by podmiotem, w stosunku do którego nie została otwarta likwidacja lub nie ogłoszono jego upadłości.

Art. 19a. [Lokal na biuro] Agencja zatrudnienia powinna:

- 1) posiada lokal przeznaczony na biuro agencji zatrudnienia zapewniający poufność prowadzonych rozmów;
- 2) posiada wyposażenie w podstawowy sprzęt techniczny umożliwiający prowadzenie działalności agencji zatrudnienia;
- 3) dla obsługi osób korzystających z usług w zakresie:
  - a) doradztwa personalnego i poradnictwa zawodowego - zapewni osoby z wykształceniem wyższym, których program studiów obejmował przygotowanie w zakresie doradztwa personalnego lub poradnictwa zawodowego albo osoby z wykształceniem wyższym, które posiadają co najmniej roczne doświadczenie zawodowe w pracy na stanowisku doradcy personalnego lub zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia lub agencjach zatrudnienia,
  - b) po rednictwa pracy oraz pracy tymczasowej - zapewni osoby z wykształceniem co najmniej średnim.

Art. 19b. [Ochrona danych] Agencja zatrudnienia jest obowiązana do przetwarzania posiadanych danych osobowych zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

Art. 19c. [Zakaz dyskryminacji] Agencja zatrudnienia nie może dyskryminować ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie, ani ze względu na przynależność związków osób, dla których poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Art. 19d. [Opłaty] Agencja zatrudnienia od osób, dla których poszukuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, lub którym udziela pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, nie może pobierać kwot innych niż określone w art. 85 ust. 2 pkt 7.

Art. 19e. [Udzielanie informacji marszałkowi] Agencja zatrudnienia ma obowiązek informowania marszałka województwa o:

- 1) każdą zmianę danych, o których mowa w art. 18e ust. 1 pkt 1 i 2, w terminie 14 dni od dnia ich powstania, przy czym art. 18e ust. 3 stosuje się odpowiednio;
- 2) zaprzestaniu działalności;
- 3) ¹¹¹⁾ zawieszeniu albo wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej, o których mowa w przepisach o swobodzie działalności gospodarczej, w terminie 14 dni od dnia zawieszenia albo wznowienia wykonywania tej działalności.

Art. 19f. [Roczne sprawozdanie z działalności] Agencja zatrudnienia ma obowiązek przedstawiania marszałkowi województwa informacji o działalności agencji zatrudnienia - w terminie do dnia 31 stycznia każdego roku, za rok poprzedni - zawierających w szczególności liczbę:

- 1) osób, które podjęły pracę za pośrednictwem agencji zatrudnienia według grup elementarnych zawodów zgodnie z obowiązującą klasyfikacją zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, z podaniem państwa zatrudnienia;
- 2) pracodawców oraz osób korzystających z usług doradztwa personalnego i poradnictwa zawodowego;
- 3) osób skierowanych przez agencję zatrudnienia do wykonywania pracy tymczasowej według grup elementarnych zawodów, zgodnie z obowiązującą klasyfikacją zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy, z podaniem państwa zatrudnienia.

Art. 19g. [Ogłoszenia i oferty] W dokumentach, ogłoszeniach i ofertach agencja zatrudnienia jest obowiązana umieszczać numer wpisu do rejestru, a ogłaszane oferty pracy do wykonywania pracy tymczasowej oznacza się jako "oferty pracy tymczasowej".

Art. 19h. [Współpraca z organami zatrudnienia] Agencja zatrudnienia ma obowiązek współpracować z organami zatrudnienia w zakresie realizacji polityki rynku pracy.

Art. 19i. [Zawiadomienie od przedsiębiorcy zagranicznego]

1. Przedsiębiorca zagraniczny, o którym mowa w art. 18c ust. 1 pkt 4, przed rozpoczęciem działalności w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego lub pracy tymczasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej składa marszałkowi województwa właściwemu dla miejsca świadczenia usług zawiadomienie, zawierające następujące dane:

- 1) nazwa państwa pochodzenia przedsiębiorcy;
- 2) oznaczenie przedsiębiorcy oraz jego siedzib;
- 3) przybliżone miejsce i termin wykonywania usług oraz rodzaj świadczonych usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, może być złożone w formie elektronicznej.

3. W przypadku gdy niemożliwe jest określenie podstawowego miejsca wykonywania usługi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przedsiębiorca zagraniczny składa zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, do marszałka województwa mazowieckiego.

Art. 19j. [Odesłanie] W sprawach nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału w zakresie działalności gospodarczej, o której mowa w art. 18, w tym przeprowadzania kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy, stosuje się przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Art. 19k. [Wzór wniosku] Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku o wpis do rejestru, wzór certyfikatu oraz zakres składanych informacji o działalności agencji zatrudnienia, a także wzory formularzy składanych informacji, mających na względzie tworzenie warunków do rozwoju agencji zatrudnienia.

Rozdział 7. Instytucje szkoleniowe.

Art. 20. [Instytucje szkoleniowe]

1. Instytucja szkoleniowa oferująca szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy może uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie tych szkoleń po wpisie do rejestru instytucji szkoleniowych prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej.

1a. Rejestr instytucji szkoleniowych jest jawny i może być prowadzony w formie elektronicznej.

2. ¹¹²⁾ (uchylony)

3. Instytucja szkoleniowa może ubiegać się o wpis do rejestru instytucji szkoleniowych po złożeniu wniosku o wpis wraz z informacją o:

- 1) tematyce prowadzonych szkoleń;
- 2) kadrze prowadzącej szkolenia;
- 3) bazie lokalowej, jej wyposażeniu i środkach dydaktycznych;
- 4) metodach oceny jakości szkoleń;
- 5) liczbie bezrobotnych i poszukujących pracy objętych szkoleniami w okresie ostatniego roku;
- 6) ¹¹³⁾ udzielonej nieodpłatnie pomocy uczestnikom i absolwentom szkolenia lub przygotowania zawodowego

dorostych polegającej na informowaniu o sytuacji na rynku pracy i zapotrzebowaniu na kwalifikacje.

4. ¹¹⁴⁾ Wojewódzki urząd pracy zawiadamia pisemnie instytucję szkoleniową o dokonanych wpisach do rejestru instytucji szkoleniowych oraz przekazuje tę informację ministrowi właściwemu do spraw pracy.

5. Wpis do rejestru instytucji szkoleniowych jest bezpłatny.

6. Wojewódzki urząd pracy wykreśla instytucje szkoleniowe z rejestru instytucji szkoleniowych:

- 1) na wniosek instytucji szkoleniowej;
- 2) w przypadku stwierdzenia prawomocnym wyrokiem naruszenia przepisów ustawy;
- 3) w przypadku zakończenia działalności przez instytucję szkoleniową;
- 4) w przypadku niepowiadomienia wojewódzkiego urzędu pracy o kontynuowaniu działalności szkoleniowej w kolejnym roku kalendarzowym.

7. Instytucja szkoleniowa ma obowiązek informować wojewódzki urząd pracy o zmianie siedziby, otwarciu i likwidacji oddziałów lub filii oraz o kontynuowaniu działalności szkoleniowej w kolejnym roku kalendarzowym.

8. Minister właściwy do spraw pracy przetwarza informacje o instytucjach szkoleniowych wpisanych do rejestru instytucji szkoleniowych przekazane przez wojewódzkie urzędy pracy.

9. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, tryb dokonywania i wykreślenia wpisu w rejestrze instytucji szkoleniowych oraz uaktualniania danych w rejestrze, wzór wniosku o wpis oraz wymagane dokumenty, mające na względzie efektywne wydatkowanie środków publicznych na szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz zasad wzajemności w stosunku do podmiotów z państw członkowskich Unii Europejskiej zamierzających uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie szkoleń.

Rozdział 8. Dialog społeczny i partnerstwo na rynku pracy.

Art. 21. [Polityka rynku pracy] Polityka rynku pracy realizowana przez władze publiczne opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach:

- 1) działalności rad zatrudnienia;
- 2) partnerstwa lokalnego;

3) uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służących zatrudnieniu przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

Art. 22. [Naczelna Rada Zatrudnienia]

1. Naczelna Rada Zatrudnienia jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw pracy w sprawach polityki rynku pracy.

2. Wojewódzkie rady zatrudnienia są organami opiniodawczo-doradczymi marszałka województwa w sprawach polityki rynku pracy.

3. Powiatowe rady zatrudnienia są organami opiniodawczo-doradczymi starosty w sprawach polityki rynku pracy.

4. Do zakresu działania Naczelnej Rady Zatrudnienia należą w szczególności:

1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich;

2) ¹¹⁵⁾ opiniowanie projektu Krajowego Planu Działania;

3) opiniowanie rocznych sprawozdań z działalności Funduszu Pracy, a także ocena racjonalności gospodarki środkami tego funduszu;

3a) realizacja zadań określonych w przepisach o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy;

4) opiniowanie okresowych sprawozdań z realizacji Krajowego Planu Działania;

5) opiniowanie projektów ustaw dotyczących promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

5. Do zakresu działania wojewódzkich rad zatrudnienia należą w szczególności:

1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w województwie;

2) ocena racjonalności gospodarki środkami Funduszu Pracy;

3) opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatowych danego województwa na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia i finansowanie innych fakultatywnych zadań oraz opiniowanie opracowanych przez wojewódzkie urzędy pracy propozycji przeznaczenia środków Funduszu Pracy budżetowych w dyspozycji samorządu województwa i sprawozdań z ich wykorzystania;

4) składanie wniosków i wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w województwie;

5) ocenianie okresowych sprawozdań z działalności wojewódzkich urzędów pracy oraz przedstawianie Naczelnej Radzie Zatrudnienia okresowych sprawozdań i wniosków w sprawach zatrudnienia;

6) delegowanie przedstawicieli do komisji konkursowej w liczbie równej co najmniej połowie składu komisji dokonującej wyboru kandydata na stanowisko dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy;

7) opiniowanie wniosków o odwołanie lub wnioskowanie o odwołanie dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy;

8) delegowanie przedstawiciela do Naczelnej Rady Zatrudnienia;

9) ¹¹⁶⁾ opiniowanie wojewódzkich kryteriów wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemców.

6. ¹¹⁷⁾ Do zakresu działania powiatowych rad zatrudnienia stosuje się odpowiednio przepisy ust. 5. Powiatowe rady zatrudnienia opiniują programy specjalne, w tym:

1) ¹¹⁸⁾ celowość ich realizacji, biorąc pod uwagę w szczególności:

a) liczbę osób objętych programem, kryteria doboru tych osób,

b) zakładane rezultaty programu specjalnego, z podaniem mierników i trybu dokonania oceny,

c) koszty realizacji programu specjalnego, w tym poszczególnych przedsięwzięć;

2) proponowane przez starostę zmiany realizacji programów specjalnych.

Art. 23. [Skład rad zatrudnienia]

1. W skład Naczelnej Rady Zatrudnienia wchodzi osoba powoływana przez ministra właściwego do spraw pracy spośród przedstawicieli:

1) wszystkich organizacji związkowych i organizacji pracodawców reprezentatywnych w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz.U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.);

2) ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego reprezentowanych w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;

3) wojewódzkich rad zatrudnienia;

4) organizacji pozarządowych o zasięgu krajowym zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy;

5) nauki - delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk.

2. W skład wojewódzkiej rady zatrudnienia wchodzi osoba powoływana przez marszałka województwa spośród działających na terenie województwa:

1) wojewódzkich struktur każdej organizacji związkowej reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,

2) wojewódzkich struktur każdej organizacji pracodawców reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych,

3) społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych,

4) *(uchylony)*

5) organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy,

6) przedstawicieli nauki - delegowanych przez Komitet Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk

oraz przedstawicieli wojewody.

3. W skład powiatowej rady zatrudnienia wchodzi osoba powoływana przez starostę spośród działających na terenie powiatu:

1) terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji związkowej w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;

2) terenowych struktur każdej reprezentatywnej organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych;

3) społeczno-zawodowych organizacji rolników, w tym związków zawodowych rolników indywidualnych i izb rolniczych;

4) jednostek samorządu terytorialnego;

5) organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy.

4. Członków Naczelnej Rady Zatrudnienia powołuje minister właściwy do spraw pracy, członków wojewódzkich rad zatrudnienia - marszałek województwa, a członków powiatowych rad zatrudnienia - starosta, spośród kandydatów zgłoszonych przez organy i organizacje, o których mowa odpowiednio w ust. 1-3.

4a. W przypadku gdy powiatowy urząd pracy realizuje zadania z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej na obszarze przekraczającym granice powiatu, tworzy się jedną powiatową radę zatrudnienia, która jest powoływana przez prezydenta miasta na prawach powiatu lub starostę powiatu dotychczasowego.

5. Członek rady zatrudnienia może zostać odwołany:

1) na wniosek organu lub organizacji, które zgłosiły jego kandydaturę na członka rady;

2) z inicjatywy odpowiednio ministra właściwego do spraw pracy, marszałka województwa oraz starosty, po zasięgnięciu opinii organu lub organizacji, które zgłosiły jego kandydaturę na członka rady.

6. Kadencja rad zatrudnienia trwa 4 lata.

7. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, organizację oraz tryb działania rad zatrudnienia, a także warunki, na jakich mogą uczestniczyć w posiedzeniach rad zatrudnienia przedstawiciele organów, organizacji i instytucji niereprezentowanych w radach, oraz tryb finansowania kosztów szkoleń członków rad, mając na względzie zapewnienie efektywnego dialogu społecznego.

8. Pracodawca jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy w celu wzięcia udziału w posiedzeniach rady zatrudnienia. Za czas zwolnienia pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

9. Na wniosek członków rady zatrudnienia zamieszkałych poza miejscem obrad rady koszty przejazdów drożkami transportu zbiorowego refundowane są z dotychczasowego Funduszu Pracy odpowiednio przez ministra właściwego do spraw pracy, marszałka województwa albo starostę, w wysokości i na zasadach określonych w przepisach odrębnych dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.

Art. 24. [Zlecenie realizacji zadań]

1. Marszałek województwa lub starosta w ramach dotychczasowych wydatków określonych w budżecie danego samorządu mogą zlecić realizację usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 1:

1) jednostkom samorządu terytorialnego;

2) organizacjom pozarządowym statutowo zajmującym się problematyką rynku pracy;

3) związkom zawodowym;

4) organizacjom pracodawców;

5) instytucjom szkoleniowym;

6) agencjom zatrudnienia;

7) ¹¹⁹⁾ centrom integracji społecznej.

1a. Marszałek województwa lub starosta przy zlecaniu usług rynku pracy, o których mowa w art. 35 ust. 1, zapewnia ich realizację zgodnie ze standardami usług rynku pracy.

2. ¹²⁰⁾ Zlecenie wykonywania usług rynku pracy lub usług i instrumentów rynku pracy, odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert, na zasadach i w trybie określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub przez zakup tych usług, na zasadach i w trybie określonych w przepisach o zamówieniach publicznych, przy uwzględnieniu sposobu ich realizacji zgodnie ze standardami usług rynku pracy.

3. ¹²¹⁾ Zlecenie realizacji usług rynku pracy lub usług i instrumentów rynku pracy nie może dotyczyć:

1) spraw podlegających rozstrzygnięciu w drodze decyzji administracyjnej;

2) wydatkowania i gospodarowania dotychczasowymi Funduszu Pracy.

4. Wolontariusze mogą wykonywać świadczenia w zakresie realizacji usług rynku pracy na rzecz podmiotów określonych w ust. 1 pkt 1-4 na zasadach określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Art. 25. (uchylony)¹²²⁾

Art. 26. (uchylony)

Art. 27. (uchylony)¹²³⁾

Art. 28. (uchylony)¹²⁴⁾

Art. 29. (uchylony)¹²⁵⁾

Art. 30. (uchylony)¹²⁶⁾

Art. 31. (uchylony)¹²⁷⁾

Art. 32. (uchylony)¹²⁸⁾

Rozdział 9. Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy oraz formy udzielanego wsparcia.

Art. 33. [Status bezrobotnego; rejestracja]

1. Powiatowe urząd pracy rejestruje bezrobotnych i poszukujących pracy oraz prowadzi rejestr tych osób.

2. Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy następuje po przedstawieniu przez te osoby dokumentów niezbędnych do ustalenia ich statusu i uprawnień.

3. ¹²⁹⁾ Bezrobotny ma obowiązek zgłaszania się do właściwego powiatowego urzędu pracy w wyznaczonym przez urząd terminie w celu przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy proponowanej przez urząd lub w innym celu wynikającym z ustawy i określonym przez urząd pracy, w tym potwierdzenia gotowości do podjęcia pracy. W przypadku bezrobotnego będącego dłużnikiem alimentacyjnym, w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wyznaczony termin nie może być dłuższy niż 90 dni.

3a.¹³⁰⁾ Odbywanie przez bezrobotnego praktyki absolwenckiej stanowi uzasadnioną przyczynę niespełnienia obowiązku, o którym mowa w ust. 3.

4. Starosta, z zastrzeżeniem art. 75 ust. 3, pozbawia statusu bezrobotnego bezrobotnego, który:

1) nie spełnia warunków, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2;
2) otrzymał po wydatkach z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub instytucji z udziałem środków publicznych na podjęcie działalności pozarolniczej lub rolniczej albo otrzymał jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od następnego dnia po dniu otrzymania środków na podjęcie działalności;

2a)¹³¹⁾ otrzymał jednorazowo środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub z instytucji z udziałem środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od następnego dnia po dniu otrzymania środków na podjęcie działalności lub na wniesienie wkładu;

2b)¹³²⁾ rozpoczął realizację indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub podpisał kontrakt socjalny, o których mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od następnego dnia po dniu rozpoczęcia realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub podpisania kontraktu socjalnego;

3)¹³³⁾ odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy określonej w ustawie lub poddania się badaniom lekarskim lub psychologicznym, mającym na celu ustalenie zdolności do pracy lub udziału w innej formie pomocy określonej w ustawie; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od dnia odmowy na okres:

a) 120 dni w przypadku pierwszej odmowy,

b) 180 dni w przypadku drugiej odmowy,

c) 270 dni w przypadku trzeciej i każdej kolejnej odmowy;

4)¹³⁴⁾ nie stawiał się w powiatowym urzędzie pracy w wyznaczonym terminie i nie powiadomił w okresie do 7 dni o uzasadnionej przyczynie tego niestawienia; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od dnia niestawienia się w powiatowym urzędzie pracy odpowiednio na okres wskazany w pkt 3, w zależności od liczby niestawień;

4a) nie stawiał się w powiatowym urzędzie pracy w terminie, o którym mowa w art. 73 ust. 2a;

5)¹³⁵⁾ (uchylony)

6) złożył wniosek o pozbawienie statusu bezrobotnego;

7)¹³⁶⁾ z własnej winy przerwał szkolenie, studia lub wykonywanie prac, o których mowa w art. 73a, lub innej formy pomocy określonej w ustawie; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od dnia przerwania na okres wskazany w pkt 3;

8)¹³⁷⁾ po skierowaniu nie podjął szkolenia, przygotowania zawodowego dorosłych, studia, wykonywania prac, o których mowa w art. 73a, lub innej formy pomocy określonej w ustawie; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje od następnego dnia po dniu skierowania na okres wskazany w pkt 3;

9)¹³⁸⁾ pozostaje niezdolny do pracy wskutek choroby lub przebywania w zakładzie leczenia odwykowego przez nieprzerwany okres 90 dni, przy czym za okres nieprzerwany uważa się również okresy niezdolności do pracy wskutek choroby oraz przebywania w zakładzie leczenia odwykowego w sytuacji, gdy każda kolejna przerwa między okresami niezdolności do pracy wynosi mniej niż 30 dni kalendarzowych; pozbawienie statusu bezrobotnego następuje z upływem ostatniego dnia wskazanego okresu 90-dniowego;

10)¹³⁹⁾ nie przedstawił za wiadczenia o niezdolności do pracy wskutek choroby, o którym mowa w art. 80 ust. 2;

11)¹⁴⁰⁾ z własnej winy przerwał program przygotowania zawodowego dorosłych, nie przystąpił do egzaminu kwalifikacyjnego, czeladniczego lub sprawdzającego.

4a.¹⁴¹⁾ Starosta pozbawia osobę zarejestrowaną statusu poszukującej pracy, jeśli poszukująca pracy:

1) nie utrzymuje kontaktu z powiatowym urzędem pracy co najmniej raz na 90 dni w celu potwierdzenia zainteresowania pomocą określoną w ustawie;

2) nie stawiał się w powiatowym urzędzie pracy w wyznaczonym terminie, który został ustalony między poszukującą a tym urzędem, i nie powiadomił w terminie 7 dni o uzasadnionej przyczynie tego niestawienia;

3)¹⁴²⁾ nie podjął przygotowania zawodowego dorosłych albo nie podjął lub przerwał indywidualny plan działania, szkolenie, studia podyplomowe, o których mowa w art. 42a, albo uczestnictwo w programie specjalnym lub nie przystąpił do egzaminu, o którym mowa w art. 40 ust. 3a;

4) złożył wniosek o rezygnację z pomocy określonej w ustawie wiadczonej przez powiatowy urząd pracy.

4b.¹⁴³⁾ Pozbawienie statusu poszukującej pracy następuje na okres 120 dni odpowiednio:

1) po upływie 90 dni od dnia ostatniego kontaktu z powiatowym urzędem pracy;

2) od dnia niestawienia;

3) od następnego dnia po dniu zaistnienia zdarzenia, o którym mowa w ust. 4a pkt 3 i 4.

4c.¹⁴⁴⁾ W przypadku pozbawienia statusu bezrobotnego lub poszukującej pracy może nastąpić w wyniku ponownej rejestracji, po upływie tego okresu, przy spełnieniu warunków zawartych w ustawie do ich nabycia.

4d.¹⁴⁵⁾ Starosta nie może pozbawić statusu bezrobotnego kobiety w ciąży oraz w okresie 30 dni po dniu porodu z powodu związanej z ciążą i porodem niezdolności do pracy trwającej przez nieprzerwany okres 90 dni, o którym mowa w ust. 4 pkt 9, z wyjątkiem przypadku złożenia wniosku o pozbawienie tego statusu przez samą bezrobotną.

4e.¹⁴⁶⁾ Starosta nie może pozbawić statusu bezrobotnego bezrobotnego, który został wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego jako założyciel spółdzielni socjalnej po dniu zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy, z wiązaniem z uwzględnieniem przez starostę jego wniosku o przyznanie środków na założenie spółdzielni socjalnej,

do dnia następnego po dniu otrzymania tych środków.

4f.¹⁴⁷⁾ W przypadku gdy bezrobotnemu przyznano zasiłek na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, decyzja starosty o utracie statusu bezrobotnego oznacza także utratę prawa do tego zasiłku.

5.¹⁴⁸⁾ Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, tryb rejestracji i sposób prowadzenia rejestru bezrobotnych i poszukujących pracy, zakresy informacji niezbędnych do rejestracji oraz informacji gromadzonych o osobach zarejestrowanych, a także dokumenty niezbędne do ustalenia statusu i uprawnień rejestrowanych osób oraz treści oświadczenia o prawdziwości danych składanego przez bezrobotnego lub poszukującego pracy pod rygorem odpowiedzialności karnej, mając na względzie pozyskanie wszystkich koniecznych informacji mających wpływ na uprawnienia rejestrowanych osób.

6.¹⁴⁹⁾ Informacje dotyczące osób zarejestrowanych są gromadzone przez powiatowe urzędy pracy w szczególności w formie dokumentów elektronicznych oraz przetwarzane i udostępniane publicznym służbom zatrudnienia do celów określonych w ustawie przede wszystkim z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i dokumentów elektronicznych.

7.¹⁵⁰⁾ Informacje, o których mowa w ust. 6, mogą być udostępniane w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne na podstawie wniosku złożonego w szczególności w formie dokumentu elektronicznego innym podmiotom, w szczególności jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej oraz jednostkom obsługującym oświadczenia rodzinne, realizującym zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia przez podmiot publiczny w zakresie niezbędnym do realizacji tych zadań. Dostęp do danych osobowych jest nadzorowany i rejestrowany zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

8.¹⁵¹⁾ Informacje, o których mowa w ust. 6, mogą być udostępniane z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych, jeżeli powiatowy urząd pracy oraz inny podmiot, realizujący zadania publiczne na podstawie odrębnych przepisów albo na skutek powierzenia lub zlecenia, spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) posiada urządzenia umożliwiającej identyfikację osoby uzyskującej informacje w systemie oraz zakresu, daty i celu ich uzyskania;
- 2) posiada zabezpieczenia uniemożliwiającej wykorzystanie informacji niezgodnie z celem ich uzyskania;
- 3) dostęp do danych osobowych jest nadzorowany i rejestrowany zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.

9.¹⁵²⁾ Pozyskiwanie z powiatowych urzędów pracy lub od osób fizycznych informacji, o których mowa w ust. 6, przez podmioty, o których mowa w ust. 7, jest prowadzone przede wszystkim z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i dokumentów elektronicznych.

Art. 34. [Pośrednictwo pracy]¹⁵³⁾ Powiatowe urzędy pracy prowadzą pośrednictwo pracy dla zarejestrowanych osób, a w razie braku możliwości zapewnienia odpowiedniej pracy:

- 1) świadczą usługę poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej;
- 2) świadczą usługę pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- 3) inicjują, organizują i finansują szkolenia, przygotowanie zawodowe dorosłych i staże oraz przyznają i wypłacają stypendia;
- 4) inicjują i dofinansowują tworzenie dodatkowych miejsc pracy;
- 5) inicjują oraz finansują w zakresie określonym w ustawie inne instrumenty rynku pracy;
- 6) przyznają i wypłacają zasiłki oraz inne świadczenia z tytułu bezrobocia.

Art. 34a. [Indywidualny plan działania]¹⁵⁴⁾

1. Powiatowy urząd pracy, udzielając pomocy określonej w ustawie, może przygotować indywidualny plan działania dla bezrobotnego lub poszukującego pracy w celu doprowadzenia do podjęcia przez niego odpowiedniej pracy.

2. Indywidualny plan działania jest przygotowywany przy udziale bezrobotnego lub poszukującego pracy i zawiera w szczególności:

- 1) działania możliwe do zastosowania przez urząd pracy w ramach pomocy określonej w ustawie;
- 2) działania planowane do samodzielnej realizacji przez bezrobotnego lub poszukującego pracy w celu poszukiwania pracy;
- 3) planowane terminy realizacji poszczególnych działań;
- 4) formy, planowaną liczbę i terminy kontaktów z pośrednikiem pracy, doradcą zawodowym lub innym pracownikiem urzędu pracy;
- 5) termin i warunki zakończenia realizacji indywidualnego planu działania.

3.¹⁵⁵⁾ Przygotowanie indywidualnego planu działania jest obowiązkowe dla:

- 1) bezrobotnego do 25 roku życia,
- 2) bezrobotnego powyżej 50 roku życia,
- 3) bezrobotnego bez kwalifikacji zawodowych,
- 4) bezrobotnego bez oświadczenia zawodowego,
- 5) bezrobotnego, który po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjął zatrudnienia - o ile pozostaje on nieprzerwanie w rejestrze, o którym mowa w art. 33 ust. 1, przez okres co najmniej 180 dni od dnia rejestracji, a indywidualny plan działania nie został przygotowany dla niego wcześniej.

4.¹⁵⁶⁾ Dla bezrobotnego, o którym mowa w ust. 3, który jest w trakcie odbywania szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego dorosłych albo prac społecznie użytecznych powiatowy urząd pracy przygotowuje indywidualny plan działania nie później niż 90 dni po zakończeniu uczestnictwa w określonej formie pomocy.

5.¹⁵⁷⁾ Przygotowanie indywidualnego planu działania musi zostać zakończone nie później niż przed upływem 30 dni od dnia zakończenia okresu, o którym mowa w ust. 3 albo w ust. 4.

Rozdział 10. Usługi rynku pracy.

Art. 35. [Usługi rynku pracy]

1. Podstawowymi usługami rynku pracy są :

- 1) po rednictwo pracy;
- 2) ¹⁵⁸⁾ (uchylony)
- 3) poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa;
- 4) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy;
- 5) organizacja szkoleń .

2. Usługi rynku pracy wykonywane na podstawie przepisów ustawy przez publiczne służby zatrudnienia są realizowane zgodnie ze standardami usług rynku pracy.

2a. ¹⁵⁹⁾ (uchylony)

2b. ¹⁶⁰⁾ Usługi rynku pracy wykonywane na podstawie przepisów ustawy przez publiczne służby zatrudnienia mogą być realizowane z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych i dokumentów elektronicznych.

2c. ¹⁶¹⁾ W zakresie niezbędnym do realizacji usług rynku pracy publiczne służby zatrudnienia mogą przetwarzać dane osobowe osób korzystających z tych usług.

3. ¹⁶²⁾ (uchylony)

4. ¹⁶³⁾ (uchylony)

5. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, standardy i szczegółowe warunki prowadzenia przez służby pracy usług rynku pracy, uwzględniając zakres usług, miejsce i sposób ich realizacji oraz konieczność zapewnienia respektowania praw osób korzystających z usług i mając na uwadze ujednoczenie usług rynku pracy realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia oraz konieczność zapewnienia zgodnie z nimi udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami jej dopuszczalności.

Art. 36. [Po rednictwo pracy]

1. Po rednictwo pracy polega w szczególności na:

- 1) udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych;
- 2) pozyskiwaniu ofert pracy;
- 2a) upowszechnianiu ofert pracy, w tym przez przekazywanie ofert pracy do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy;
- 3) udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku z zgłoszonymi ofertami pracy;
- 4) informowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy;
- 5) inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami;
- 6) współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie ich działania;
- 7) informowaniu bezrobotnych o przysługujących im prawach i obowiązkach.

2. ¹⁶⁴⁾ (uchylony)

3. ¹⁶⁵⁾ (uchylony)

3a. ¹⁶⁶⁾ Po rednictwo pracy związane ze swobodnym przepływem pracowników na terenie państwa, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy realizują wyłącznie przez sieć EURES.

3b. ¹⁶⁷⁾ Wojewódzkie urzędy pracy mogą realizować działania w zakresie po rednictwa pracy wyłącznie o zasięgu ponadpowiatowym i we współpracy z właściwymi powiatowymi urzędami pracy.

4. ¹⁶⁸⁾ Po rednictwo pracy dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców realizowane przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy jest prowadzone nieodpłatnie, zgodnie z zasadami:

- 1) dostarczania usług po rednictwa pracy dla poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
- 2) dobrowolności - oznaczającej wolność od przymusu korzystania z usług po rednictwa pracy;
- 3) równości - oznaczającej obowiązek udzielania wszystkim bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w znalezieniu zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związków, pochodzenie etniczne, wyznanie lub orientację seksualną;
- 4) jawności - oznaczającej, że każda wolna miejscówka pracy zgłoszona do urzędu pracy jest podawana do wiadomości bezrobotnym i poszukującym pracy.

4a. Powiatowy urząd pracy, który nie dysponuje kandydatami spełniającymi wymagania określone w ofercie pracy, udostępnia informacje o braku możliwości realizacji oferty innym powiatowym urządowi pracy co najmniej przez internetową bazę ofert pracy, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 8.

5. ¹⁶⁹⁾ (uchylony)

5a. ¹⁷⁰⁾ Pracodawca zgłasza ofertę pracy do jednego powiatowego urzędu pracy, właściwego ze względu na siedzibę pracodawcy albo miejsce wykonywania pracy albo innego wybranego przez siebie urzędu.

5b. ¹⁷¹⁾ Pracodawca zgłaszając ofertę pracy do powiatowego urzędu pracy może nie wyrazić zgody na podawanie do wiadomości publicznej informacji umożliwiających jego identyfikację przez osoby niezarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy.

5c. ¹⁷²⁾ Zadania w zakresie upowszechniania oferty pracy, kontaktów z pracodawcami i osobami zarejestrowanymi oraz kierowanie zarejestrowanych do pracodawcy realizuje powiatowy urząd pracy, który przyjął ofertę pracy od pracodawcy.

5d. ¹⁷³⁾ Oferta pracy, w związku z którą pracodawca nie wyraził zgody na podawanie do wiadomości publicznej informacji umożliwiających jego identyfikację, może być udostępniona w pełnym zakresie wyłącznie tym bezrobotnym lub poszukującym pracy, którzy spełniają wymagania określone w ofercie i których powiatowy urząd pracy kieruje do pracy u tego pracodawcy.

5e.¹⁷⁴⁾ Powiatowy urząd pracy nie może przyjąć oferty pracy, jeżeli pracodawca zawarł w ofercie pracy wymagania, które naruszają zasadę równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów prawa pracy i mogą dyskryminować kandydatów do pracy, w szczególności ci ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związków, pochodzenie etniczne, wyznanie lub orientację seksualną.

5f.¹⁷⁵⁾ Powiatowy urząd pracy może nie przyjąć oferty pracy, w szczególności jeżeli pracodawca w okresie 365 dni przed dniem zgłoszenia oferty pracy został ukarany lub skazany prawomocnym wyrokiem za naruszenie przepisów prawa pracy albo jest objęty postępowaniem dotyczącym naruszenia przepisów prawa pracy.

5g.¹⁷⁶⁾ Odmowa przyjęcia oferty pracy przez powiatowy urząd pracy wymaga pisemnego uzasadnienia.

6.¹⁷⁷⁾ (uchylony)

7.¹⁷⁸⁾ (uchylony)

8. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, klasyfikację zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakres jej stosowania, uwzględniając zawody i specjalności występujące na rynku pracy oraz potrzeby poradnictwa i poradnictwa zawodowego.

Art. 37. (uchylony)¹⁷⁹⁾

Art. 38. [Poradnictwo zawodowe]

1. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa polega na udzielaniu:

1) bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, w szczególności ci na:

- a) udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy oraz możliwościach szkolenia i kształcenia,
- b) udzielaniu porad z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających wybór zawodu, zmian kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, w tym badaniu zainteresowania i uzdolnień zawodowych,
- c) kierowaniu na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia,
- d) inicjowaniu, organizowaniu i prowadzeniu grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy;

2)¹⁸⁰⁾ pracodawcom pomocy:

- a) w doborze kandydatów do pracy spośród bezrobotnych i poszukujących pracy,
- b) we wspieraniu rozwoju zawodowego pracodawcy i jego pracowników przez udzielanie porad zawodowych.

2. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa są realizowane zgodnie z zasadami:

- 1) dostępnoci usług poradnictwa zawodowego dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz dla pracodawców;
- 2) dobrowolności;
- 3) równości bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związków;
- 4) swobody wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia;
- 5) bezpłatności;
- 6) poufności i ochrony danych.

3. Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa są świadczone w formie grupowej lub w formie porady indywidualnej.

4.¹⁸¹⁾ (uchylony)

4a.¹⁸²⁾ Udzielanie pracodawcom pomocy, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jest realizowane na wniosek pracodawcy.

4b.¹⁸³⁾ Pomoc pracodawcy, o której mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b, jest świadczona w formie porady indywidualnej.

Art. 39. [Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy]

1. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy polega na przygotowywaniu bezrobotnych i poszukujących pracy do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia, w szczególności ci przez:

- 1) uczestnictwo w szkoleniu z zakresu umiejętności poszukiwania pracy;
- 2) uczestnictwo w zajęciach aktywizacyjnych;
- 3) dostęp do informacji i elektronicznych baz danych służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia.

2.¹⁸⁴⁾ Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, jest świadczona bezrobotnym i poszukującym pracy.

3. Pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy jest udzielana przez powiatowe urzędy pracy w ramach klubów pracy oraz przez centra informacji i planowania kariery zawodowej wojewódzkich urzędów pracy.

4. Koszty utworzenia klubu pracy i prowadzonych w nim działań są finansowane ze środków przeznaczonych na funkcjonowanie powiatowego urzędu pracy oraz ze środków Funduszu Pracy w zakresie wyposażenia klubu pracy oraz kosztów prowadzenia zajęć przez osoby niebędące pracownikami powiatowego urzędu pracy.

5. Starosta inicjuje i wspiera tworzenie klubów pracy przez instytucje lub organizacje, udzielając im pomocy organizacyjnej i merytorycznej.

6. Starosta może zawrzeć ze szkołą wyższą lub organizacją studencką umowę przewidującą sfinansowanie z Funduszu Pracy części kosztów wyposażenia nowo otwartego akademickiego biura karier, w wysokości nieprzekraczającej piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia. Do sfinansowania kosztów wyposażenia akademickiego biura karier prowadzi tego działalność gospodarczą mają zastosowanie przepisy dotyczące udzielania pomocy de minimis.

Art. 39a. [Osoby niezarejestrowane; korzystanie z usług rynku pracy]¹⁸⁵⁾ Z usług rynku pracy, o których mowa w art. 36, z zastrzeżeniem art. 36 ust. 5b, oraz w art. 38 ust. 1 pkt 1 lit. a i art. 39 ust. 1 pkt 3, mogą korzystać osoby niezarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy.

Art. 39b. [Osoby powyżej 18 roku życia; korzystanie z usług rynku pracy]¹⁸⁶⁾ Z usług rynku pracy świadczonych przez wojewódzki urząd pracy, o których mowa w art. 38 ust. 1 pkt 1 lit. a, b i d oraz art. 39 ust. 1 pkt 2 i 3, mogą korzystać osoby powyżej 18 roku życia niezarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy.

Art. 39c. [Przedsiębiorcy; korzystanie z usług rynku pracy]¹⁸⁷⁾ Z usług rynku pracy, o których mowa w art. 36 i 38, w zakresie określonym dla pracodawców, mogą korzystać przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o swobodzie

działalności gospodarczej, niebędącej pracodawcami w rozumieniu ustawy.

Art. 40. [Szkolenie bezrobotnych]

1.^{188,189} Starosta inicjuje, organizuje i finansuje z Funduszu Pracy szkolenia bezrobotnych w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, w szczególności w przypadku:

- 1) braku kwalifikacji zawodowych;
- 2) konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji;
- 3) utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie;
- 4) braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

2. *(uchylony)*

2a.¹⁹⁰ Inicjowanie szkoleń polega na:

1) informowaniu o możliwościach i zasadach korzystania ze szkoleń proponowanych przez urząd pracy oraz promowanie tej formy aktywizacji;

2) diagnozowaniu zapotrzebowania na zawody, specjalności i kwalifikacje na rynku pracy oraz diagnozowaniu potrzeb szkoleniowych osób uprawnionych do szkolenia;

3) sporządzeniu i upowszechnianiu planu szkoleń.

2b.¹⁹¹ Organizacja szkoleń polega na:

1) wyborze instytucji szkoleniowej i zawieraniu umów szkoleniowych z instytucjami szkoleniowymi lub powierzeniu przez starostę przeprowadzenia szkolenia zakładanej i prowadzonej przez siebie instytucji szkoleniowej;

2) kierowaniu osobami na szkolenia;

3) monitorowaniu przebiegu szkoleń;

4) prowadzeniu analiz skuteczności i efektywności szkoleń.

2c.¹⁹² Finansowanie szkoleń osób skierowanych przez starostę jest realizowane ze środków publicznych, w szczególności ze środków Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego lub ze środków programów Unii Europejskiej, i polega na:

1) finansowaniu kosztów szkoleń instytucjom szkoleniowym;

2) wypłacaniu stypendiów osobom skierowanym na szkolenia;

3) finansowaniu kosztów przejazdów lub kosztów zakwaterowania i wyżywienia związanych z udziałem w szkoleniach;

4) finansowaniu kosztów badań lekarskich lub psychologicznych.

2d.¹⁹³ Starosta, w celu zapewnienia najwyższej jakości szkoleń, dokonuje wyboru instytucji szkoleniowej i zleca lub powierza przeprowadzenie szkolenia, o którym mowa w ust. 2b pkt 1, z zachowaniem obowiązujących procedur oraz mając na uwadze zasady konkurencyjności, równego traktowania i przejrzystości.

3.¹⁹⁴ Starosta może skierować bezrobotnego na wskazane przez niego szkolenie, jeżeli uzasadni on celowość tego szkolenia, a jego koszt w części finansowanej z Funduszu Pracy w danym roku nie przekroczy 300% przeciętnego wynagrodzenia.

3a.¹⁹⁵ Starosta, na wniosek bezrobotnego może sfinansować ze środków Funduszu Pracy, do wysokości przeciętnego wynagrodzenia, koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczek, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania danego zawodu. Przepis ust. 3 stosuje się odpowiednio.

4.¹⁹⁶ Szkolenie finansowane przez starostę z Funduszu Pracy odbywa się w formie kursu, realizowanego według planu nauczania obejmującego przeciętnie nie mniej niż 25 godzin zegarowych w tygodniu, chyba że przepisy odrębnie przewidują inny wymiar szkolenia. Szkolenie może trwać do 6 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie nie dłużej niż 12 miesięcy; w przypadkach osób bez kwalifikacji zawodowych szkolenie może trwać do 12 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie nie dłużej niż 24 miesiące.

5.¹⁹⁷ Skierowanie na szkolenie bezrobotnego, w przypadkach zawodów wymagających szczególnych predyspozycji psychofizycznych, powinno być poprzedzone określeniem przez doradcę zawodowego powiatowego urzędu pracy predyspozycji do wykonywania zawodu, który osoby te uzyskają w wyniku szkolenia; w uzasadnionych przypadkach szkolenie może być poprzedzone skierowaniem na badania lekarskie lub psychologiczne finansowane z Funduszu Pracy.

6. Przy kierowaniu na szkolenie obowiązują zasady równości w korzystaniu ze szkoleń bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie religijne lub przynależność związkową.

7. Minister właściwy do spraw pracy, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, może określić, w drodze rozporządzenia, tryb opracowywania standardów kwalifikacji zawodowych i ich wykaz, uwzględniając potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego.

8. Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, tryb opracowywania modułowych programów szkoleń zawodowych i ich wykaz, uwzględniając sposób ich wykorzystania na rynku pracy.

Art. 41. [Dodatek szkoleniowy]

1.¹⁹⁸ Bezrobotnemu w okresie odbywania szkolenia, na które został skierowany przez starostę, przysługuje stypendium finansowane ze środków Funduszu Pracy.

1a.¹⁹⁹ *(uchylony)*

1b.²⁰⁰ Bezrobotnemu uprawnionemu w tym samym okresie do stypendium oraz zasiłku przysługuje prawo wyboru świadczenia.

2.²⁰¹ Stypendium nie przysługuje bezrobotnemu, jeżeli w okresie odbywania szkolenia przysługuje mu z tego tytułu inne stypendium, dieta lub innego rodzaju świadczenie pieniężne w wysokości równej lub wyższej niż stypendium finansowane z Funduszu Pracy.

3.²⁰²⁾ Wysoko stypendium wynosi miesięcznie 120% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, je eli miesięczny wymiar godzin szkolenia wynosi co najmniej 150 godzin; w przypadku ni szego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia wysoko stypendium ustala si proporcjonalnie, z tym e stypendium nie mo e by ni sze ni 20% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1.

3a.²⁰³⁾ Skierowany przez starost na szkolenie w przypadku podj cia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalno ci gospodarczej w trakcie szkolenia ma prawo do uko czenia tego szkolenia bez konieczno ci ponoszenia jego kosztów.

3b.²⁰⁴⁾ Bezrobotnemu skierowanemu przez starost na szkolenie, który w trakcie szkolenia podj ł zatrudnienie, inn prac zarobkow lub działalno gospodarcz , przysługuje stypendium w wysoko ci 20% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, niezale nie od wymiaru godzin szkolenia, od dnia podj cia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalno ci gospodarczej do dnia zako czenia szkolenia. Od stypendium tego nie s odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne.

3c.²⁰⁵⁾ Do stypendium, o którym mowa w ust. 3b, nie stosuje si zasady proporcjonalnego ustalania jego wysoko ci, o której mowa w ust. 3. Stypendium, o którym mowa w ust. 3b, za niepełny miesi c ustala si , dziel c kwot przysługuj cego stypendium przez 30 i mno c otrzyman kwot przez liczb dni kalendarzowych przypadaj cych w okresie, za który stypendium przysługuje.

4.²⁰⁶⁾ W przypadku skierowania na szkolenie bezrobotnego, koszty tego szkolenia s finansowane z Funduszu Pracy.

4a.²⁰⁷⁾ Starosta finansuje z Funduszu Pracy, w formie zwrotu, koszty zakwaterowania i wy ywienia bezrobotnego, skierowanego na szkolenie odbywane poza miejscem zamieszkania, je eli wynika to z umowy zawartej z instytucj szkoleniow .

4b.²⁰⁸⁾ Starosta mo e wyrazi zgod na sfinansowanie, w formie zwrotu, cao ci lub cz ci poniesionych przez skierowanego bezrobotnego, kosztów z tytułu przejazdu na szkolenie.

4c.²⁰⁹⁾ Starosta mo e wyrazi zgod na sfinansowanie z Funduszu Pracy, w formie zwrotu, poniesionych przez bezrobotnego kosztów przejazdu na egzamin, o którym mowa w art. 40 ust. 3a.

5. Starosta, na wniosek bezrobotnego, mo e wyrazi zgod na cz ciowe sfinansowanie z Funduszu Pracy kosztów szkolenia, je eli skierowanie na to szkolenie nast piło na pro b bezrobotnego albo organizacji lub instytucji pokrywaj cej cz kosztów tego szkolenia. Przepisy art. 40 stosuje si odpowiednio.

6.²¹⁰⁾ Osoba, która z własnej winy nie uko czyła szkolenia, jest obowi zana do zwrotu kosztów szkolenia, z wyj tkiem przypadku, gdy przyczyn nieuko czenia szkolenia było podj cie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalno ci gospodarczej.

7.²¹¹⁾ Osobom skierowanym na szkolenie przez starost , z wyj tkiem osób posiadaj cych z tego tytułu prawo do stypendium, z wył czeniem stypendium, o którym mowa w ust. 3b, przysługuje odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od nast pstw nieszcz liwych wypadków powstałych w zwi zku ze szkoleniem oraz w drodze do miejsca szkolenia i z powrotem, wypłacane przez instytucj ubezpieczeniow , w której osoby te zostały ubezpieczone.

8. Instytucja szkoleniowa jest obowi zana ubezpieczy osob , o której mowa w ust. 7, od nast pstw nieszcz liwych wypadków.

9.²¹²⁾ Starosta mo e w umowie zawartej z instytucj szkoleniow przewidzie przyznanie tej instytucji z Funduszu Pracy jednorazowej kwoty w wysoko ci do 50% minimalnego wynagrodzenia za prac za ka dego skierowanego bezrobotnego uczestnicz cego w szkoleniu, który wskutek działa tej instytucji szkoleniowej podj ł w ci gu 30 dni od dnia uko czenia szkolenia zatrudnienie, inn prac zarobkow lub działalno gospodarcz i wykonuje je co najmniej przez 6 miesi cy.

10. Do przyznania instytucji szkoleniowej jednorazowej kwoty, o której mowa w ust. 9, maj zastosowanie przepisy dotycz ce udzielania pomocy de minimis.

11.²¹³⁾ Osoby bezrobotne bior ce udział bez skierowania starosty w szkoleniach finansowanych z publicznych rodków wspólnotowych i publicznych rodków krajowych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. Nr 116, poz. 1206, z pó n. zm.²¹⁴⁾) albo ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 140, poz. 984 oraz z 2008 r. Nr 216, poz. 1370), organizowanych przez inny podmiot ni powiatowy urz d pracy, powiadamiaj powiatowy urz d pracy o udziale w szkoleniu w terminie 7 dni przed dniem rozpocz cia szkolenia.

Art. 42. [Po yczka na sfinansowanie kosztów szkolenia]

1.²¹⁵⁾ Starosta mo e, na wniosek bezrobotnego, udzieli po yczki na sfinansowanie kosztów szkolenia do wysoko ci 400% przeci tnego wynagrodzenia obowi zuj cego w dniu podpisania umowy po yczki w celu umo liwienia podj cia lub utrzymania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalno ci gospodarczej.

2. Po yczka, o której mowa w ust. 1, jest nieoprocentowana, a okres jej spłaty nie mo e przekroczy 18 miesi cy od ustalonego w umowie dnia zako czenia szkolenia.

3. W przypadku wykorzystania po yczki na cele inne ni okre lone w umowie, niepodj cia lub nieuko czenia szkolenia po yczka podlega bezzwłocznemu zwrotowi w cao ci, wraz z odsetkami ustawowymi. Odsetki ustawowe ustala si tak e od kwoty po yczki niespłaconej w terminie.

Art. 42a. [Dofinansowanie studiów podyplomowych]²¹⁶⁾

1. Starosta, na wniosek bezrobotnego, mo e sfinansowa z Funduszu Pracy koszty studiów podyplomowych nale ne organizatorowi studiów, do wysoko ci 100%, jednak nie wi cej ni 300% przeci tnego wynagrodzenia.

2. Starosta zawiera z osobą, o której mowa w ust. 1, umowę o dofinansowanie studiów podyplomowych, która określa w szczególności ci prawa i obowiązki stron oraz wysokość i tryb przekazywania środków na pokrycie kosztów studiów podyplomowych w formie bezprocentnych wpłat na konto organizatora tych studiów.

3.²¹⁷⁾ W przypadku gdy bezrobotny w trakcie odbywania studiów podyplomowych podejmie zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą, nie zawiesza się dofinansowania kosztów tych studiów do planowanego terminu ich ukończenia.

4. W przypadku przerwania studiów podyplomowych z winy uczestnika, kwota wydatkowana na ich finansowanie z Funduszu Pracy podlega zwrotowi.

5.²¹⁸⁾ Bezrobotnemu, któremu starosta przyznał dofinansowanie kosztów studiów podyplomowych, za okres uczestnictwa w tych studiach zgodnie z ich programem przysługuje stypendium w wysokości 20% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1.

6.²¹⁹⁾ Uczestnikowi studiów podyplomowych, który w trakcie ich odbywania podjął zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą, nie zawiesza się wypłaty stypendium, o którym mowa w ust. 5, do planowanego terminu ukończenia tych studiów.

7.²²⁰⁾ Uczestnikowi studiów podyplomowych, o którym mowa w ust. 6, przysługuje odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku ze studiami podyplomowymi oraz w drodze do miejsca studiów i z powrotem, wypłacane przez instytucję ubezpieczeniową, w której uczestnik ten został ubezpieczony.

8.²²¹⁾ Starosta ze środków Funduszu Pracy ubezpiecza uczestnika studiów podyplomowych, o którym mowa w ust. 7, od następstw nieszczęśliwych wypadków, z wyłączeniem przypadku, gdy uczestnik ten posiada już takie ubezpieczenie.

Art. 43. [Sfinansowanie szkolenia z Funduszu Pracy] ²²²⁾

1. Do poszukującego pracy, który:

1) jest w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy,

2) jest zatrudniony u pracodawcy, wobec którego ogłoszono upadłość lub który jest w stanie likwidacji, z wyłączeniem likwidacji w celu prywatyzacji,

3) otrzymuje świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym lub górniczy zasiłek socjalny, określone w odrębnych przepisach,

4)²²³⁾ uczestniczy w zajęciach w centrum integracji społecznej lub indywidualnym programie integracji, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej,

5) jest członkiem rezerwy,

6) pobiera rent szkoleniowy,

7) pobiera świadczenie szkoleniowe, o którym mowa w art. 70 ust. 6,

8) podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników jako domownik lub małżonek rolnika, jeżeli zamierza podjąć zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą poza rolnictwem

²²⁴⁾ przepisy art. 40, art. 41 ust. 4-7, art. 42 i art. 42a ust. 1-4 stosuje się odpowiednio.

2. Osobie, o której mowa w ust. 1, w okresie odbywania szkolenia i studiów podyplomowych stypendium nie przysługuje.

3.²²⁵⁾ Do pracowników oraz osób wykonujących inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą w wieku 45 lat i powyżej, zainteresowanych pomocą w rozwoju zawodowym, po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy, przepisy art. 40, art. 41 ust. 4-7, art. 42 i art. 42a ust. 1-4 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 11. Instrumenty rynku pracy.

Art. 44. [Instrumenty rynku pracy] Instrumentami rynku pracy wspierającymi podstawowe usługi rynku pracy są:

1)²²⁶⁾ finansowanie kosztów przejazdu do pracodawcy zgłaszającego ofertę pracy lub do miejsca pracy, odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub odbywania zajęć w zakresie poradnictwa zawodowego lub pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy w związku ze skierowaniem przez powiatowy urząd pracy;

2)²²⁷⁾ finansowanie kosztów zakwaterowania w miejscu pracy osobie, która podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, staż, przygotowanie zawodowe dorosłych poza miejscem stałego zamieszkania, w przypadku skierowania przez powiatowy urząd pracy;

3) dofinansowanie wyposażenia miejsca pracy, podjęcia działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;

4) refundowanie kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego;

5) finansowanie dodatków aktywizacyjnych;

6)²²⁸⁾ finansowanie kosztów zorganizowanego przejazdu bezrobotnych i poszukujących pracy, w związku z udziałem tych osób w targach pracy i giełdach pracy organizowanych przez wojewódzki urząd pracy w ramach poradnictwa pracy, w szczególności ci prowadzonego w ramach sieci EURES.

Art. 45. [Uprawnienia starosty] ²²⁹⁾

1. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy zwrotu kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania i powrotu do miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, lub przez okres odbywania u pracodawcy stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub odbywania zajęć z zakresu poradnictwa zawodowego lub pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

1) na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, przygotowanie zawodowe dorosłych, stała lub została skierowana na zajęcie z zakresu poradnictwa zawodowego lub pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy i dojeżdża do tych miejsc;

2) uzyskuje wynagrodzenie lub inny przychód w wysokości nieprzekraczającej 200% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

2. Starosta może dokonywać przez okres, o którym mowa w ust. 1, zwrotu z Funduszu Pracy kosztów zakwaterowania osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

1) na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy podjęła zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, stała, przygotowanie zawodowe dorosłych poza miejscem zamieszkania w miejscowości, do której czas dojazdu i powrotu do miejsca stałego zamieszkania wynosi łącznie ponad 3 godziny dziennie;

2) mieszka w hotelu lub wynajmując tym mieszkaniu w miejscowości lub w pobliżu miejscowości, w której jest zatrudniona, wykonuje inną pracę zarobkową, odbywa stałe lub przygotowanie zawodowe dorosłych;

3) uzyskuje wynagrodzenie lub inny przychód w wysokości nieprzekraczającej 200% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązyującego w miesiącu, za który jest dokonywany zwrot kosztów zakwaterowania.

3. Starosta może zwrócić bezrobotnemu koszt przejazdu do pracodawcy i powrotu do miejsca zamieszkania w przypadku skierowania go do pracodawcy, który zgłosił ofertę pracy, jeżeli siedziba tego pracodawcy znajduje się poza miejscem zamieszkania bezrobotnego.

4. Starosta może zwrócić bezrobotnemu lub osobie, o której mowa w art. 43, koszt przejazdu na badania lekarskie lub psychologiczne i powrotu do miejsca zamieszkania, jeżeli na badania te został on skierowany przez powiatowy urząd pracy i dojeżdża do tych miejsc.

5. Starosta może zwrócić bezrobotnemu koszt przejazdu do miejsca wykonywania prac, o których mowa w art. 73a ust. 1, i powrotu do miejsca zamieszkania lub pobytu.

Art. 46. [Uprawnienia starosty]

1. ²³⁰⁾ Starosta z Funduszu Pracy może:

1) zrefundować podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia;

1a) zrefundować osobie fizycznej, osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, zamieszkującej lub mającej siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będącej posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz.U. z 2006 r. Nr 136, poz. 969, z późn. zm.²³¹⁾) lub prowadzącej działalność specjalnej produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307, z późn. zm.²³²⁾) lub w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2000 r. Nr 54, poz. 654, z późn. zm.²³³⁾), zatrudniającego w okresie ostatnich 6 miesięcy, w każdym miesiącu, co najmniej jednego pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy, koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, zwanych dalej "producentem rolnym";

2) przyzna bezrobotnemu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, a w przypadku gdy działalność jest podejmowana na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, wysokość przyznanego bezrobotnemu środków nie może przekraczać 4-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

1a. Przepis ust. 1 pkt 1 stosuje się odpowiednio do niepublicznych przedszkoli i niepublicznych szkół, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.²³⁴⁾).

1b. ²³⁵⁾ Przepis ust. 1 pkt 2 stosuje się również do absolwentów centrum integracji społecznej oraz absolwentów klubów integracji społecznej, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.

2. ²³⁶⁾ Podmiot prowadzący działalność gospodarczą, niepubliczne przedszkole, niepubliczna szkoła i producent rolny, który otrzymał refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, jest obowiązany dokonać zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami, jeżeli zatrudnił na utworzonym stanowisku pracy skierowanego lub skierowanych bezrobotnych w pełnym wymiarze czasu pracy łącznie przez okres krótszy niż 24 miesiące albo naruszył inne warunki umowy o refundację.

2a. ²³⁷⁾ Przepis ust. 1 pkt 2 nie ma zastosowania do bezrobotnego, który zarejestrował się jako bezrobotny w okresie zgłoszonego do ewidencji działalności gospodarczej zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej.

3. Osoba, która otrzymała z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej, jest obowiązana dokonać zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami, jeżeli prowadziła działalność gospodarczą lub była członkiem spółdzielni socjalnej przez okres krótszy niż 12 miesięcy albo naruszone zostały inne warunki umowy dotyczącej przyznania tych środków.

4. W przypadku niewywiązania się z obowiązku, o którym mowa w ust. 2 i 3, dochodzenie roszczeń z tytułu zawartej umowy następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

5. ²³⁸⁾ Przepiętne wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 1 i 1a, jest przyjmowane w wysokości obowiązującej w dniu zawarcia umowy z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą, niepublicznym przedszkolem, niepubliczną szkołą, producentem rolnym lub bezrobotnym.

5a. ²³⁹⁾ W postępowaniach w przedmiocie przyznawania środków, o których mowa w ust. 1 i 1a, w przypadku zastosowania porównania jako formy zabezpieczenia zwrotu przyznanego środków, mogą być przetwarzane następujące dane osobowe porównywanego:

1) imię i nazwisko;

2) adres zamieszkania;

- 3) numer PESEL, je eli został nadany, oraz nazwa i numer dokumentu potwierdzaj cego to samo ;
  - 4) uzyskiwane dochody, z podaniem ródła i kwoty dochodu;
  - 5) aktualne zobowi zania finansowe, z podaniem wysoko ci miesi cznej spłaty zadłu enia.
- 5b. Podmiot prowadz cy działalno gospodarcz , niepubliczne przedszkole, niepubliczna szkoła, producent rolny i bezrobotny, ubiegaj cy si o przyznanie rodków, o których mowa w ust. 1 i 1a, składa o wiadczenie o niekaralno ci za przest pstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z pó n. zm.²⁴⁰) lub ustawy z dnia 28 pa dziernika 2002 r. o

odpowiedzialno ci podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod gro b kary (Dz.U. Nr 197, poz. 1661, z pó n. zm.²⁴¹), w okresie 2 lat przed wyst pieniem z wnioskiem o przyznanie rodków.

6.²⁴² Minister wła ciwy do spraw pracy okre li, w drodze rozporz dzenia:

- 1) szczegółowe warunki i tryb dokonywania refundacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1 i 1a oraz ust. 1a,
  - 2) szczegółowe warunki i tryb przyznawania bezrobotnemu oraz osobom, o których mowa w ust. 1b, jednorazowo rodków na podj cie działalno ci gospodarczej, o których mowa w ust. 1 pkt 2,
  - 3) formy zabezpieczenia zwrotu otrzymanej refundacji lub rodków na podj cie działalno ci gospodarczej, w przypadku niedotrzymania warunków umowy dotycz cej ich przyznania
- maj c na wzgl dzie zwi ksenie mobilno ci oraz poziomu zatrudnienia bezrobotnych, racjonalne gospodarowanie rodkami Funduszu Pracy, a tak e konieczno zapewnienia zgodno ci udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy de minimis w przypadku refundacji kosztów wyposa enia i doposa enia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz w przypadku pomocy przyznawanej bezrobotnemu lub osobom okre lonym w ust. 1b w postaci jednorazowej wypłaty rodków na rozpocz cie działalno ci gospodarczej lub refundacji kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa dotycz cych podj cia takiej działalno ci.

6a.²⁴³ Minister wła ciwy do spraw pracy okre li, w drodze rozporz dzenia, szczegółowe warunki i tryb przyznawania bezrobotnemu oraz osobom, o których mowa w ust. 1b jednorazowo rodków na podj cie działalno ci na zasadach okre lonych dla spółdzielni socjalnych, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz formy zabezpieczenia zwrotu rodków na podj cie działalno ci na zasadach okre lonych dla spółdzielni socjalnych, w przypadku niedotrzymania warunków umowy dotycz cej ich przyznania - maj c na wzgl dzie zwi ksenie mobilno ci oraz poziomu zatrudnienia bezrobotnych, racjonalne gospodarowanie rodkami Funduszu Pracy, a tak e konieczno zapewnienia zgodno ci udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy de minimis w przypadku pomocy przyznawanej bezrobotnemu lub osobom okre lonym w ust. 1b w postaci jednorazowej wypłaty rodków na rozpocz cie działalno ci na zasadach okre lonych dla spółdzielni socjalnych.

Art. 47. [Refundacja]

1. Starosta mo e zawrze z pracodawc umow przewiduj c jednorazowe refundowanie poniesionych kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w zwi zku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego.

2. Refundacja mo e nast pi w przypadku, gdy:

- 1) pracodawca zatrudniał skierowanego bezrobotnego w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej 12 miesi cy oraz
- 2) po upływie 12 miesi cy zatrudnienia skierowany bezrobotny jest nadal zatrudniony.

3. Kwota refundowanych składek, o których mowa w ust. 1, nie mo e przekroczy 300% wysoko ci minimalnego wynagrodzenia za prac obowi zuj cego w dniu spełnienia warunków okre lonych w ust. 2.

Art. 48. [Dodatek aktywizacyjny]

1. Bezrobotnemu posiadaj cemu prawo do zasiłku przysługuje dodatek aktywizacyjny, je eli:

- 1) w wyniku skierowania przez powiatowy urz d pracy podj ł zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy obowi zuj cym w danym zawodzie lub słu bie i otrzymuje wynagrodzenie ni sze od minimalnego wynagrodzenia za prac ;
  - 2) z własnej inicjatywy podj ł zatrudnienie lub inn prac zarobkow .
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysoko ci stanowi cej ró nic mi dzy minimalnym wynagrodzeniem za prac a otrzymywanym wynagrodzeniem, nie wi kszej jednak ni 50% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, przez okres, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.
3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysoko ci do 50% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1, przez połow okresu, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.
4. Dodatek aktywizacyjny nie przysługuje w przypadku:

- 1) skierowania bezrobotnego przez powiatowy urz d pracy do prac interwencyjnych, robót publicznych lub na stanowisko pracy, którego koszty wyposa enia lub doposa enia zostały zrefundowane zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1;
- 2) podj cia przez bezrobotnego z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej u pracodawcy, u którego był zatrudniony lub dla którego wykonywał inn prac zarobkow bezpo rednio przed zarejestrowaniem jako bezrobotny;
- 3) podj cia przez bezrobotnego z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej za granic Rzeczypospolitej Polskiej u pracodawcy zagranicznego.

Art. 48a. [Zorganizowany przejazd bezrobotnych, koszty]²⁴⁴

1. Starosta mo e finansowa z Funduszu Pracy koszty zorganizowanego przejazdu bezrobotnych i poszukuj cych pracy, skierowanych przez powiatowy urz d pracy do udziału w targach pracy i giełdach pracy jakie s organizowane na terenie innego powiatu przez wojewódzki urz d pracy w ramach po rednictwa pracy.
2. Zorganizowany przejazd bezrobotnych i poszukuj cych pracy na miejsce targów i giełd, o których mowa w ust. 1, i z powrotem odbywa si z miejsc okre lonych przez powiatowy urz d pracy.

Art. 49. [Dodatkowe działania]²⁴⁵ W stosunku do osób b d cych w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

- 1) bezrobotnych do 25 roku ycia,
- 2) bezrobotnych długotrwale albo po zako czeniu realizacji kontraktu socjalnego, o którym mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2, albo kobiet, które nie podj ły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- 3) bezrobotnych powy ej 50 roku ycia,
- 4) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez do wiadczenia zawodowego lub bez wykształcenia redniego,

- 5) bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- 6) bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- 7) bezrobotnych niepełnosprawnych

- mogą być dodatkowo stosowane działania określone w art. 50-61a.

Art. 49a. [Programy specjalne]²⁴⁶⁾ W stosunku do bezrobotnych i osób, o których mowa w art. 43, którzy zostali wyłonieni przez starostę, z uwzględnieniem analiz i prognoz lokalnego rynku pracy, mogą być dodatkowo stosowane programy specjalne.

Art. 50. [Obowiązek przedstawienia propozycji zatrudnienia]²⁴⁷⁾

1. Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 1, 3 i 6, powiatowy urząd pracy w okresie do 6 miesięcy od dnia rejestracji powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, odbycia przygotowania zawodowego dorosłych lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

2.²⁴⁸⁾ Bezrobotnym, o których mowa w art. 49, korzystającym ze świadczenia pomocy społecznej, powiatowy urząd pracy w okresie 6 miesięcy od dnia utraty prawa do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania, a w przypadku bezrobotnych bez prawa do zasiłku w okresie 6 miesięcy od dnia rejestracji:

- 1) powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, odbycia przygotowania zawodowego dorosłych, zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych lub
- 2) na wniosek o rodzaj pomocy społecznej może skierować do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub uczestnictwa w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, o którym mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, powiatowy urząd pracy oraz ośrodek pomocy społecznej są obowiązane informować się wzajemnie o planowanych działaniach wobec bezrobotnych w trybie określonym w zawartym porozumieniu.

Art. 51. [Zwrot poniesionych kosztów wynagrodzenia]

1. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił w ramach prac interwencyjnych na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, cztery kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz kwoty zasiłku określonej w art. 72 ust. 1, obowiązującej w ostatnim dniu zatrudnienia kalendarzowego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił w ramach prac interwencyjnych co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy na okres do 6 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, cztery kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego osobę bezrobotną.

3. Starosta może dokonywać, w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1, zwrotu poniesionych przez pracodawcę kosztów z tytułu zatrudnienia na okres do 12 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49, w ramach prac interwencyjnych, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego bezrobotnego, jeżeli refundacja obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.

4. Jeżeli pracodawca bezpozwoleniu po zakończeniu prac interwencyjnych trwających co najmniej 6 miesięcy zatrudnił skierowanego bezrobotnego przez okres dalszych 6 miesięcy i po upływie tego okresu dalej go zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy, starosta może przyznać pracodawcy jednorazową refundację wynagrodzenia w wysokości uprzednio uzgodnionej, nie wyższej jednak niż 150% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu spełnienia tego warunku.

5. Starosta, kierując bezrobotnego do prac interwencyjnych, ma obowiązek wziąć pod uwagę jego wiek, stan zdrowia oraz rodzaj uprzednio wykonywanej pracy.

Art. 52. (uchylony)²⁴⁹⁾

Art. 53. [Staż i przygotowanie zawodowe]

1.²⁵⁰⁾ Bezrobotnych, o których mowa w art. 49, starosta może skierować do odbycia stażu przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy do pracodawcy, rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub pełnoletniej osoby fizycznej, zamieszkałej i prowadzącej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji rolnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostałym zakresie w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym obejmującym teren obszar użytków rolnych o powierzchni przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub prowadzącej działalność specjalnej produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.²⁵¹⁾).

1a.²⁵²⁾ Starosta może skierować do odbycia stażu na okres do 12 miesięcy bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 1.

2.²⁵³⁾ Do bezrobotnego, w okresie 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, który nie ukończył 27 roku życia, ust. 1a stosuje się odpowiednio.

3.²⁵⁴⁾ (uchylony)

4.²⁵⁵⁾ Staż odbywa się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą, według programu określonego w umowie. Przy ustalaniu programu powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe bezrobotnego. Program powinien określać:

- 1) nazwę zawodu lub specjalności, której program dotyczy;
- 2) zakres zadań wykonywanych przez bezrobotnego;
- 3) rodzaj uzyskiwanych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;
- 4) sposób potwierdzenia nabytych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych;

5) opiekuna osoby objętej programem stażu.

5.²⁵⁶⁾ Nadzór nad odbywaniem stażu przez bezrobotnego sprawuje starosta. Pracodawca po zakończeniu realizacji programu, o którym mowa w ust. 4, wydaje opinię zawierającą informacje o zadaniach realizowanych przez bezrobotnego i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu. Starosta wydaje bezrobotnemu zaświadczenie o odbyciu stażu.

6.²⁵⁷⁾ Bezrobotnemu w okresie odbywania stażu przysługuje stypendium w wysokości 120% kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, wypłacane przez starostę; przepisy art. 41 ust. 6 oraz art. 80 stosuje się odpowiednio. Za okres, za który przysługuje stypendium, zasiłek nie przysługuje.

7.²⁵⁸⁾ (uchylony)

7a.²⁵⁹⁾ Na wniosek bezrobotnego odbywającego staż pracodawca jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendarzowych odbywania stażu. Za dni wolne przysługuje stypendium. Za ostatni miesiąc odbywania stażu pracodawca jest obowiązany udzielić dni wolnych przed upływem terminu zakończenia stażu.

8.²⁶⁰⁾ Przepisy ust. 1-7a stosuje się odpowiednio do organizacji pozarządowych.

9. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki odbywania stażu, mając na uwadze konieczność zapewnienia właściwych warunków nabywania umiejętności.

Art. 53a. [Formy przygotowania zawodowego dorosłych]²⁶¹⁾

1. Starosta inicjuje, organizuje i finansuje z Funduszu Pracy przygotowanie zawodowe dorosłych bezrobotnych i osób, o których mowa w art. 43 ust. 1 pkt 3-7, w celu uzyskania przez nich kwalifikacji lub umiejętności zawodowych, potwierdzonych dokumentami, o których mowa w art. 53c ust. 3 i art. 53d ust. 3.

2. Przygotowanie zawodowe dorosłych odbywa się w formie:

1)²⁶²⁾ praktycznej nauki zawodu dorosłych umożliwiającej przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu czeladniczego;

2) przyuczenia do pracy dorosłych mającego na celu zdobycie wybranych kwalifikacji zawodowych lub umiejętności, niezbędnych do wykonywania zadań zawodowych, właściwych dla zawodu występującego w klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy.

3. Przygotowanie zawodowe dorosłych jest realizowane na podstawie umowy w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych zawieranej między starostą a pracodawcą lub między starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową, wpisaną do rejestru prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy.

4. Praktyczna nauka zawodu dorosłych trwa od 12 do 18 miesięcy, a przyuczenie do pracy dorosłych trwa od 3 do 6 miesięcy.

Art. 53b. [Realizacja według programu]²⁶³⁾

1. Przygotowanie zawodowe dorosłych jest realizowane według programu ukierunkowanego na nabywanie umiejętności praktycznych oraz zdobywanie wiedzy teoretycznej, niezbędnych do wykonywania zadań zawodowych, przygotowanego przez pracodawcę lub instytucję szkoleniową we współpracy z pracodawcą.

2. Na czas realizacji programu pracodawca wyznacza opiekuna uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych, posiadającego odpowiednie kwalifikacje określone zgodnie z art. 53m.

Art. 53c. [Egzamin kwalifikacyjny]²⁶⁴⁾

1. Program praktycznej nauki zawodu dorosłych uwzględnia w szczególności wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach lub standardy wymagań do podstaw przeprowadzania egzaminu czeladniczego.

2. Praktyczna nauka zawodu dorosłych kończy się egzaminami potwierdzającymi kwalifikacje w zawodzie, przeprowadzanymi przez okręgowy komisję egzaminacyjną, zgodnie z przepisami w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych lub egzaminem czeladniczym przeprowadzanym przez komisję egzaminacyjną izby rzemieślniczej, zgodnie z przepisami w sprawie egzaminów na tytuły czeladnika i mistrza w zawodzie.

3. Uczestnik praktycznej nauki zawodu dorosłych, który zdał egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie lub egzamin czeladniczy z wynikiem pozytywnym, otrzymuje odpowiednio zaświadczenia potwierdzające kwalifikacje w zawodzie lub dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe albo zaświadczenie czeladnicze zgodnie z przepisami, o których mowa w ust. 2.

Art. 53d. [Egzamin sprawdzający]²⁶⁵⁾

1. Program przyuczenia do pracy dorosłych uwzględnia w szczególności standardy kwalifikacji zawodowych dostępne w bazach danych prowadzonych przez ministra właściwego do spraw pracy lub wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach.

2. Przyuczenie do pracy dorosłych kończy się egzaminem sprawdzającym przeprowadzanym przez komisję egzaminacyjną izby rzemieślniczej, instytucję szkoleniową wpisaną do rejestru prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy lub inną instytucję uprawnioną do przeprowadzania egzaminów wskazaną przez starostę.

3. Przyuczenie do pracy dorosłych może kończyć się egzaminami potwierdzającymi kwalifikacje w zawodzie, przeprowadzanymi przez okręgowy komisję egzaminacyjną, jeżeli program przyuczenia do pracy uwzględnia wymagania określone w podstawie programowej kształcenia w zawodach.

4. Uczestnik przyuczenia do pracy dorosłych, który zdał:

1) egzamin sprawdzający, o którym mowa w ust. 2 z wynikiem pozytywnym, otrzymuje zaświadczenie potwierdzające nabyte umiejętności lub

2) egzaminy, o których mowa w ust. 3, otrzymuje zaświadczenia potwierdzające kwalifikacje w zawodzie.

Art. 53e. [Czas odbywania przygotowania]²⁶⁶⁾

1. Wymiar czasu odbywania przygotowania zawodowego dorosłych nie może przekraczać 8 godzin zegarowych dziennie i 40 godzin zegarowych tygodniowo.

2. Nabywanie umiejętności praktycznych obejmuje co najmniej 80% czasu odbywania przygotowania zawodowego dorosłych i jest realizowane u pracodawcy.

3. Pracodawca zapewnia warunki umożliwiający zdobywanie wiedzy teoretycznej prowadząc kształcenie teoretyczne bezpośrednio u siebie lub kierując uczestnika do instytucji szkoleniowej wskazanej przez starostę. W przypadku gdy kształcenie teoretyczne realizuje instytucja szkoleniowa pracodawca jest obowiązany udzielić uczestnikowi przygotowania zawodowego dorosłych czasu wolnego na uczestnictwo w zajęciach w wymiarze

przewidzianym programem.

4. W przypadku gdy pracodawca nie może zapewnić warunków do zrealizowania w pełni programu praktycznej nauki zawodu dorosłych, może być zrealizowane częściowo tego programu przez wskazane przez starostę Centrum Kształcenia Praktycznego lub Centrum Kształcenia Ustawicznego, działające na podstawie przepisów o systemie oświaty, w wymiarze nieprzekraczającym 20% czasu programu.

Art. 53f. [Udzielenie dni wolnych]²⁶⁷⁾ Pracodawca jest obowiązany do udzielenia uczestnikowi przygotowania zawodowego dorosłych dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendarzowych; za ostatni miesiąc odbywania przygotowania zawodowego dorosłych pracodawca jest obowiązany udzielić dni wolnych przed upływem terminu zakończenia przygotowania zawodowego dorosłych.

Art. 53g. [Stypendium]²⁶⁸⁾

1. Uczestnikowi przygotowania zawodowego dorosłych przysługuje stypendium w wysokości i na zasadach określonych w art. 41 ust. 1-3; przepisy art. 80 stosuje się odpowiednio. Za okres, za który przysługuje stypendium, zasiłek nie przysługuje.

2. Stypendium przysługuje za dni wolne, o których mowa w art. 53f.

3. Starosta nie wypłaca stypendium za okres nieusprawiedliwionych nieobecności uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych.

Art. 53h.²⁶⁹⁾

1. Uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych, który z własnej winy przerwał program tego przygotowania lub nie przystąpił do egzaminu potwierdzającego jego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego, jest obowiązany do zwrotu kosztów tego przygotowania poniesionych z Funduszu Pracy, z wyjątkiem sytuacji, gdy powodem przerwania programu tego przygotowania lub nieprzystąpienia do egzaminu potwierdzającego jego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego było podjęcie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

2. Uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych, który z własnej winy przerwał program tego przygotowania, nie przystąpił do egzaminu potwierdzającego jego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego, może być ponownie zarejestrowany w powiatowym urzędzie pracy, nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia przerwania programu lub nieprzystąpienia do egzaminu.

Art. 53i. [Refundacja wydatków]²⁷⁰⁾ Starosta refunduje ze środków Funduszu Pracy pracodawcy, z którym zawarł umowę w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych, określone w umowie wydatki poniesione na uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych, w szczególności na materiały i surowce, eksploatację maszyn i urządzeń, odzież roboczą, posiłki regeneracyjne i inne środki niezbędne do realizacji programu przygotowania zawodowego dorosłych w wymiarze do 2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za każdy pełny miesiąc realizacji programu.

Art. 53j. [Jednorazowa premia]²⁷¹⁾

1. Pracodawcy, z którym starosta zawarł umowę w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych, przysługuje jednorazowa premia ze środków Funduszu Pracy po zakończeniu tej formy aktywizacji, jeżeli skierowany przez starostę uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych ukończył program praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych i zdał egzamin, o którym mowa w art. 53c ust. 2 lub art. 53d ust. 2.

2. Premia jest przyznawana w wysokości 400 zł za każdy pełny miesiąc programu przygotowania zawodowego dorosłych, zrealizowanego dla każdego skierowanego uczestnika, na podstawie umowy, o której mowa w art. 53a ust. 3.

3. Kwota premii określona w ust. 2 podlega waloryzacji na zasadach określonych w art. 72 ust. 6.

4. Jeżeli umowa w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych została rozwiązana z przyczyn niezależnych od pracodawcy, a osoba skierowana przez starostę podjęła przygotowanie zawodowe dorosłych u innego pracodawcy - przysługuje kwota premii dzieli się między wszystkich pracodawców, proporcjonalnie do liczby miesięcy realizowanego u nich programu tego przygotowania. Premia nie przysługuje pracodawcy, z którym umowa w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych została rozwiązana z winy pracodawcy.

5. Premia przysługująca staroście, który zawarł z pracodawcą umowę w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych, po stwierdzeniu spełnienia warunku określonego w ust. 1.

6. Premia jest przyznawana na wniosek pracodawcy złożony w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia z wynikiem pozytywnym egzaminu przez uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych. Do wniosku należy dołączyć kopie dyplomu, świadectwa lub za wiadczenia, potwierdzające jego spełnienie warunku określonego w ust. 1.

Art. 53k. [Pomoc de minimis]²⁷²⁾ Refundacja, o której mowa w art. 53i, oraz premia, o której mowa w art. 53j, stanowi pomoc de minimis i się przyznawane zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis.

Art. 53l. [Źródło finansowania kosztów]²⁷³⁾

1. Koszty przygotowania zawodowego dorosłych obejmują:

1) refundację wydatków poniesionych na uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych niezbędnych do realizacji programu, o których mowa w art. 53i,

2) jednorazową premię przyznaną pracodawcy, o której mowa w art. 53j,

3) należności przysługujące instytucji szkoleniowej za przygotowanie i realizację ustalonej części programu,

4) koszty badań lekarskich i psychologicznych mających na celu ustalenie zdolności do udziału w przygotowaniu zawodowym dorosłych,

5) koszty egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, egzaminów czeladniczych lub egzaminów sprawdzających sfinansowane z Funduszu Pracy.

2.²⁷⁵⁾ W przypadku gdy uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych nie zdał z wynikiem pozytywnym egzaminu, koszty ponownego przystąpienia do egzaminu potwierdzającego jego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego nie mogą być sfinansowane ze środków Funduszu Pracy.

3.²⁷⁶⁾ Starosta może sfinansować koszty przejazdu do miejsca odbywania przygotowania zawodowego dorosłych, a w przypadku gdy przygotowanie zawodowe dorosłych odbywa się w miejscowości innej niż miejsce zamieszkania, także koszty zakwaterowania, zgodnie z art. 44 i 45.

Art. 53m. [Delegacja dla ministra] ²⁷⁷⁾ Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, sposób i tryb organizowania przygotowania zawodowego dorosłych, sposób refundowania pracodawcy wydatków poniesionych na uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych i wypłacania premii, kwalifikacje wymagane od opiekunów uczestników przygotowania zawodowego dorosłych, wzór za wiadczenia o ukończeniu przygotowania zawodowego dorosłych, warunki i tryb przeprowadzania egzaminu sprawdzającego oraz wzór wydawanego za wiadczenia, mającego na uwadze efektywność tej formy pozyskiwania kwalifikacji i umiejętności zawodowych, a także konieczność zapewnienia zgodnie z zasadami udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy de minimis.

Art. 54. [Składki na ubezpieczenie] ²⁷⁸⁾ Starosta ustala i opłaca, w wysokości i na zasadach określonych w odrębnych przepisach, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe od stypendiów wypłaconych na podstawie art. 41 ust. 3, art. 53 ust. 6, art. 53g ust. 1 oraz od stypendium wypłaconego na podstawie art. 42a ust. 5 za okres, w którym osoba odbywająca studia podyplomowe nie pozostaje w zatrudnieniu, nie wykonuje innej pracy zarobkowej lub nie prowadzi działalności gospodarczej.

Art. 55. [Stypendium]

1. ²⁷⁹⁾ Bezrobotnemu bez kwalifikacji zawodowych, który w okresie 12 miesięcy od dnia zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy podjął dalsze nauki w szkole ponadgimnazjalnej dla dorosłych, bądź w szkole publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, albo w szkole wyższej, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, starosta, na wniosek bezrobotnego, może przyznać stypendium w wysokości 100% kwoty zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, wypłacane przez okres 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia nauki.

2. Starosta może podjąć decyzję o kontynuacji wypłacania stypendium do ukończenia nauki zgodnie z programem nauczania.

3. Stypendium przysługuje pod warunkiem nieprzekroczenia wysokości dochodu na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, uprawniającego do wiadczenia z pomocy społecznej. Do dochodu nie wlicza się kwoty tego stypendium.

4. ²⁸⁰⁾ Podstawą wypłaty stypendium jest zaświadczenie albo oświadczenie składane przez bezrobotnego stwierdzające podjęcie lub kontynuowanie nauki.

4a. ²⁸¹⁾ Oświadczenie, o którym mowa w ust. 4, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: "Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.". Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

5. ²⁸²⁾ Stypendium nie przysługuje w przypadku przerwania nauki. Przepis art. 73 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

6. ²⁸³⁾ Osobie, której starosta przyznał stypendium, o którym mowa w ust. 1, przysługuje stypendium w wysokości 20% zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, od dnia podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej. Przepis art. 41 ust. 3c stosuje się odpowiednio.

Art. 56. [Zwrot kosztów z tytułu prac interwencyjnych]

1. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy zwrotu poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, 2, 6 i 7, kosztów wypłaconego mu wynagrodzenia, nagród oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty zasiłku określonej w art. 72 ust. 1, obowiązującej w ostatnim dniu każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. Starosta może dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 18 miesięcy zwrotu poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w pełnym wymiarze czasu pracy skierowanego bezrobotnego, o którym mowa w art. 49 pkt 1, 2, 6 i 7, kosztów wypłaconego mu wynagrodzenia, nagród oraz opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od tego wynagrodzenia, jeżeli zwrot obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc.

Art. 57. [Zwrot kosztów z tytułu robót publicznych]

1. ²⁸⁴⁾ Starosta zwraca organizatorowi robót publicznych, który zatrudnił skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2-7, a także bezrobotnych będących dłużnikami alimentacyjnymi, w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, przez okres do 6 miesięcy, koszty poniesionych na wynagrodzenia, nagrody oraz składek na ubezpieczenia społeczne bezrobotnych w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych w miesiącu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy oraz 50% przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia każdego rozliczanego miesiąca i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

2. ²⁸⁵⁾ Starosta może dokonywać, w zakresie i na zasadach określonych w ust. 1, zwrotu poniesionych przez organizatora robót publicznych kosztów z tytułu zatrudnienia na okres do 12 miesięcy skierowanych bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 2-7, a także bezrobotnych będących dłużnikami alimentacyjnymi, w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak przeciętnego wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia za każdego bezrobotnego, jeżeli refundacja obejmuje koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.

3. Na wniosek organizatora robót publicznych starosta może przyznawać zaliczki ze środków Funduszu Pracy na poczet wypłat wynagrodzeń oraz opłacenia składek na ubezpieczenia społeczne.

4.²⁸⁶⁾ Bezrobotni, o których mowa w art. 49 pkt 1 i 2, a także bezrobotni będący dłużnikami alimentacyjnymi w rozumieniu przepisów o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, mogą zostać skierowani przez starostę, na zasadach dotyczących robót publicznych, do wykonywania przez okres do 6 miesięcy pracy niezwiązanej z wyuczonym zawodem, w wymiarze nieprzekraczającym połowy wymiaru czasu pracy, w instytucjach użyteczności publicznej oraz organizacjach zajmujących się problematyką kultury, o wiaty, sportu i turystyki, opieki zdrowotnej lub pomocy społecznej.

5. Skierowanie, o którym mowa w ust. 4, powinno dotyczyć w szczególności bezrobotnych zobowiązanych do alimentów na mocy odrębnych przepisów.

6. Starosta zwraca pracodawcy, który zatrudnił bezrobotnych skierowanych do prac, o których mowa w ust. 4, czy poniesionych kosztów na wynagrodzenia, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty ustalonej jako iloczyn liczby zatrudnionych bezrobotnych i połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w ostatnim dniu zatrudnienia kalendarzowego rozliczanego miesiąca, łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Art. 58. [Wiadczenia emerytalne] Bezrobotni, o których mowa w art. 49 pkt 3, po upływie 6 miesięcy od dnia zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy mogą ubiegać się o przyznanie prawa do wiadczenia przedemerytalnego, jeżeli spełniają warunki do nabycia tego wiadczenia, określone w odrębnych przepisach.

Art. 59. [Skierowanie do prac interwencyjnych]

1. Starosta może skierować bezrobotnych, o których mowa w art. 49 pkt 3, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych przez okres do 24 miesięcy oraz dokonywać refundacji poniesionych przez pracodawcę kosztów na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne.

2. Starosta może skierować bezrobotnych, o których mowa w ust. 1, do wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych u pracodawcy przez okres do 4 lat i dokonywać refundacji poniesionych przez pracodawcę kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli obejmuje ona koszty poniesione za co drugi miesiąc ich zatrudnienia.

3.²⁸⁷⁾ (uchylony)

4. Jeżeli do pracy w ramach prac interwencyjnych skierowani bezrobotni, którzy:

1) spełniają warunki konieczne do nabycia prawa do wiadczenia przedemerytalnego - refundacja jest przyznawana w wysokości do 80% minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia;

2) nie spełniają warunków koniecznych do uzyskania wiadczenia przedemerytalnego - refundacja jest przyznawana w wysokości do 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę i składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanego wynagrodzenia.

Art. 59a. [Wyłączenia] Prace interwencyjne, o których mowa w art. 51, 56 i 59, nie mogą być organizowane w powiatowych i wojewódzkich urzędach pracy.

Art. 59b. [Wykazy pracodawców i osób]

1.²⁸⁸⁾ Wykazy pracodawców i osób, z którymi zawarto umowy w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 1a, ust. 1a, art. 47 ust. 1, art. 51 ust. 1-4, art. 53 ust. 1, art. 53a ust. 1, art. 56, art. 57 ust. 1, 2 i 4 i art. 59 ust. 1-3, są podawane do wiadomości publicznej przez powiatowy urząd pracy przez wywieszenie ich na tablicy ogłoszeń w siedzibie urzędu na okres 30 dni.

2. Powiatowy urząd pracy po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, w terminie do dnia 31 stycznia, przekazuje właściwej powiatowej radzie zatrudnienia zbiorczy wykaz pracodawców i osób, o których mowa w ust. 1.

3. Wykazy, o których mowa w ust. 1, powinny zawierać:

1) nazw pracodawcy albo imię i nazwisko osoby, z którą zawarto umowę;

2) wskazanie rodzaju instrumentu rynku pracy;

3)²⁸⁹⁾ liczbę utworzonych stanowisk pracy, stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Art. 60. [Upoważnienie] Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych, jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne poniesionych w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego, treść wniosku o organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych oraz tryb i warunki zawieranych umów z uprawnionymi pracodawcami, mając na uwadze prawidłowe wydatkowanie środków z Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodnie z udzielania pomocy publicznej dla przedsiębiorców z warunkami dopuszczalności pomocy na zatrudnienie.

Art. 61. [Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem]

1.²⁹⁰⁾ Bezrobotnym, o których mowa w art. 49 pkt 5, starosta może, po udokumentowaniu poniesionych kosztów, refundować koszty opieki nad dzieckiem lub dziećmi do lat 7 w wysokości uzgodnionej, nie wyższej jednak niż połowa zasiłku, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 1, na każde dziecko, na opiekę którego poniesiono koszty, jeżeli bezrobotny podejmie zatrudnienie lub inną pracę zarobkową lub zostanie skierowany na staż, przygotowanie zawodowe dorosłych lub szkolenie oraz pod warunkiem osiągnięcia z tego tytułu miesięcznych przychodów nieprzekraczających minimalnego wynagrodzenia za pracę.

2.²⁹¹⁾ Refundacja, o której mowa w ust. 1, przysługuje na okres do 6 miesięcy.

3.²⁹²⁾ W przypadku skierowania na staż, przygotowanie zawodowe dorosłych lub szkolenie refundacja kosztów opieki nad dzieckiem lub dziećmi do lat 7 następuje na okres odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych lub szkolenia.

4. Na wniosek osoby, o której mowa w ust. 1, starosta może wypłacić zaliczkę na refundację kosztów opieki nad dzieckiem.

5. Na zasadach określonych w ust. 1-4 może nastąpić również refundacja kosztów opieki nad osobą zależną.

Art. 61a. [Warunek skierowania na staż]²⁹³⁾

1. Bezrobotny może być skierowany do odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych oraz do prac interwencyjnych do przedsiębiorcy niezatrudniającego pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców.

2. Do odbycia przygotowania zawodowego dorosłych u przedsiębiorcy niezatrudniającego pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców może być skierowana osoba, o której mowa w art. 43 ust. 1 pkt 3-7.

Art. 61b. [Umowa z agencją zatrudnienia]²⁹⁴⁾

1. Starosta może zawrzeć z agencją zatrudnienia umowę na doprowadzenie skierowanego bezrobotnego do pracy w szczególnej sytuacji na rynku pracy do zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej roku.

2. Umowa, o której mowa w ust. 1, określa w szczególności:

1) termin zawarcia umowy o pracę ze skierowanym bezrobotnym;

2) warunki i tryb przekazania środków Funduszu Pracy przysługujących agencji zatrudnienia z tytułu doprowadzenia skierowanego bezrobotnego do zatrudnienia;

3) kwotę przekazywanych środków w wysokości nie wyższej niż 150% przeciętnej wynagrodzenia, obowiązującej w dniu zawarcia umowy, za jednego skierowanego bezrobotnego;

4) zasady dokumentowania spełnienia warunku, o którym mowa w ust. 1.

3. Wysokość środków przekazywanych agencji zatrudnienia:

1) w dniu zawarcia umowy, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż 30% łącznej kwoty środków przysługujących agencji zatrudnienia;

2) po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust. 1, nie może być niższa niż 50% tej łącznej kwoty.

4. W przypadku niewywiązania się agencji zatrudnienia z warunku, o którym mowa w ust. 1, przekazane agencji środki podlegają zwrotowi.

5. W przypadku rozwiązania umowy o pracę z przyczyn, o których mowa w art. 52 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 1, agencja zatrudnienia nie jest obowiązana do zwrotu otrzymanych środków.

Rozdział 11a. (uchylony)

(uchylony)

Rozdział 12. świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy.

Art. 62. [świadczenia przysługujące rolnikom]

1. Osobie podlegającej ubezpieczeniu społecznemu rolników, z którego stosunek pracy lub stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy i która nie jest uprawniona do zasiłku:

1) ²⁹⁵⁾ przysługuje:

a) pokrycie składek na ubezpieczenia społeczne rolników w okresie pierwszych czterech kwartałów po rozwiązaniu stosunku pracy lub stosunku służbowego,

b) stypendium, o którym mowa w art. 41,

c) odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków powstałych w związku z odbywaniem szkolenia, na zasadach przewidzianych dla bezrobotnych;

2) starosta może:

a) sfinansować koszty szkolenia w celu podjęcia zatrudnienia lub pozarolniczej działalności poza gospodarstwem rolnym; przepis art. 41 ust. 6 stosuje się odpowiednio,

b) przyzna jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, na podjęcie pozarolniczej działalności lub na zakup ziemi, nie wyłączonej z działalności wytwórczej lub usługowej związanej z rolnictwem.

2. świadczenia przysługują osobie, o której mowa w ust. 1, jeżeli:

1) w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zgłoszenia wniosku o przyznanie świadczenia pozostawała w stosunku pracy lub stosunku służbowym i osiągała wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, wynoszące co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę przez okres 365 dni, i stosunek ten został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy;

2) podatek z gospodarstwa rolnego lub działu specjalnego nie przekracza kwoty podatku rolnego z 5 ha przeliczeniowych albo, w przeliczeniu na 1 członka gospodarstwa domowego niemającego stałych pozarolniczych źródeł dochodu, nie przekracza kwoty podatku rolnego z 1 ha przeliczeniowego.

3. Pokrycie składek, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, polega na przekazaniu z Funduszu Pracy na odpowiednie fundusze ubezpieczenia społecznego rolników, na podstawie decyzji właściwego starosty wydanej na wniosek rolnika obowiązującego do zapłacenia składek, kwot należących z tytułu poszczególnych rat kwartalnych. świadczenie to przysługuje począwszy od najbliższej raty kwartalnej, której wymagalność przypada po dniu rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego.

4. ²⁹⁶⁾ środki, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. b, stanowią pomoc de minimis i są przyznawane zgodnie z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis.

Rozdział 13. (uchylony)²⁹⁷⁾

(uchylony)

Art. 63. (uchylony)

Art. 64. (uchylony)

Art. 65. (uchylony)

Art. 66. (uchylony)

Rozdział 13a. Programy specjalne. ²⁹⁸⁾

Art. 66a. [Realizacja programów]

1. Starosta samodzielnie lub we współpracy z innymi organami, organizacjami i podmiotami zajmującymi się problematyką rynku pracy oraz pracodawcami, w celu aktywizacji zawodowej osób, o których mowa w art. 49a, inicjuje i realizuje programy specjalne.
2. Programy specjalne są realizowane po zaopiniowaniu przez powiatowy radę zatrudnienia.
3. Programy specjalne są finansowane ze środków Funduszu Pracy, ustalonych według algorytmu, przyznanych na finansowanie zadań w powiecie oraz mogą być wspierane innymi środkami.
4. Łączna kwota wydatków poniesionych na realizację programów specjalnych nie może przekroczyć 10% wysokości środków Funduszu Pracy, ustalonych według algorytmu, przyznanych na finansowanie zadań w powiecie.
5. Maksymalna wysokość środków Funduszu Pracy przeznaczonych w ramach jednego programu specjalnego na działania w przeliczeniu na jednego uczestnika wynosi dziesięć ciokrotnie przeciętne wynagrodzenie obowiązujące w dniu rozpoczęcia programu specjalnego.
6. Łączna kwota wydatków poniesionych na specyficzne elementy wspierające zatrudnienie, związane z realizacją programu specjalnego, nie może przekroczyć 20% wysokości środków Funduszu Pracy, przeznaczonych na realizację programu specjalnego.
7. Na wniosek starosty minister właściwy do spraw pracy na realizację programów specjalnych może przyznać dodatkowe środki, z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy.
8. Instrumenty rynku pracy lub usługi rynku pracy realizowane przez urząd pracy w ramach programu specjalnego są finansowane ze środków Funduszu Pracy w zakresie określonym w art. 108 ust. 1.
9. Programy specjalne mogą obejmować okres dłuższy niż rok budżetowy.
10. Program specjalny może być realizowany przez powiatowy urząd pracy samodzielnie lub we współpracy z pracodawcą lub podmiotem określonym w art. 24 ust. 1.
11. Program specjalny może zostać zlecony podmiotowi określonemu w art. 24 ust. 1, w przypadku gdy:
  - 1) nie istnieje możliwość realizacji programu specjalnego we własnym zakresie lub
  - 2) zlecenie programu specjalnego zapewni efektywniejszą jego realizację.
12. ²⁹⁹⁾ Przy zleceniu realizacji programu specjalnego podmiotom, o których mowa w ust. 10, przepisy art. 24 ust. 1a-4 określające wymagania przy zleceniu usług rynku pracy stosuje się odpowiednio.

Art. 66a¹. [Zasady udzielania pomocy] ³⁰⁰⁾ W przypadku gdy elementem programu specjalnego są prace interwencyjne, roboty publiczne lub jednorazowa refundacja kosztów składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem skierowanego bezrobotnego, pomoc w tym zakresie jest przyznawana na zasadach pomocy de minimis.

Art. 66b. [Upoważnienie dla ministra] Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady organizacji i realizacji programów specjalnych, zakres ich stosowania, sposób wyłaniania i doboru uczestników programów oraz sposób finansowania tych programów z Funduszu Pracy, mając na uwadze zgodność wydatkowania środków z zasadami przyznawania pomocy de minimis.

Rozdział 14. Instrumenty dotyczące rozwoju zasobów ludzkich.

Art. 67. [Fundusz szkoleniowy]

1. Pracodawcy, w ramach posiadanych środków, mogą tworzyć zakładowy fundusz szkoleniowy, zwany dalej "funduszem szkoleniowym".
2. Fundusz szkoleniowy jest przeznaczony na finansowanie lub współfinansowanie kosztów kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców.
3. Fundusz szkoleniowy może być tworzony przez więcej niż jednego pracodawcę na zasadzie porozumienia.
4. Utworzenie, funkcjonowanie i likwidacja funduszu szkoleniowego reguluje układ zbiorowy pracy lub regulamin funduszu szkoleniowego.

Art. 68. [Dochody funduszu]

1. Dochodami funduszu szkoleniowego są:
  - 1) wpłaty pracodawców, zgodnie z postanowieniami układu zbiorowego pracy lub regulaminu funduszu szkoleniowego, w wysokości nie mniejszej niż 0,25% funduszu płac;
  - 2) inne wpływy.
- 1a. ³⁰¹⁾ Wpłaty, o których mowa w ust. 1, obciążają koszty działalności pracodawców.
2. ³⁰²⁾ Wydatkowanie środków funduszu szkoleniowego następuje na podstawie postanowienia pracodawcy w uzgodnieniu z pracownikiem kierowanym na szkolenie.
3. (uchylony)
4. ³⁰³⁾ (uchylony)

Art. 69. [Refundacja kosztów]

1. ³⁰⁴⁾ Na wniosek pracodawcy, który utworzył fundusz szkoleniowy, starosta może refundować z Funduszu Pracy, na warunkach określonych w umowie, koszty szkolenia pracowników lub pracodawcy w wysokości do 50%, nie więcej jednak niż do wysokości przeciętne wynagrodzenie obowiązujące w dniu zawarcia umowy, na jedną osobę, a w przypadku osób w wieku 45 lat i powyżej - w wysokości do 80%, nie więcej jednak niż do wysokości 300% przeciętne wynagrodzenia, obowiązujące w dniu zawarcia umowy, na jedną osobę.

1a.³⁰⁵⁾ Pracodawca, który utworzył fundusz szkoleniowy, i korzysta z refundacji ze środków Funduszu Pracy cz ci kosztów szkolenia, o której mowa w ust. 1, jest obowi zany do udost pnienia staro cie, na jego danie, dokumentu potwierdzaj cego istnienie funduszu szkoleniowego, list imiennych osób kierowanych na szkolenia współfinansowane ze środków Funduszu Pracy oraz dokumentów potwierdzaj cych poniesione koszty szkolenia.

2.³⁰⁶⁾ Na wniosek pracodawcy, który skieruje pracownika na trwaj ce co najmniej 22 dni robocze szkolenie w wymiarze równym czasowi pracy skierowanego pracownika i udzieli mu na ten okres płatnego urlopu szkoleniowego, a na okres szkolenia tego pracownika zatrudni bezrobotnego skierowanego przez powiatowy urz d pracy, starosta refunduje z Funduszu Pracy:

1) koszty szkolenia pracownika - w wysoko ci do 80% przeci tnego wynagrodzenia obowi zuj cego w dniu rozpocz cia szkolenia, na jednego pracownika;

2) wynagrodzenie osoby skierowanej przez powiatowy urz d pracy, wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne od tego wynagrodzenia, w wysoko ci nieprzekraczaj cej 40% przeci tnego wynagrodzenia obowi zuj cego w dniu rozpocz cia szkolenia, za ka dego skierowanego.

2a.³⁰⁷⁾ Przepisy ust. 2 maj zastosowanie tak e do pracodawcy, który nie utworzył funduszu szkoleniowego.

3.³⁰⁸⁾ (uchylony)

4. Minister wła ciwy do spraw pracy okre li, w drodze rozporz dzenia, szczegółowe warunki refundacji kosztów szkole oraz wynagrodze i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w ust. 1 i 2, maj c na uwadze prawidłowo wydatkowania rodków, a tak e koniecznie zapewnienia zgodnie ci udzielania pomocy publicznej z warunkami dopuszczalno ci pomocy na szkolenia w przypadku refundacji kosztów szkole , o których mowa w ust. 1 i ust. 2 pkt 1, i zasadami udzielania pomocy de minimis w przypadku refundacji wynagrodze i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w ust. 2 pkt 2.

Art. 70. [Obowi zek pracodawcy w razie zwolnie grupowych]

1. Pracodawca zamierzaj cy zwolni co najmniej 50 pracowników w okresie 3 miesi cy jest obowi zany uzgodni z powiatowym urz dem pracy wła ciwym dla siedziby tego pracodawcy lub ze wzgl du na miejsce wykonywania pracy zakres i formy pomocy dla zwalnianych pracowników, dotycz ce w szczególno ci:

1) po rednictwa pracy;

2) poradnictwa zawodowego;

3) szkole ;

4) pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

2. W przypadku zwolnienia monitorowanego pracodawca jest obowi zany podj działania polegaj ce na zapewnieniu pracownikom przewidzianym do zwolnienia lub b d cym w trakcie wypowiedzenia lub w okresie 6 miesi cy po rozwi zaniu stosunku pracy lub stosunku słu bowego usług rynku pracy realizowanych w formie programu.

3. Program mo e by realizowany przez powiatowy urz d pracy, agencj zatrudnienia lub instytucj szkoleniow .

4. Program mo e by finansowany:

1) przez pracodawc ;

2) przez pracodawc i odpowiednie jednostki administracji publicznej;

3) na podstawie porozumienia organizacji i osób prawnych z udziałem pracodawcy.

5.³⁰⁹⁾ Pracodawcy, w ramach programu, o którym mowa w ust. 2, mog na wniosek pracownika finansowa wiadczenie szkoleniowe.

6. wiadczenie szkoleniowe jest przyznawane przez pracodawc na wniosek pracownika i przysługuje po rozwi zaniu stosunku pracy lub stosunku słu bowego na czas udziału pracownika w szkoleniach, w okresie nie dłu szym ni 6 miesi cy.

7. W okresie korzystania ze wiadczenia szkoleniowego zwolnionemu pracownikowi przysługuje pomoc w zakresie poradnictwa zawodowego udzielana przez wła ciwy dla zwolnionego pracownika powiatowy urz d pracy. Pracownik ten mo e by skierowany na jednorazowe szkolenie organizowane i finansowane przez powiatowy urz d pracy, na zasadach okre lonych w ustawie.

8. Po przyznaniu przez pracodawc wiadczenia szkoleniowego powiatowy urz d pracy refunduje pracodawcy składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe finansowane ze rodków własnych pracodawcy, w wysoko ci okre lonej w odr bnych przepisach.

9. Pracodawca wypłaca co miesi c zwolnionemu pracownikowi, na podstawie zawartej z nim umowy, pocz wszy od miesi ca, w którym pracownik rozpocz ł szkolenie, wiadczenie szkoleniowe w wysoko ci równej wynagrodzeniu pracownika, obliczanemu jak za urlop wypoczynkowy, nie wy szej jednak ni 200% minimalnego wynagrodzenia za prac .

Rozdział 15. wiadczenia dla bezrobotnych.

Art. 71. [Zasiłek dla bezrobotnych]

1. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnemu za ka dy dzie kalendarzowy po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania si we wła ciwym powiatowym urz dzie pracy, z zastrze eniem art. 75, je eli:

1) ³¹⁰⁾ nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji sta u, przygotowania zawodowego dorosłych, szkolenia, prac interwencyjnych lub robót publicznych oraz

2) ³¹¹⁾ w okresie 18 miesi cy poprzedzaj cych dzie zarejestrowania, ł cznie przez okres co najmniej 365 dni:

a) był zatrudniony i osi gał wynagrodzenie w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za prac , od którego istnieje obowi zek opłacania składki na Fundusz Pracy, z zastrze eniem art. 104a-105; w okresie tym nie uwzgl dnia si okresów urlopow bezpłatnych trwaj cych ł cznie dłu ej ni 30 dni,

b) wykonywał prac na podstawie umowy o prac nakładcz i osi gał z tego tytułu dochód w wysoko ci co najmniej minimalnego wynagrodzenia za prac ,

c) wiadczył usługi na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o wiadczenie usług, do których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje si przepisy dotycz ce zlecenia, albo współpracował przy wykonywaniu tych umów, przy czym podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia za

prac w przeliczeniu na okres pełnego miesiąca, z zastrzeżeniem art. 104b ust. 2,

d) opłacał składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy, przy czym podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę,

e) wykonywał pracę w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności, przy czym podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę,

f) wykonywał pracę w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, będąc członkiem tej spółdzielni, przy czym podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,

g) opłacał składki na Fundusz Pracy w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie niewymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w wysokości 9,75% przeciętnego wynagrodzenia za każdy miesiąc zatrudnienia,

h) był zatrudniony za granicą przez okres co najmniej 365 dni, w okresie 18 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy, i przybył do Rzeczypospolitej Polskiej jako repatriant,

i) był zatrudniony, pełnił służbę lub wykonywał inną pracę zarobkową i osiągnął wynagrodzenie lub dochód, od którego istnieje obowiązek opłacania składki na Fundusz Pracy.

2. Do 365 dni, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się również okresy:

1) ³¹²⁾ zasadniczej służby by wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby by wojskowej, przeszkolenia wojskowego, służby by przygotowawczej, służby by kandydackiej, kontraktowej zawodowej służby by wojskowej, wicze wojskowych, okresowej służby by wojskowej lub służby by wojskowej pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny oraz zasadniczej służby by w obronie cywilnej i służby by zastępczej, a także służby by w charakterze funkcjonariusza, o którym mowa w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67, z późn. zm. ³¹³⁾);

2) urlopu wychowawczego udzielonego na podstawie odrębnych przepisów;

3) pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby by, o której mowa w pkt 1, renty szkoleniowej oraz przypadającej po ustaniu zatrudnienia, wykonywania innej pracy zarobkowej albo zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności ci okresy pobierania zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, zasiłku w wysokości ci zasiłku macierzyńskiego lub świadczenia rehabilitacyjnego, jeżeli podstawą wymiaru tych zasiłków i świadczenia, z uwzględnieniem kwoty składek na ubezpieczenia społeczne, stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę;

4) niewymienione w ust. 1 pkt 2, za które były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy, jeżeli podstawą wymiaru składek stanowiła kwota wynosząca co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę;

5) za które przyznano odszkodowanie z tytułu niezgodnego z przepisami rozwiązania przez pracodawcę stosunku pracy lub stosunku służbowego, oraz okres, za który wypłacono pracownikowi odszkodowanie z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę.

3. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym zwolnionym z zakładów karnych i aresztów ledczych, zarejestrowanym w okresie 30 dni od dnia zwolnienia, jeżeli suma okresów, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i ust. 2, przypadających w okresie 18 miesięcy przed ostatnim pozbawieniem wolności oraz wykonywania pracy w okresie pozbawienia wolności wynosi co najmniej 365 dni, przy czym podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy stanowiła kwota w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę przed pozbawieniem wolności oraz 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę w okresie pozbawienia wolności. W przypadku pozbawienia wolności w okresie pobierania zasiłku, po zwolnieniu z zakładu karnego lub aresztu ledczego przysługuje prawo do zasiłku na okres skrócony o okres pobierania zasiłku przed pozbawieniem wolności i w trakcie przerw w odbywaniu kary.

4. ³¹⁴⁾ Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym zwolnionym z zasadniczej służby by wojskowej lub okresowej służby by wojskowej, jeżeli okres jej odbywania wynosił co najmniej 240 dni i przypadał w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy.

5. (uchylony)

6. W przypadku udokumentowania przez bezrobotnego okresu uprawniającego do zasiłku po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy, jednak w okresie posiadania statusu bezrobotnego, prawo do zasiłku przysługuje od dnia udokumentowania tego prawa na okres, o którym mowa w art. 73 ust. 1.

7. ³¹⁵⁾ (uchylony)

8. Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki oraz tryb opłacania składek na Fundusz Pracy przez osoby podejmujące zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie niewymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, uwzględniając zasady obowiązujące przy opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, brak możliwości ich opłacania za okresy wsteczne oraz ich zwrotu, chyba że zostały wpłacone w wyszej od obowiązującej wysokości.

Art. 72. [Wysoko zasiłku]

1. ³¹⁶⁾ Wysoko zasiłku wynosi:

1) 717 zł miesięcznie w okresie pierwszych trzech miesięcy posiadania prawa do zasiłku;

2) 563 zł miesięcznie w okresie kolejnych miesięcy posiadania prawa do zasiłku.

2. Bezrobotnemu, którego łączne okresy wymienione w art. 71 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 1, 2, 4 i 5 oraz ust. 7, zwane dalej "okresem uprawniającym do zasiłku", wynoszą mniej niż 5 lat, przysługuje zasiłek w wysokości 80% kwoty zasiłku określonego w ust. 1.

3. Bezrobotnemu, którego okres uprawniający do zasiłku wynosi co najmniej 20 lat, przysługuje zasiłek w wysokości 120% kwoty zasiłku określonego w ust. 1.

4. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy pobierania gwarantowanego zasiłku okresowego, okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianych pracowników, okres zatrudnienia za granicą osoby, która przesiedliła się do kraju na warunkach repatriacji w rozumieniu przepisów o repatriacji, oraz okresy urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących,

opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych, a także okresy niewykonywania pracy przed dniem 8 czerwca 1968 r. stanowiące przerwy w zatrudnieniu spowodowane opieką nad dzieckiem:

1) w wieku do 4 lat - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie z okresami, o których mowa w art. 71 ust. 2 pkt 2, bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat;

2) na które, ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny, przysługuje zasiłek pielęgnacyjny - dodatkowo do 3 lat na każde dziecko.

5. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy zatrudnienia, o których mowa w art. 89.

5a. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość okres pobierania zasiłku, zalicza się również:

a) okresy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przebyte przed dniem 1 stycznia 1997 r., jeżeli podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne lub zaopatrzenie emerytalne i Fundusz Pracy stanowiła kwota wynosząca co najmniej połowę wówczas obowiązującego tego najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników, określonego na podstawie odrębnych przepisów; okres prowadzenia działalności pozarolniczej przed dniem 1 stycznia 1997 r. podlega zaliczeniu, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy z tego tytułu, o ile podstawy wymiaru tych składek stanowiła kwota wynosząca co najmniej połowę wówczas obowiązującego tego najniższego wynagrodzenia za pracę;

b) okresy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przebyte przed dniem 1 maja 2004 r. za granicą u pracodawcy zagranicznego w państwie wymienionym w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, za które były opłacane składki na Fundusz Pracy.

6. Zasiłki podlegają waloryzacji z dniem 1 czerwca o rednioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku. Nie dokonuje się waloryzacji zasiłków, w przypadku gdy rednioroczny poziom cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem nie zmienił się lub uległ zmniejszeniu.

7.³¹⁷⁾ Przepis ust. 6 stosuje się odpowiednio do stypendiów oraz dodatków aktywizacyjnych, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 2.

8. Minister właściwy do spraw pracy, na podstawie komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłasza, w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", kwoty zasiłków po waloryzacji.

9. rednioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, o którym mowa w ust. 6, ustala się na podstawie komunikatów Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, ogłaszanych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", na podstawie art. 94 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

10. Zasiłki wypłaca się w okresach miesięcznych z dołu. Zasiłek za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę przysługującą tego zasiłku przez 30 i mnożąc przez liczbę dni kalendarzowych przypadających w okresie, za który przysługuje zasiłek.

11.³¹⁸⁾ Do obliczania okresów przysługiwania zasiłku nie stosuje się ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.³¹⁹⁾) w zakresie dotyczącym terminów oraz ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.³²⁰⁾) w zakresie dotyczącym sposobu obliczania terminów.

12.³²¹⁾ Uprawnionym do zasiłku, stypendium i innych świadczeń wypłacanych z Funduszu Pracy przysługują odsetki ustawowe, jeżeli powiatowy urząd pracy z przyczyn niezależnych od uprawnionych osób nie dokonał ich wypłaty w terminie.

13. Starosta ustala i opłaca, na zasadach i w wysokości określonych w odrębnych przepisach, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od zasiłków wypłaconych bezrobotnym.

Art. 73. [Okres pobierania zasiłku]

1.³²²⁾ Okres pobierania zasiłku wynosi:

1) 6 miesięcy - dla bezrobotnych zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku nie przekraczała 150% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju;

2) 12 miesięcy - dla bezrobotnych:

a) zamieszkałych w okresie pobierania zasiłku na obszarze powiatu, jeżeli stopa bezrobocia na tym obszarze w dniu 30 czerwca roku poprzedzającego dzień nabycia prawa do zasiłku przekraczała 150% przeciętnej stopy bezrobocia w kraju lub

b) powyżej 50 roku życia oraz posiadających jednocześnie co najmniej 20-letni okres uprawniający do zasiłku, lub

c) którzy mają na utrzymaniu co najmniej jedno dziecko w wieku do 15 lat, a małżonek bezrobotny jest także bezrobotny i utracił prawo do zasiłku z powodu upływu okresu jego pobierania po dniu nabycia prawa do zasiłku przez tego bezrobotnego.

2. Okres pobierania zasiłku przez bezrobotnego nie ulega zmianie, jeżeli w okresie jego pobierania nastąpiła zmiana miejsca zamieszkania bezrobotnego lub miejscowość, w której on mieszka, została objęta obszarem działania innego powiatu.

2a. W przypadku zmiany przez bezrobotnego miejsca zamieszkania skutkującej zmianą właściwego ci powiatowego urzędu pracy bezrobotny jest obowiązany powiadomić o tym fakcie urząd pracy, w którym jest zarejestrowany, oraz stawić się w powiatowym urzędzie pracy właściwym dla nowego miejsca zamieszkania w terminie 14 dni od dnia zmiany miejsca zameldowania.

2b.³²³⁾ (uchylony)

3. W razie urodzenia dziecka przez kobietę pobierającą zasiłek w okresie, o którym mowa w ust. 1, lub w ciągu miesiąca po jego zakończeniu, okres ten ulega przedłużeniu o czas, przez który przysługiwałby jej, zgodnie z odrębnymi przepisami, zasiłek macierzyński.

4.³²⁴⁾ Okres pobierania zasiłku, o którym mowa w ust. 1 i 3, ulega skróceniu o okres zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych oraz o okres odbywania stażu, szkolenia lub przygotowania zawodowego dorosłych przypadających na okres, w którym przysługiwałby zasiłek, oraz o okresy nieprzysługiwania zasiłku, o których mowa w art. 75 ust. 1-3.

5. Bezrobotny, który utracił status bezrobotnego na okres krótszy niż 365 dni z powodu podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, pozarolniczej działalności lub uzyskiwania przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie i zarejestrował się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny w okresie 14 dni od dnia ustania zatrudnienia, zaprzestania wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności, pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zaprzestaniu wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności lub osiągnięcia przychodu przekraczającego połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, posiada prawo do zasiłku na czas skrócony o okres pobierania zasiłku przed utratą statusu bezrobotnego oraz o okresy, o których mowa w ust. 4.

6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio w przypadku:

1) ³²⁵⁾ powołania i zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej, nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, przeszkolenia wojskowego, służby przygotowawczej, służby kandydackiej, kontraktowej zawodowej służby wojskowej, wicze wojskowych, okresowej służby wojskowej lub służby wojskowej pełnionej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny oraz zasadniczej służby w obronie cywilnej i służby zastępczej;

2) bezrobotnych odbywających szkolenia lub staże organizowane przez inny podmiot niż powiatowy urząd pracy.

7. Osoba, która utraciła na okres nie dłuższy niż 365 dni status bezrobotnego, a w dniu kolejnej rejestracji spełnia warunki określone w art. 71, uzyskuje prawo do zasiłku na okres pomniejszony o poprzedni okres pobierania zasiłku oraz o okresy, o których mowa w ust. 4.

8. Okresy zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności, pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zaprzestaniu wykonywania innej pracy zarobkowej, prowadzenia pozarolniczej działalności oraz uzyskiwania przychodu, wymienione w ust. 5, wlicza się do okresów, o których mowa w art. 75 ust. 2.

Art. 73a. [Prace społecznie użyteczne]

1. Na wniosek gminy starosta może skierować bezrobotnego bez prawa do zasiłku korzystającego z świadczenia z pomocy społecznej do wykonywania prac społecznie użytecznych na terenie gminy, w której bezrobotny zamieszkuje lub przebywa, w wymiarze do 10 godzin w tygodniu.

1a. ³²⁶⁾ Do wykonywania prac społecznie użytecznych mogą być kierowane również osoby uczestniczące w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielniania, lokalnym programie pomocy społecznej lub indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego, jeżeli podjęły uczestnictwo w tych formach w wyniku skierowania powiatowego urzędu pracy na podstawie art. 50 ust. 2.

2. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane.

3. ³²⁷⁾ Bezrobotnemu oraz osobie, o której mowa w ust. 1a, nieposiadającym prawa do zasiłku, przysługuje świadczenie w wysokości nie niższej niż 6 zł za każdą godzinę wykonywania prac społecznie użytecznych.

Świadczenie podlega waloryzacji na zasadach określonych w art. 72 ust. 6.

4. Świadczenie nie przysługuje za okres niewykonywania pracy, w tym za okres udokumentowanej niezdolności do pracy.

5. ³²⁸⁾ Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu oraz osobie, o której mowa w ust. 1a.

6. ³²⁹⁾ Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb organizowania prac społecznie użytecznych, w tym warunki ustalania świadczenia, o którym mowa w ust. 3, uwzględniając dobro społeczne i lokalnej, potrzeby aktywizacji osób bezrobotnych i osób, o których mowa w ust. 1a.

Art. 74. [Zawiadomienie o podjęciu zatrudnienia] ³³⁰⁾ Bezrobotny jest obowiązany zawiadomić w ciągu 7 dni powiatowy urząd pracy o podjęciu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub o złożeniu wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej oraz o zaistnieniu innych okoliczności powodujących utratę statusu bezrobotnego albo utratę prawa do zasiłku.

Art. 75. [Wyłączenie prawa do zasiłku]

1. Prawo do zasiłku nie przysługuje bezrobotnemu, który:

1) ³³¹⁾ odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, szkolenia, stażu, przygotowania zawodowego dorosłych, wykonywania prac interwencyjnych, robót publicznych, poddania się badaniom lekarskim lub psychologicznym, mającym na celu ustalenie zdolności do pracy lub udziału w innej formie pomocy określonej w ustawie;

1a) ³³²⁾ po skierowaniu nie podjął szkolenia, przygotowania zawodowego dorosłych, stażu, wykonywania prac, o których mowa w art. 73a, lub innej formy pomocy określonej w ustawie;

2) ³³³⁾ w okresie 6 miesięcy przed zarejestrowaniem w powiatowym urzędzie pracy rozwiął stosunek pracy lub stosunek służbowy za wypowiedzeniem albo na mocy porozumienia stron, chyba że porozumienie stron nastąpiło z powodu upadłości, likwidacji pracodawcy lub zmniejszenia zatrudnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy albo rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego za wypowiedzeniem lub na mocy porozumienia stron nastąpiło z powodu zmiany miejsca zamieszkania lub pracownik rozwiązał umowę o pracę w trybie art. 55 § 1¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy;

3) w okresie 6 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy spowodował rozwiązanie ze swojej winy stosunku pracy lub stosunku służbowego bez wypowiedzenia;

4) otrzymał przewidziane w odrębnych przepisach świadczenie w postaci jednorazowego ekwiwalentu pieniężnego za urlop górniczy, jednorazowej odprawy socjalnej, zasiłkowej, pieniężnej po zasiłku socjalnym, jednorazowej odprawy warunkowej lub odprawy pieniężnej bezwarunkowej;

5) otrzymał odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia umowy o pracę;

6) (uchylony)

- 7) ³³⁴⁾ odbywa odpłatn praktyk absolwenck i otrzymuje z tego tytułu miesi czne wiadczenie pieni ne w wysoko ci przekraczaj cej połow minimalnego wynagrodzenia za prac ;
- 8) ³³⁵⁾ zarejestrował si jako bezrobotny w okresie, zgłoszonego do ewidencji działalno ci gospodarczej, zawieszenia wykonywania działalno ci gospodarczej.
2. Bezrobotnemu, o którym mowa w ust. 1, spełniaj cemu warunki okre lone w art. 71, zasiłek przysługuje:
- 1) ³³⁶⁾ po upływie okresu wskazanego w art. 33 ust. 4 pkt 3 - w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 1 i 1a;
- 2) ³³⁷⁾ po okresie 90 dni od dnia zarejestrowania si w powiatowym urz dzie pracy - w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 2 i 8;
- 3) po okresie 180 dni od dnia zarejestrowania si w powiatowym urz dzie pracy - w przypadku wymienionym w ust. 1 pkt 3;
- 4) po upływie okresu, za który otrzymał ekwiwalent, odpraw lub odszkodowanie, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i 5.
3. ³³⁸⁾ Bezrobotny, który w okresie nie dłu szym ni 10 dni przebywa za granic lub pozostaje w innej sytuacji powoduj cej brak gotowo ci do podj cia zatrudnienia, nie zostaje pozbawiony statusu bezrobotnego, je eli o zamierzonym pobycie za granic lub pozostawaniu w sytuacji powoduj cej brak gotowo ci do podj cia zatrudnienia zawiadomił powiatowy urz d pracy. Zasiłek za ten okres nie przysługuje. Całkowity okres zgłoszonego pobytu za granic oraz braku gotowo ci do pracy z innego powodu nie mo e przekroczy ł cznie 10 dni w okresie jednego roku kalendarzowego.
4. ³³⁹⁾ Bezrobotny, który nabył w Rzeczypospolitej Polskiej prawo do wiadcze z tytułu bezrobocia i udaje si do innego pa stwa, o którym mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, w celu poszukiwania pracy, zachowuje prawo do tych wiadcze na zasadach okre lonych w przepisach o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.
5. ³⁴⁰⁾ (uchylony)
6. ³⁴¹⁾ Bezrobotny jest obowi zany do składania lub przysyłania powiatowemu urz dowi pracy pisemnego o wiadczenia o przychodach pod rygorem odpowiedzialno ci karnej oraz innych dokumentów niezb dnych do ustalenia jego uprawnie do wiadcze przewidzianych w ustawie w terminie 7 dni od dnia uzyskania przychodów.

Art. 76. [Nienale nie pobrane wiadczenie]

1. Osoba, która pobrała nienale ne wiadczenie pieni ne, jest obowi zana do zwrotu, w terminie 14 dni od dnia dor czenia decyzji, kwoty otrzymanego wiadczenia wraz z przekazan od tego wiadczenia zaliczk na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składek na ubezpieczenie zdrowotne.

2. Za nienale nie pobrane wiadczenie pieni ne uwa a si :

- 1) wiadczenie pieni ne wypłacone mimo zaistnienia okoliczno ci powoduj cych ustanie prawa do jego pobierania, je eli pobieraj cy to wiadczenie był pouczone o tych okoliczno ciach;
- 2) wiadczenie pieni ne wypłacone na podstawie nieprawdziwych o wiadcze lub sfalszowanych dokumentów albo w innych przypadkach wiadomego wprowadzenia w b ł d powiatowego urz du pracy przez osob pobieraj c to wiadczenie;

3) ³⁴²⁾ zasiłek, stypendium lub inne wiadczenie pieni ne finansowane z Funduszu Pracy wypłacone osobie za okres, za który nabyła prawo do emerytury, wiadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolno ci do pracy, renty szkoleniowej, renty rodzinnej, renty socjalnej, zasiłku macierzy skiego, zasiłku w wysoko ci zasiłku macierzy skiego, zasiłku chorobowego lub wiadczenia rehabilitacyjnego, je eli organ rentowy, który przyznał wiadczenie, nie dokonał jego pomniejszenia na zasadach okre lonych w art. 78;

4) koszty szkolenia, w przypadku okre lonym w art. 41 ust. 6;

4a) ³⁴³⁾ koszty przygotowania zawodowego dorosłych, w przypadku okre lonym w art. 53h ust. 1;

5) zasiłek wypłacony za okres, za który, w zwi zku z orzeczeniem s du, wypłacono wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy lub odszkodowanie z tytułu wadliwego wypowiedzenia umowy o prac ;

6) wiadczenie pieni ne wypłacone z Funduszu Pracy za okres po mierci uprawnionego;

7) wiadczenie przedemerytalne wypłacone w kwocie zaliczkowej, je eli organ rentowy odmówił wydania decyzji ustalaj cej wysoko emerytury w celu ustalenia wysoko ci wiadczenia przedemerytalnego.

3. ³⁴⁴⁾ Roszczenia z tytułu zasiłków, stypendiów i innych wiadcze pieni nych finansowanych z Funduszu Pracy ulegaj przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia spełnienia warunków do ich nabycia przez uprawnion osob , a roszczenia powiatowego urz du pracy ulegaj przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia ich wypłaty.

3a. ³⁴⁵⁾ Roszczenia do nale nych a niepobranych kwot zasiłków dla bezrobotnych i innych wiadcze finansowanych z Funduszu Pracy ulegaj przedawnieniu z upływem 6 miesi cy od dnia postawienia ich do dyspozycji.

4. Roszczenia pracodawców z tytułu refundacji z Funduszu Pracy nale nych wiadcze ulegaj przedawnieniu z upływem 12 miesi cy od dnia, w którym roszczenie stało si wymagalne.

5. W zakresie nieuregulowanym w ust. 2-4 stosuje si odpowiednio przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny dotycz ce przerwania biegu terminu przedawnienia.

6. Kwoty nienale nie pobranych wiadcze podlegaj cni ciu w trybie przepisów o post powaniu egzekucyjnym w administracji.

7. Starosta mo e odroczy termin płatno ci lub rozło y na raty nienale nie pobrane wiadczenie, zwrot refundacji oraz jednorazowo przyznanych rodków w przypadkach, o których mowa w art. 46 ust. 2 i 3, albo po zasi gni ciu opinii powiatowej rady zatrudnienia umorzy te nale no ci w cało ci albo w cz ci, je eli wyst piła jedna z przesłanek:

1) w post powaniu egzekucyjnym lub na podstawie innych okoliczno ci lub dokumentów stwierdzono, e osoba lub inny podmiot, które pobrały nienale ne wiadczenie, refundacj lub otrzymały jednorazowo rodki, o których mowa w art. 46 ust. 1, nie posiadaj majtku, z którego mo na dochodzi nale no ci;

2) dochodzenie nale no ci mogłoby pozbawi osob , która pobrała nienale ne wiadczenie lub otrzymała jednorazowo rodki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, albo osob pozostaj c na jej utrzymaniu niezb dnych rodków utrzymania;

3) osoba, która pobrała nienależnie świadczenie lub otrzymała jednorazowo środki, o których mowa w art. 46 ust. 1 pkt 2, zmarła, nie pozostawiając majątku, z którego można dochodzić należności;

4) zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że w postępowaniu egzekucyjnym nie uzyska się kwoty należnie pobranego świadczenia, refundacji lub jednorazowo przyznanych środków, o których mowa w art. 46 ust. 1, przewyższającej wydatki egzekucyjne.

7a. Przepis ust. 7 stosuje się odpowiednio do innych niewymienionych w tym przepisie świadczeń finansowanych z Funduszu Pracy, w szczególności do refundacji uzyskiwanych z tytułu umowy o zorganizowanie prac interwencyjnych oraz robót publicznych.

8. (uchylony)

9. Od należności, której termin zapłaty odroczone lub którą rozłożono na raty, nie nalicza się odsetek za zwłokę, jeżeli odsetki takie wynikają z przepisów ustawy lub wydanych na jej podstawie przepisów, za okres od wydania decyzji do dnia upływu terminu zapłaty określonego w decyzji. Jeżeli jednak w terminie określonym w decyzji nie zostanie dokonana zapłata odroczonej należności lub należności rozłożonej na raty, od kwot pozostałych do spłaty nalicza się odsetki za zwłokę od terminu płatności, o którym mowa w ust. 1.

10. (uchylony)

Art. 77. [Dziedziczenie świadczeń z tytułu bezrobocia] świadczenia z tytułu bezrobocia przysługujące bezrobotnym i innym uprawnionym osobom stanowią ich prawa majątkowe i przechodzą po ich śmierci, w równych częściach, na małżonka oraz inne osoby spełniające warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie braku takich osób prawa te wchodzi do spadku.

Art. 77a. [Solidarność obywateli z tytułu zwrotu świadczenia]³⁴⁶⁾ Obywateli z tytułu zwrotu należnie pobranego świadczenia, o którym mowa w art. 76 ust. 2 pkt 6, obywateli w równych częściach małżonka oraz inne osoby spełniające warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 78. [Zbieg praw do świadczeń]

1.³⁴⁷⁾ W przypadku przyznania bezrobotnemu lub osobie, o której mowa w art. 43, prawa do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę za okres, za który pobierali zasiłek, stypendium, dodatek aktywizacyjny albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy, pobrane z tego tytułu kwoty w wysokości uwzględniającej zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne zalicza się na poczet przyznanego przez organ rentowy świadczenia. Kwoty te traktuje się jak świadczenia wypłacane w kwocie zaliczkowej w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Kwota zaliczona na poczet przyznanego świadczenia nie może być wyższa niż ustalona za poszczególne miesiące okresu, o którym mowa w ust. 1, kwota emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej.

3.³⁴⁸⁾ Organ rentowy przekazuje kwoty zaliczone na poczet przyznanego świadczenia, o której mowa w ust. 1, na rachunek bankowy Funduszu Pracy powiatowego urzędu pracy, który wypłacił zasiłek, stypendium, dodatek aktywizacyjny albo inne świadczenie pieniężne z tytułu pozostawania bez pracy.

4. W przypadku przyznania bezrobotnemu prawa do emerytury, świadczenia przedemerytalnego, renty z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, renty szkoleniowej, renty socjalnej, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę na okres, w którym był bezrobotny, pozbawienie statusu bezrobotnego i prawa do zasiłku następuje za okres, za który przyznano emeryturę, świadczenie przedemerytalne, rentę z tytułu niezdolności do pracy lub służby, o której mowa w art. 71 ust. 2 pkt 1, rentę szkoleniową, rentę socjalną, zasiłek macierzyński, zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego, zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub rentę rodzinną w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Art. 79. [Okresy pobierania zasiłku]

1.³⁴⁹⁾ Okresy pobierania zasiłku i stypendium przyznanych na podstawie art. 41 ust. 1, art. 53 ust. 6 i art. 53g ust. 1 wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych oraz okresów składkowych w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Okresów pobierania zasiłku i stypendium nie wlicza się jednak do:

1) okresów wymaganych do nabycia prawa i długości okresu pobierania zasiłku;

2) okresu zatrudnienia, od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego;

3) stażu pracy określonego w odrębnych przepisach, wymaganego do wykonywania niektórych zawodów.

3. Przepisy ust. 1 i ust. 2 pkt 2 i 3 stosuje się odpowiednio do okresu pobierania świadczeń socjalnych przysługujących na urlopie górniczym, górniczych zasiłków socjalnych, okresu uprawnienia do świadczenia górniczego lub okresu pobierania stypendium na przekwalifikowanie, określonych w odrębnych przepisach.

Art. 80. [Zachowanie prawa do zasiłku]³⁵⁰⁾

1. Bezrobotny zachowuje prawo do zasiłku i stypendium za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, przypadający w okresie przysługiwania zasiłku lub odbywania stażu, przygotowania zawodowego dorosłych i szkolenia, za który na podstawie odrębnych przepisów pracownicy zachowują prawo do wynagrodzenia lub przysługują im zasiłki z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa.

2.³⁵¹⁾ Bezrobotni, z wyjątkiem odbywających leczenie w zakładzie lecznictwa odwykowego, są obowiązani do przedstawiania do świadczeń o niezdolności do pracy wskutek choroby lub opieki nad chorym członkiem rodziny

na druku określonymi przepisami. Nieprzedstawienie za wiadczenia w wymaganej formie skutkuje pozbawieniem statusu bezrobotnego z pierwszym dniem niezdolności do pracy.

Art. 81. [Zaokrąglenie kwot] ³⁵²⁾ Kwoty zasiłków, stypendiów i innych świadczeń z tytułu bezrobocia finansowanych z Funduszu Pracy za należyte okresy ustalają się w górę do 10 groszy.

Art. 82. [Ogłoszenie przeciwnej stopy bezrobocia] Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w terminie do dnia 30 września każdego roku, ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", przeciwne stopy bezrobocia w kraju oraz na obszarze powiatów według stanu na dzień 30 czerwca danego roku.

Art. 83. [Upoważnienie] ³⁵³⁾ Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb przyznawania zasiłku, stypendium i dodatku aktywizacyjnego, mając na względzie zapewnienie prawidłowego przyznawania świadczeń oraz racjonalnego wydatkowania środków Funduszu Pracy.

Rozdział 16. Podejmowanie pracy za granicą u pracodawców zagranicznych oraz wykonywanie pracy przez cudzoziemców w Rzeczypospolitej Polskiej. ³⁵⁴⁾

Art. 84. [Prawo do wykonywania pracy za granicą] ³⁵⁵⁾ Podejmowanie pracy za granicą u pracodawców zagranicznych odbywa się w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia oraz określonych w umowach międzynarodowych.

Art. 85. [Podejmowanie pracy za granicą] ³⁵⁶⁾

1. Podejmowanie pracy za granicą następuje w drodze bezpośrednich uzgodnień dokonywanych przez osoby podejmujące pracę z pracodawcami zagranicznymi lub za pośrednictwem publicznych służb zatrudnienia, a także agencji zatrudnienia świadczących usługi, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1.

2. Kierowanie do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem agencji zatrudnienia odbywa się na podstawie pisemnej umowy zawieranej przez te agencje z osobami kierowanymi. Umowa ta powinna określać w szczególności:

- 1) pracodawcę zagranicznego;
- 2) okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
- 3) rodzaj oraz warunki pracy i wynagradzania, a także przysługujące osobie kierowanej do pracy świadczenia socjalne;
- 4) warunki ubezpieczenia społecznego oraz od następstw nieszczęśliwych wypadków i chorób tropikalnych;
- 5) obowiązki i uprawnienia osoby kierowanej do pracy oraz agencji zatrudnienia;
- 6) zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między agencją zatrudnienia a osobą kierowaną, w tym stronami pokrywać koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy oraz tryb dochodzenia zwiazanych z tym roszczeń;
- 7) kwoty należne agencji zatrudnienia z tytułu faktycznie poniesionych kosztów zwiazanych ze skierowaniem do pracy za granicą, poniesione na:

- a) dojazd i powrót osoby skierowanej,
- b) wydanie wizy,
- c) badania lekarskie,
- d) tłumaczenia dokumentów;
- 8) informacji o trybie i warunkach dopuszczania cudzoziemców do rynku pracy w państwie wykonywania pracy;
- 9) inne zobowiązania stron.

3. Agencja zatrudnienia ma obowiązek zawierania z pracodawcą zagranicznym, do którego zamierza kierować osoby do pracy za granicą, pisemnej umowy określającej w szczególności:

- 1) liczbę miejsc pracy;
- 2) okres zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej;
- 3) rodzaj oraz warunki pracy, zasady wynagradzania, a także przysługujące osobom podejmującym pracę świadczenia socjalne;
- 4) zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między pracownikiem a pracodawcą, w tym stronami pokrywać koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy w razie niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy, oraz tryb dochodzenia zwiazanych z tym roszczeń.

4. Agencja zatrudnienia ma obowiązek poinformować na piśmie osobę kierowaną do pracy za granicą o przysługujących jej uprawnieniach, o których mowa w art. 86.

5. Agencja zatrudnienia jest obowiązana do przestrzegania międzynarodowych umów, porozumień i programów dotyczących zatrudnienia w Rzeczypospolitej Polskiej oraz obowiązujących w państwie zatrudnienia przepisów o zatrudnieniu oraz przepisów regulujących działalność agencji zatrudnienia.

Art. 86. [Zaliczenie okresów pracy]

1. ³⁵⁷⁾ Udokumentowane okresy zatrudnienia, przebyte za granicą u pracodawcy zagranicznego, są zaliczane do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych.

2. ³⁵⁸⁾ (uchylony)

3. (uchylony)

4. (uchylony)

5. (uchylony)

6. Minister właściwy do spraw gospodarki określa, w drodze rozporządzenia, wymagane dokumenty, tryb i kryteria rozdziału limitu zatrudnienia pracowników polskich za granicą w celu realizacji umów o dzieło przez polskich pracodawców, jeżeli został on ustanowiony w umowie międzynarodowej, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

Art. 87. [Wykonywanie pracy na terenie RP przez cudzoziemców]³⁵⁹⁾

1. Cudzoziemiec jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli:

- 1) posiada status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) udzielono mu ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) posiada zezwolenie na osiedlenie się w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) posiada zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) korzysta z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
- 8) jest obywatelem państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego, nienależącego do Unii Europejskiej;
- 9) jest obywatelem państwa niebędącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, który może korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umowy zawartej przez to państwo ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi;
- 10) jest członkiem rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt 7-9, lub jest zstępny małżonka tego cudzoziemca, w wieku do 21 lat lub pozostającym na utrzymaniu tego cudzoziemca lub jego małżonka lub jest wstępny tego cudzoziemca lub jego małżonka, pozostającym na utrzymaniu tego cudzoziemca lub jego małżonka;
- 11) jest osobą, o której mowa w art. 19 ust. 2-3 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz.U. Nr 144, poz. 1043, z 2007 r. Nr 120, poz. 818 oraz z 2008 r. Nr 216, poz. 1367);

11a)³⁶⁰⁾ posiada w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 63a ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach;

- 12)³⁶¹⁾ posiada zezwolenie na pracę oraz przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
  - a) na podstawie wizy, z wyjątkiem wizy, o której mowa w art. 26 ust. 1 pkt 1, 20, 25 i 26 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, lub
  - b) na podstawie art. 61 ust. 3 lub art. 71a ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
  - c) na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, z wyjątkiem zezwolenia udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 53a ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, lub
  - d) na podstawie wizy wydanej przez inne państwo obszaru Schengen, lub
  - e) na podstawie dokumentu pobytowego wydanego przez inne państwo obszaru Schengen, lub
  - f) w ruchu bezwizowym, o ile postanowienia umowy o ruchu bezwizowym przewidują możliwość wykonywania pracy przez cudzoziemców.

2. Z obowiązków posiadania zezwolenia na pracę jest zwolniony cudzoziemiec:

- 1)³⁶²⁾ posiadający w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony udzielone w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 53 ust. 1 pkt 10, 11, 13 i 15-18 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach;
- 2) będący małżonkiem obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1 i ust. 1 pkt 1-6, posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego;
- 3) będący zstępny, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 8 lit. b, obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1-2 i ust. 1 pkt 1-6, posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) posiadający zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 7 lub 14 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach;
- 5)³⁶³⁾ przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 61 ust. 3 lub art. 71a ust. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był zwolniony z obowiązków posiadania zezwolenia na pracę na podstawie pkt 1-4;
- 6) posiadający wariant Kart Polaka;
- 7) ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy lub będący małżonkiem, w imieniu którego został złożony wniosek o nadanie statusu uchodźcy, pod warunkiem posiadania zaświadczenia wydanego na podstawie art. 36 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1695, z późn. zm.³⁶⁴⁾);
- 8) uprawniony do przebywania i wykonywania pracy na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależącego do Unii Europejskiej lub Konfederacji Szwajcarskiej, który jest zatrudniony przez pracodawcę mającego siedzibę na terytorium tego państwa oraz czasowo delegowany przez tego pracodawcę w celu świadczenia usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) w stosunku do którego umowy międzynarodowe lub odrębne przepisy dopuszczają wykonywanie pracy bez konieczności posiadania zezwolenia.

Art. 88. [Zezwolenie na pracę]³⁶⁵⁾ Zezwolenie na pracę jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec:

- 1) wykonuje pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w związku z pełnieniem funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres przekraczający 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;
- 3)³⁶⁶⁾ wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w roku kalendarzowym do oddziału lub zakładu podmiotu zagranicznego albo podmiotu powołanego, w rozumieniu ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, z pracodawcą zagranicznym;

4) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego, nieposiadającego oddziału, zakładu lub innej formy zorganizowanej działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu realizacji usługi o charakterze tymczasowym i okazjonalnym (usługa eksportowa);

5) wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 3 miesiące w ciągu kolejnych 6 miesięcy w innym celu niż wskazany w pkt 2-4.

Art. 88a. [Strona postpowania] ³⁶⁷⁾

1. Zezwolenie na pracę jest wydawane na wniosek podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi.

2. W postpowaniu o wydanie, przedłużenie lub uchylenie zezwolenia na pracę cudzoziemca stron postpowania jest wyłącznie podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi.

Art. 88b. [Wojewoda; zezwolenia na pracę] ³⁶⁸⁾

1. Zezwolenie na pracę jest wydawane przez wojewodę:

1) w przypadku, o którym mowa w art. 88 pkt 1 i 2, właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi;

2) w przypadku, o którym mowa w art. 88 pkt 3, właściwego ze względu na siedzibę podmiotu, do którego cudzoziemiec jest delegowany;

3) w przypadku, o którym mowa w art. 88 pkt 4, właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu, na rzecz którego jest świadczona usługa, a jeżeli podmiot ten ma siedzibę lub miejsce zamieszkania za granicą - ze względu na główne miejsce wykonywania pracy przez cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

4) w przypadku, o którym mowa w art. 88 pkt 5, właściwego ze względu na główne miejsce wykonywania pracy przez cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. W przypadku zmiany właściwego wojewody ze względu na zmianę siedziby lub miejsca zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy, siedziby podmiotu, do którego cudzoziemiec jest delegowany albo głównego miejsca wykonywania pracy, właściwego wojewody do prowadzenia postpowania o przedłużenie zezwolenia określa się na dzień złożenia wniosku.

3. W przypadku gdy specyfika wykonywanej przez cudzoziemca pracy nie pozwala na wskazanie głównego miejsca jej wykonywania, zezwolenie wydaje wojewoda mazowiecki.

Art. 88c. [Informacja od starosty] ³⁶⁹⁾

1. W przypadku, o którym mowa w art. 88 pkt 1, wojewoda wydaje zezwolenie, jeżeli:

1) wysoko wynagrodzenia, która będzie określona w umowie z cudzoziemcem nie będzie niższa od wynagrodzenia pracowników wykonujących pracę porównywalnego rodzaju lub na porównywalnym stanowisku;

2) uzyska informację starosty właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy w oparciu o rejestry bezrobotnych i poszukujących pracy lub o negatywnym wyniku rekrutacji organizowanej dla pracodawcy.

2. Informację, o której mowa w ust. 1 pkt 2, starosta wydaje w terminie:

1) nie dłużej niż 7 dni od dnia złożenia oferty w powiatowym urzędzie pracy, jeżeli z analizy rejestrów bezrobotnych i poszukujących pracy nie wynika możliwość zorganizowania rekrutacji;

2) nie dłużej niż 14 dni od dnia złożenia oferty w przypadku zorganizowania rekrutacji wśród bezrobotnych i poszukujących pracy.

3. Wojewoda wydaje zezwolenie bez konieczności uzyskania informacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli:

1) zawód, w którym cudzoziemiec ma wykonywać pracę lub rodzaj pracy, która ma być mu powierzona, znajduje się w wykazie, o którym mowa w art. 10 ust. 4 pkt 1;

2) wydaje przedłużenie zezwolenia na pracę dla tego samego cudzoziemca i na tym samym stanowisku;

3) brak takiej konieczności wynika z odrębnych przepisów.

4. W przypadku, o którym mowa w art. 88 pkt 2, wojewoda wydaje zezwolenie, jeżeli podmiot, którego członkiem zarządu ma być cudzoziemiec:

1) w roku podatkowym poprzedzającym złożenie wniosku osiągnął dochód nie niższy niż 12-krotnie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w województwie w trzecim kwartale roku poprzedzającego złożenie wniosku, ogłoszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 90 ust. 7 oraz zatrudnia na czas nieokreślony i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres co najmniej roku poprzedzającego złożenie wniosku co najmniej dwóch pracowników, którzy nie podlegają obowiązkowi posiadania zezwolenia na pracę lub

2) wykazuje posiadanie środków, lub prowadzenie działalności pozwalających na spełnienie w przyszłości warunków określonych w pkt 1, w szczególności przez prowadzenie działalności przyczyniającej się do wzrostu inwestycji, transferu technologii, wprowadzania korzystnych innowacji lub tworzenia miejsc pracy.

5. Wojewoda może, w przypadkach uzasadnionych sytuacją na rynku pracy, ograniczyć w zezwoleniu na pracę zakres wykonywanych przez cudzoziemca zadań do czynności zarządczych i reprezentacji podmiotu.

6. W przypadkach, o których mowa w art. 88 pkt 3-5, wojewoda wydaje zezwolenie, jeżeli:

1) wykonywanie pracy przez cudzoziemca będzie odbywało się na warunkach zgodnych z art. 67³ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy;

2) wysoko wynagrodzenia, która będzie przysługiwała cudzoziemcowi za wykonywanie pracy, nie będzie niższa od wynagrodzenia, która będzie przysługiwała mu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w województwie, ogłoszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 90 ust. 7;

3) pracodawca zagraniczny wskazał osobę przebywającą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, posiadającą dokumenty potwierdzające wypełnienie obowiązków określonych w pkt 1 oraz 2 i upoważnioną do reprezentowania pracodawcy wobec wojewody oraz organów, o których mowa w art. 88f ust. 3, jeżeli okres delegowania cudzoziemca przekracza 30 dni w roku kalendarzowym.

7. W przypadku złożenia wniosku o wydanie zezwolenia na pracę cudzoziemca w niepełnym wymiarze czasu pracy lub na podstawie umowy cywilnoprawnej, wojewoda uwzględni wysoko wynagrodzenia, która będzie określona w umowie z cudzoziemcem proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy lub przewidywanego okresu wykonywania zobowiązań wynikających z umowy.

8. Wojewoda wydaje zezwolenie na pracę bez uwzględnienia warunków, o których mowa w ust. 1-5 i 7, w przypadku cudzoziemca, który:

1) w okresie 3 lat poprzedzających złożenie wniosku o wydanie zezwolenia na pracę ukończył szkołę lub uczelnię wykształcenia wyższego z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo innego państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Konfederacji Szwajcarskiej lub

2) ³⁷⁰⁾ przez 3 lata poprzedzających złożenie wniosku o wydanie zezwolenia na pracę przebywał legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 110 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, a pobyt był nieprzerwany w rozumieniu art. 64 ust. 4 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach.

9. Jeżeli cudzoziemiec ma wykonywać pracę w związku z realizacją umowy, której przedmiotem jest udostępnienie lub wynajem pracowników przez podmiot z siedzibą w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Konfederacji Szwajcarskiej, wojewoda wydaje zezwolenie na pracę w sytuacji, gdy podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi prowadzi działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez oddział, który zgodnie z art. 18 uzyskał wpis do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia.

10. Jeżeli podmiotem powierzającym wykonywanie pracy przez cudzoziemca jest agencja pracy tymczasowej, a zezwolenie dotyczy pracy cudzoziemca w charakterze pracownika tymczasowego, warunki określone w ust. 1-3 stosuje się odpowiednio ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania pracodawcy uytkownika.

Art. 88d. [Zgoda właściwego organu] ³⁷¹⁾ Uzyskanie zezwolenia na pracę nie zwalnia z określonych odrębnymi przepisami wymogów, od spełnienia których uzależnione jest wykonywanie zawodów regulowanych lub działalności.

Art. 88e. [Zezwolenie na czas określony] ³⁷²⁾

1. Zezwolenie na pracę jest wydawane na czas określony, nie dłuższy niż 3 lata i może być przedłużane.

2. W przypadku gdy cudzoziemiec pełni funkcję w zarządzie osoby prawnej, która na dzień złożenia wniosku zatrudnia powyżej 25 osób, wojewoda może wydać zezwolenie na pracę na okres nie dłuższy niż 5 lat.

3. W przypadku delegowania cudzoziemca przez pracodawcę zagranicznego w celu realizacji usługi eksportowej, wojewoda wydaje zezwolenie na pracę na okres delegowania.

4. W przypadkach określonych w kryteriach, o których mowa w art. 10 ust. 3, wojewoda może ograniczyć okres, na który wydaje zezwolenie na pracę.

5. Do przedłużenia zezwolenia na pracę stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wydawania zezwolenia na pracę.

Art. 88f. [Treść zezwolenia] ³⁷³⁾

1. ³⁷⁴⁾ Zezwolenie na pracę jest wydawane dla określonego cudzoziemca. Zezwolenie na pracę określa podmiot powierzający wykonywanie pracy przez cudzoziemca i stanowisko lub rodzaj pracy wykonywanej przez cudzoziemca oraz okres ważności zezwolenia. W przypadkach, o których mowa w art. 88 pkt 3 i 4, w zezwoleniu na pracę określony jest podmiot, do którego cudzoziemiec jest delegowany. Jeżeli zezwolenie dotyczy pracy cudzoziemca w charakterze pracownika tymczasowego, w zezwoleniu na pracę określony jest pracodawca uytkownik.

2. Zezwolenie na pracę jest wydawane w trzech egzemplarzach, z których dwa otrzymuje podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi.

3. ³⁷⁵⁾ Na wniosek innego wojewody, naczelnika właściwego urzędu skarbowego, terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, konsula, organu Państwowej Inspekcji Pracy, Służby Celnej, Straży Granicznej lub Policji wojewoda przekazuje kopie wydanych decyzji w sprawie zezwolenia na pracę oraz informacji, o których mowa w art. 88h ust. 1 pkt 7 oraz art. 88i ust. 1 i 2.

4. Minister właściwy do spraw pracy, wojewodowie oraz wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy gromadzą i przetwarzają dane dotyczące cudzoziemców, zezwolenia na pracę, kontroli przestrzegania przepisów ustawy i tych, których się w tych sprawach postępuje, w zakresie niezbędnym do realizacji przepisów ustawy.

Art. 88g. [Wygaśnięcie zezwolenia] ³⁷⁶⁾

1. Zobowiązanie do wykonywania czynności wynikających z umowy cywilnoprawnej lub obowiązek świadczenia pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wygasają, w przypadku gdy cudzoziemiec przestał spełniać warunki określone w art. 87.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, strony zachowują prawo do odszkodowania, jeżeli odmowa lub uchylene zezwolenia na pracę było wynikiem niezachowania należytej staranności, o ile przepisy szczególne albo treść umowy nie stanowi inaczej.

Art. 88h. [Obowiązki podmiotu zatrudniającego] ³⁷⁷⁾

1. Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi, od którego jest wymagane posiadanie zezwolenia na pracę, jest obowiązany do:

1) uwzględnienia w umowie z cudzoziemcem warunków, o których mowa w art. 88c, zawartych we wniosku o wydanie zezwolenia na pracę;

2) dostosowywania, w przypadku, o którym mowa w art. 88c ust. 6, wysokości wynagrodzenia cudzoziemca do aktualnej wysokości miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 90 ust. 7, co najmniej raz w roku;

3) zawarcia z cudzoziemcem umowy w formie pisemnej oraz przedstawienia cudzoziemcowi przed podpisaniem umowy jej tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca;

4) przekazania cudzoziemcowi jednego egzemplarza zezwolenia na pracę, którego to zezwolenie dotyczy oraz kopii informacji, o których mowa w art. 88i ust. 1 i 2;

5) informowania cudzoziemca o działaniach podejmowanych w związku z postępowaniem o udzielenie lub przedłużenie zezwolenia na pracę, decyzjach o wydaniu, odmowie lub uchyleniu zezwolenia oraz składaniu informacji, o których mowa w art. 88i ust. 1 i 2;

6) zachowania należytej staranności w postępowaniach o zezwolenie i przedłużenie zezwolenia na pracę cudzoziemca;

7) niezwłocznego poinformowania organu wydającego zezwolenie w przypadku niepodjęcia przez cudzoziemca wykonywania pracy w okresie 3 miesięcy od daty rozpoczęcia ważności zezwolenia na pracę lub zakończenia wykonywania pracy przez cudzoziemca wcześniej niż 3 miesiące przed upływem ważności zezwolenia na pracę;

8) udostępnienia podmiotom, o których mowa w art. 88f ust. 3, na ich wniosek dokumentów potwierdzających wypełnienie obowiązków określonych w pkt 1-6, sporządzonych w języku polskim lub przetłumaczonych na język polski.

2. W stosunku do cudzoziemca pełniącego funkcję w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub biura rachunków w organizacji, przepisów ust. 1 pkt 1-3 nie stosuje się.

3. W przypadkach, o których mowa w art. 88 pkt 3-5, w sytuacji odmowy udzielenia, uchylenia zezwolenia na pracę lub gdy cudzoziemiec przestał spełniać warunki określone w art. 87, podmiot powierzający wykonywanie pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany niezwłocznie odwołać cudzoziemca z delegacji.

4. W przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów ust. 1-3, podmiot powierzający wykonywanie pracy przez cudzoziemca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego dokonania czynności, o których mowa w ust. 1-3;
- 2) wypłacenia cudzoziemcowi zaległego wynagrodzenia za okres wykonywanej pracy w wysokości zgodnej z zawartą we wniosku o wydanie zezwolenia na pracę oraz opłacenia związanych z nim składek na ubezpieczenie społeczne i zaliczek na podatek dochodowy.

Art. 88i. [Ważność zezwolenia]³⁷⁸⁾

1. Zezwolenie na pracę zachowuje ważność w przypadku:

- 1) gdy podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi zamierza powierzyć mu na okresy łącznie nieprzekraczające 30 dni w roku kalendarzowym wykonywanie pracy o innym charakterze lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę;
- 2) zmiany siedziby lub miejsca zamieszkania, nazwy lub formy prawnej działania podmiotu powierzającego wykonywanie pracy przez cudzoziemca, a także przejęcia pracodawcy lub jego części przez innego pracodawcę;
- 3) przejęcia zakładu pracy lub jego części przez innego pracodawcę;
- 4) zmiany osoby reprezentującej pracodawcę, o której mowa w art. 88c ust. 6 pkt 3;
- 5)³⁷⁹⁾ zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 1 lipca 2009 r. o łagodzeniu

skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 125, poz. 1035)

- jeżeli podmiot powierzający cudzoziemcowi wykonywanie pracy niezwłocznie powiadomił o dokonanej zmianie w formie pisemnej wojewodę, który wydał zezwolenie, oraz pozostały spełnione wymagania określone w art. 88c i 88d, z wyjątkiem art. 88c ust. 1 pkt 2.

2. Zezwolenie na pracę może zachować ważność, w przypadku gdy:

- 1) cudzoziemiec, w uzgodnieniu z podmiotem powierzającym mu wykonywanie pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie podjął wykonywania pracy w okresie 3 miesięcy od początkowej daty ważności zezwolenia na pracę;
- 2) cudzoziemiec, w uzgodnieniu z podmiotem powierzającym mu wykonywanie pracy, przerwał wykonywanie pracy na okres przekraczający 3 miesiące - jeżeli przyczyna opóźnienia lub przerwy w wykonywaniu pracy jest uzasadniona, a podmiot powierzający wykonywanie pracy przez cudzoziemca niezwłocznie powiadomił w formie pisemnej o tych sytuacjach wojewodę, który wydał zezwolenie.

3. Jeżeli zmiana, o której mowa w ust. 1, wiąże się ze zmianą organu właściwego do wydawania zezwolenia na pracę, wojewoda, który wydał zezwolenie przekazuje niezwłocznie po otrzymaniu powiadomienia kopię wniosku i wydanej decyzji wojewodzie właściwemu po zmianie.

Art. 88j. [Odmowa wydania zezwolenia]³⁸⁰⁾

1. Wojewoda wydaje decyzję o odmowie wydania zezwolenia na pracę cudzoziemca, gdy podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi:

- 1) w toku postępowania:
  - a) złożył wniosek zawierający nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje lub dołączył do niego dokumenty zawierające takie dane lub
  - b) zeznał nieprawdę lub zataił prawdę, albo w celu uzyskania jako autentyczny podrobił lub przerobił dokument albo takiego dokumentu jako autentycznego używał;
- 2) nie spełnił wymogów określonych w art. 88c i 88d;
- 3) prawomocnym wyrokiem sądu został uznany za winnego wykroczenia określonego w art. 120 ust. 3-5;
- 4) w ciągu dwóch lat od uznania za winnego popełnienia czynu, o którym mowa w art. 120 ust. 1, został ponownie uznany za winnego podobnego wykroczenia;
- 5) jest osobą fizyczną, karana za popełnienie czynu z art. 218-221 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.³⁸¹⁾);
- 6) jest osobą fizyczną, karana za popełnienie w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę, czynu z art. 270-275 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, albo jest podmiotem zarządzanym lub kontrolowanym przez taką osobę;
- 7) jest osobą fizyczną, karana za czyn, o którym mowa w art. 253 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny lub w innym państwie na podstawie przepisów Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, albo jest podmiotem zarządzanym lub kontrolowanym przez taką osobę;
- 8) nie dopełnił obowiązków wynikających z art. 88h ust. 4 lub art. 88i ust. 1 i 2;
- 9) wnioskując o wydanie zezwolenia w stosunku do cudzoziemca, który:
  - a) nie spełnia wymagań kwalifikacyjnych i innych warunków w przypadku zamiaru powierzenia wykonywania pracy w zawodzie regulowanym,
  - b) w związku z postępowaniem o wydanie zezwolenia na pracę został ukarany za czyn określony w art. 270-275 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

2. Wojewoda wydaje decyzję o odmowie wydania zezwolenia na pracę również w przypadku gdy dane osoby, której dotyczy wniosek, zostały umieszczone w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany.

3. Przepisów ust. 1 nie stosuje się w przypadku złożenia wniosku o przedłużenie zezwolenia na pracę dla cudzoziemca, który nie jest osobą odpowiedzialną lub współodpowiedzialną za działania lub zaniechania, stanowiące przesłanki odmowy wydania zezwolenia na pracę.

Art. 88k. [Uchylenie zezwolenia]³⁸²⁾ Wojewoda uchyla wydane zezwolenie, jeżeli:

- 1) uległy zmianie okoliczności lub dowody, odnoszące się do wydanej decyzji, z zastrzeżeniem art. 88i;
- 2) ustała przyczyna, dla której zostało udzielone zezwolenie na pracę;
- 3) otrzymał zawiadomienie, o którym mowa w art. 88h ust. 1 pkt 7, lub sytuacja, o której mowa w art. 88h ust. 1 pkt 7, została ustalona w wyniku przeprowadzonej kontroli;
- 4) podmiot powierzający wykonywanie pracy nie dopełnił obowiązków, o których mowa w art. 88h ust. 4 lub art. 88i ust. 1 i 2;
- 5) cudzoziemiec przestał spełniać wymagania, o których mowa w art. 88d;
- 6) cudzoziemiec przerwał wykonywanie pracy na okres przekraczający 3 miesiące, z zastrzeżeniem art. 88i ust. 2 pkt 2;
- 7) otrzymał informacji, że dane cudzoziemca znajdują się w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany.

Art. 89. [Okresy zatrudnienia]

1. Okresy zatrudnienia obywateli polskich w byłej Niemieckiej Republice Demokratycznej i byłej Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych przypadające przed dniem 1 grudnia 1991 r. są traktowane jak okresy zatrudnienia w Państwie Polskim w zakresie uprawnień pracowniczych.

2. Okres urlopu bezpłatnego udzielonego pracownikowi na okres skierowania do pracy za granicą na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1974 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników skierowanych do pracy za granicą w celu realizacji budownictwa eksportowego i usług związanych z eksportem (Dz.U. z 1990 r. Nr 44, poz. 259, z 1991 r. Nr 78, poz. 346 oraz z 1993 r. Nr 99, poz. 452), a także przypadający bezpośrednio po zakończeniu tego urlopu okres niezdolności do pracy z powodu choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną - wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, jeżeli pracownik podjął zatrudnienie u macierzystego pracodawcy w terminie przewidzianym w tym rozporządzeniu.

3. Okres zatrudnienia za granicą pracownika, który nie pozostawał w stosunku pracy przed skierowaniem do pracy za granicą na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w ust. 2, jest traktowany jak okres zatrudnienia w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych. Dotyczy to także pracownika, któremu udzielono urlopu bezpłatnego na okres skierowania do pracy za granicą, a który nie podjął pracy u macierzystego pracodawcy po zakończeniu pracy za granicą lub podjął pracę u macierzystego pracodawcy, lecz po upływie terminu przewidzianego w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 2.

Art. 90. [Upoważnienie]

1.³⁸³⁾ Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) typy zezwoleń na pracę,
- 2) tryb postępowania w sprawie zezwoleń na pracę,
- 3) tryb przeprowadzania przez starostów działań, o których mowa w art. 88c ust. 1 i 2,
- 4) wzór i tryb przekazywania informacji starosty na temat możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy,
- 5) wykaz dokumentów, które podmiot powierzający wykonywanie pracy przez cudzoziemca jest obowiązany przedstawić w trakcie postępowania,
- 6) wzory wniosków o wydanie lub przedłużenie zezwolenia na pracę, o wiadomości podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi dotyczących spełnienia wymagań określonych w ustawie, wzory informacji, o których mowa w art. 88h ust. 1 pkt 7 oraz art. 88i ust. 1 i 2, oraz zezwoleń i przedłużenie zezwoleń, które mogą zawierać dane osobowe cudzoziemca oraz podmiotu powierzającego wykonywanie pracy przez cudzoziemca - mając na uwadze specyfikację sytuacji, o których mowa w art. 88, oraz zapewnienie właściwej organizacji postępowania w sprawie wydania i przedłużania zezwoleń na pracę.

2.³⁸⁴⁾ (uchylony)

3.³⁸⁵⁾ (uchylony)

4.³⁸⁶⁾ Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę, uwzględniając przypadki określone w umowach i porozumieniach międzynarodowych oraz programach szkoleniowych lub doradczych realizowanych w ramach działań Unii Europejskiej lub innych międzynarodowych programach pomocowych, polską politykę zagraniczną, specyfikę wykonywanego zawodu, charakter pracy, okres pracy, wymogi dotyczące podmiotu powierzającego wykonywanie pracy, a także szczególny status, który był podstawą udzielenia cudzoziemcowi zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

5.³⁸⁷⁾ Minister właściwy do spraw pracy może określić, w drodze rozporządzenia, przypadki, w których zezwolenie na pracę jest wydawane przez wojewodę bez względu na warunki, o których mowa w art. 88c, kierując się szczególnie zasadami wzajemności, specyfiką wykonywanego zawodu lub charakterem pracy.

6.³⁸⁸⁾ (uchylony)

7.³⁸⁹⁾ Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej według województw w pierwszym i trzecim kwartale danego roku, z wyłączeniem przedsiębiorstw użyteczności publicznej "Poczta Polska" i Telekomunikacja Polska - Spółka Akcyjna. Do obliczenia wysokości przeciętnego wynagrodzenia nie przyjmuje się wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej.

8.³⁹⁰⁾ Minister właściwy do spraw pracy w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji może określić, w drodze rozporządzenia, tryb i warunki techniczne składania i rozpatrywania wniosków w postępowaniach w sprawie udzielenia zezwolenia na pracę dla cudzoziemca za pośrednictwem systemów teleinformatycznych, mając na uwadze zapewnienie efektywności prowadzenia postępowania z udziałem podmiotów krajowych i zagranicznych oraz spójność z systemami, o których mowa w art. 4 ust. 2.

Art. 90a. [Wpłata]

1. ³⁹¹⁾ Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi składa wnioski o wydanie zezwolenia na pracę lub jego przedłużenie po dokonaniu jednorazowej wpłaty w wysokości nie większej niż wysoko minimalnego wynagrodzenia za pracę za każdego cudzoziemca.
2. Wpłata, o której mowa w ust. 1, stanowi dochód budżetu państwa.
3. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, wysokość wpłaty, o której mowa w ust. 1, biorąc pod uwagę:
  - 1) rodzaj wykonywanej pracy, kwalifikacje posiadane przez cudzoziemca oraz ich zależność od podaży i popytu na rynku pracy lub
  - 2) umowy i porozumienia międzynarodowe w zakresie zatrudnienia, lub
  - 3) okres wykonywania pracy przez cudzoziemca, lub
  - 4) liczbę wniosków o wydanie zezwolenia na pracę lub wniosków o przedłużenie zezwolenia na pracę składanych przez pracodawcę.

Rozdział 17. Pracownicy publicznych służb zatrudnienia.

Art. 91. [Pracownicy publicznych służb zatrudnienia] Pracownikami publicznych służb zatrudnienia są pracownicy zatrudnieni w tych służbach, w tym:

- 1) pośrednicy pracy;
- 2) doradcy zawodowi;
- 3) specjaliści do spraw rozwoju zawodowego;
- 4) specjaliści do spraw programów;
- 5) liderzy klubów pracy;
- 6) doradcy EURES i asystenci EURES.

Art. 92. [Pośrednik pracy]

1. Zadania w zakresie pośrednictwa pracy realizują:

- 1) pośrednik pracy - stały;
- 2) pośrednik pracy;
- 3) pośrednik pracy I stopnia;
- 4) pośrednik pracy II stopnia.

2. Pośrednikiem pracy może zostać osoba, która otrzymała licencję zawodową, jeżeli:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) ³⁹²⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślnie przestępstwo lub umyślnie przestępstwo

skarbowe;

- 3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;
- 4) wykonywała zadania na stanowisku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w zakresie pośrednictwa pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia;
- 5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

2a. Wymogów, o których mowa w ust. 2 pkt 3-5, nie stosuje się do obywateli, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, posiadających decyzję o uznaniu kwalifikacji zawodowych, wydaną zgodnie z odrębnymi przepisami.

3. ³⁹³⁾ (uchylony)

3a. ³⁹⁴⁾ Pośrednik pracy - stały wykonuje zadania w zakresie pośrednictwa pracy pod nadzorem pośrednika pracy posiadającego licencję zawodową lub przejął onego.

4. Pośrednikiem pracy I stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2, i która:

- 1) posiada co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku pośrednika pracy w publicznych służbach zatrudnienia;
- 2) ³⁹⁵⁾ (uchylony)

3) ³⁹⁵⁾ posiada wyższe wykształcenie.

5. Pośrednikiem pracy II stopnia może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, oraz:

- 1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
- 2) posiada co najmniej 36-miesięczny staż pracy na stanowisku pośrednika pracy I stopnia w publicznych służbach zatrudnienia;
- 3) ukończyła studia podyplomowe w zakresie pośrednictwa pracy.

6. ³⁹⁶⁾ (uchylony)

Art. 93. [Nadanie licencji zawodowej]

1. Wojewoda, na wniosek zainteresowanej osoby, w drodze decyzji administracyjnej, nadaje licencję zawodową pośrednika pracy określonego stopnia osobie spełniającej warunki, o których mowa w art. 92 ust. 2, 2a, 4 i 5.

2. Określa się następujące stopnie licencji zawodowej pośrednika pracy:

- 1) licencja zawodowa pośrednika pracy;
- 2) licencja zawodowa pośrednika pracy I stopnia;
- 3) licencja zawodowa pośrednika pracy II stopnia.

Art. 94. [Doradca zawodowy]

1. Zadania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej realizują:

- 1) doradca zawodowy - stały;
- 2) doradca zawodowy;
- 3) doradca zawodowy I stopnia;
- 4) doradca zawodowy II stopnia.

2. Doradcą zawodowym może zostać osoba, która otrzymała licencję zawodową, jeżeli:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;

2) ³⁹⁷⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem s ądu za umy lne przest pstwo lub umy lne przest pstwo skarbowe;

3) posiada wy sze wykształcenie;

4) wykonywała zadania na stanowisku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w zakresie poradnictwa zawodowego przez okres co najmniej 12 miesi cy w publicznych słu bach zatrudnienia;

5) posiada obywatelstwo polskie lub wyka e si znajomo ci j zyka polskiego wystarczaj c do wykonywania zada .

2a. Wymogów, o których mowa w ust. 2 pkt 3-5, nie stosuje si do obywateli, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, posiadaj cych decyzj o uznaniu kwalifikacji zawodowych, wydan zgodnie z odr bnymi przepisami.

3. ³⁹⁸⁾ (uchylony)

3a. ³⁹⁹⁾ Doradca zawodowy - sta ysta wykonuje zadania w zakresie poradnictwa zawodowego pod nadzorem doradcy zawodowego posiadaj cego licencj zawodow lub przeło onego.

4. Doradc zawodowym I stopnia mo e zosta osoba spełniaj ca ł cznie warunki, o których mowa w ust. 2, oraz:

1) posiada co najmniej 24-miesi czny sta pracy na stanowisku doradcy zawodowego w publicznych słu bach zatrudnienia i uko czone studia magisterskie lub co najmniej 12-miesi czny sta pracy na stanowisku doradcy zawodowego w publicznych słu bach zatrudnienia i uko czone studia magisterskie z zakresu psychologii lub poradnictwa zawodowego;

2) (uchylony)

5. Doradc zawodowym II stopnia mo e zosta osoba spełniaj ca ł cznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, oraz:

1) uko czyła studia podyplomowe z zakresu poradnictwa zawodowego;

2) posiada co najmniej 36-miesi czny sta pracy na stanowisku doradcy zawodowego I stopnia.

6. ⁴⁰⁰⁾ (uchylony)

7. ⁴⁰¹⁾ Doradcy zawodowi, o których mowa w ust. 1 pkt 2-4, mog prowadzi zaj cia aktywizacyjne, o których mowa w art. 8 ust. 8 pkt 3.

Art. 95. [Nadanie licencji zawodowej]

1. Wojewoda, na wniosek zainteresowanej osoby, w drodze decyzji administracyjnej, nadaje licencj zawodow doradcy zawodowego okre lonego stopnia osobie spełniaj cej warunki, o których mowa w art. 94 ust. 2, 2a, 4 i 5.

2. Okre la si nast puj ce stopnie licencji zawodowej doradcy zawodowego:

1) licencja zawodowa doradcy zawodowego;

2) licencja zawodowa doradcy zawodowego I stopnia;

3) licencja zawodowa doradcy zawodowego II stopnia.

Art. 96. [Specjalista do spraw rozwoju zawodowego]

1. ⁴⁰²⁾ Zadania w zakresie planowania rozwoju zasobów ludzkich oraz organizacji szkole i przygotowania zawodowego dorosłych wykonuje:

1) specjalista do spraw rozwoju zawodowego - sta ysta;

2) specjalista do spraw rozwoju zawodowego;

3) starszy specjalista do spraw rozwoju zawodowego;

4) samodzielny specjalista do spraw rozwoju zawodowego.

2. ⁴⁰³⁾ Specjalist do spraw rozwoju zawodowego mo e zosta osoba, która:

1) posiada pełn zdolno do czynno ci prawnych;

2) ⁴⁰⁴⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem s ądu za umy lne przest pstwo lub umy lne przest pstwo skarbowe;

3) posiada wykształcenie wy sze;

4) wykonywała zadania, o których mowa w ust. 1, przez okres co najmniej 12 miesi cy w publicznych słu bach zatrudnienia.

2a. ⁴⁰⁵⁾ Starszym specjalist do spraw rozwoju zawodowego mo e zosta osoba, która spełnia ł cznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, oraz:

1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorz dny;

2) posiada co najmniej 24-miesi czny sta pracy na stanowisku specjalisty do spraw rozwoju zawodowego w publicznych słu bach zatrudnienia.

3. Samodzielnym specjalist do spraw rozwoju zawodowego mo e zosta osoba spełniaj ca ł cznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1 i 2, która:

1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorz dny;

2) ⁴⁰⁶⁾ przez co najmniej 24 miesi ce wykonywała zadania na stanowisku starszego specjalisty do spraw rozwoju zawodowego;

3) uko czyła studia podyplomowe z zakresu rozwoju zasobów ludzkich potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

3a. ⁴⁰⁷⁾ Osoba niespełniaj ca warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, mo e wykonywa czynno ci na stanowisku specjalisty do spraw rozwoju zawodowego - sta ysty pod nadzorem specjalisty do spraw rozwoju zawodowego, o którym mowa w ust. 2 i 3, lub przeło onego.

4. ⁴⁰⁸⁾ (uchylony)

Art. 97. [Specjalista do spraw programów]

1. ⁴⁰⁹⁾ Zadania z zakresu przygotowywania, realizacji i oceniania efektów programów i projektów z zakresu promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej realizuj :

1) specjalista do spraw programów - sta ysta;

2) specjalista do spraw programów;

3) samodzielny specjalista do spraw programów.

2. Specjalist do spraw programów mo e zosta osoba, która:

1) posiada pełn zdolno do czynno ci prawnych;

2) ⁴¹⁰⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem s ądu za umy lne przest pstwo lub umy lne przest pstwo skarbowe;

- 3) ⁴¹¹⁾ posiada wykształcenie wyższe;
- 4) wykonywała zadania z zakresu projektowania, realizowania lub oceniania programów i projektów, o których mowa w ust. 1, przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia.

5) *(uchylony)*

3. Samodzielnym specjalistą do spraw programów może zostać osoba, która:

- 1) posiada tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny;
- 2) przez co najmniej 24 miesiące wykonywała zadania na stanowisku specjalisty do spraw programów;
- 3) ukończyła studia podyplomowe z zakresu programów i projektów rynku pracy potwierdzone odpowiednimi dokumentami.

3a. ⁴¹²⁾ Osoba niespełniająca warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, może wykonywać czynności na stanowisku specjalisty do spraw programów - stały pod nadzorem specjalisty do spraw programów lub przełożonego.

4. ⁴¹³⁾ *(uchylony)*

Art. 98. [Lider klubu pracy]

1. ⁴¹⁴⁾ Zadania polegające na udzielaniu pomocy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy wykonuje:

- 1) lider klubu pracy - stały;
- 2) lider klubu pracy;
- 3) starszy lider klubu pracy.

2. Liderem klubu pracy może zostać osoba, która:

- 1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) ⁴¹⁵⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślny przestępstwo lub umyślny przestępstwo

skarbowe;

3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;

4) ⁴¹⁶⁾ wykonywała zadania na stanowisku lidera klubu pracy - stały przez okres co najmniej 12 miesięcy w publicznych służbach zatrudnienia lub w Ochotniczych Hufcach Pracy;

5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

2a. ⁴¹⁷⁾ Starszym liderem klubu pracy może zostać osoba spełniająca łącznie warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 1, 2, 4 i 5, oraz posiadająca co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku lidera klubu pracy w publicznych służbach zatrudnienia lub w Ochotniczych Hufcach Pracy i posiadająca wyższe wykształcenie.

2b. ⁴¹⁸⁾ Osoba niespełniająca warunku, o którym mowa w ust. 2 pkt 4, może wykonywać zadania na stanowisku lidera klubu pracy - stały pod nadzorem lidera klubu pracy, starszego lidera klubu pracy lub przełożonego.

3. ⁴¹⁹⁾ *(uchylony)*

Art. 99. (uchylony) ⁴²⁰⁾

Art. 99a. [Doradca, asystent EURES] ⁴²¹⁾

1. Zadania przewidziane dla sieci EURES w wojewódzkim urzędzie pracy wykonuje doradca EURES i asystent EURES, a w powiatowym urzędzie pracy wykonuje powiatowy doradca pracy.

2. Doradca EURES może zostać osoba, która:

1) spełnia wymagania zawarte w odrębnych procedurach, określonych przez Komisję Europejską, obowiązujących państwa członkowskie Unii Europejskiej;

2) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;

3) ⁴²²⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślny przestępstwo lub umyślny przestępstwo

skarbowe;

4) posiada wykształcenie wyższe;

5) posiada znajomość języka angielskiego, francuskiego lub niemieckiego wystarczającą do wykonywania zadań;

6) była zatrudniona przez okres co najmniej 12 miesięcy na stanowisku asystenta EURES w publicznych służbach zatrudnienia lub posiada licencję zawodową powiatowego doradcy zawodowego;

7) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

3. Asystentem EURES może zostać osoba, która:

1) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;

2) ⁴²³⁾ nie była skazana prawomocnym wyrokiem sądu za umyślny przestępstwo lub umyślny przestępstwo

skarbowe;

3) posiada co najmniej średnie wykształcenie;

4) posiada licencję zawodową powiatowego doradcy pracy lub była zatrudniona przez okres co najmniej 12 miesięcy na stanowisku powiatowego doradcy pracy - stały w publicznych służbach zatrudnienia;

5) posiada obywatelstwo polskie lub wykaże się znajomością języka polskiego wystarczającą do wykonywania zadań.

4. ⁴²⁴⁾ Doradca EURES i asystent EURES może zostać powiatowym doradcą pracy I stopnia jeżeli spełnia łącznie warunki, o których mowa w art. 92 ust. 2 pkt 1, 2 i 5 oraz:

1) posiada co najmniej 24-miesięczny staż pracy na stanowisku powiatowego doradcy EURES lub asystenta EURES lub doradcy EURES w publicznych służbach zatrudnienia po uzyskaniu licencji zawodowej powiatowego doradcy pracy;

2) posiada wykształcenie wyższe.

5. ⁴²⁵⁾ Doradca EURES i asystent EURES może zostać powiatowym doradcą pracy II stopnia jeżeli spełnia łącznie warunki, o których mowa w art. 92 ust. 2 pkt 1, 2 i 5 oraz:

1) posiada tytuł zawodowy magistra lub równorzędny;

2) posiada co najmniej 36-miesięczny staż pracy na stanowisku powiatowego doradcy EURES lub asystenta EURES lub doradcy EURES w publicznych służbach zatrudnienia po uzyskaniu licencji zawodowej powiatowego doradcy pracy I stopnia;

3) ukończyła studia podyplomowe w zakresie powiatowego doradctwa pracy.

Art. 99b. [Obowiązek doskonalenia kwalifikacji] ⁴²⁶⁾ Pracownicy, o których mowa w art. 91 pkt 1-6, są zobowiązani do doskonalenia kwalifikacji zawodowych, w szczególności przez uczestnictwo w szkoleniach z wykorzystaniem modułowych programów szkoleniowych dla kadr publicznych służb zatrudnienia dostępnych w bazach danych

prowadzonych przez ministra właściwego do spraw pracy.

Art. 99c. [Dzie Pracownika Publicznych Służb Zatrudnienia] ⁴²⁷⁾ Dzień 27 stycznia ustanawia się Dniem Pracownika Publicznych Służb Zatrudnienia.

Art. 100. [Dodatki do wynagrodzenia]

1. Pracownikom wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 91 pkt 1 i 2, może być przyznany dodatek do wynagrodzenia uzależniony od stopnia posiadanej licencji i doskonalenia kwalifikacji zawodowych oraz jakości wykonywanej pracy.

2. Pracownikom wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 91 pkt 3-6, może być przyznany dodatek do wynagrodzenia uzależniony od posiadanego przygotowania zawodowego, doskonalenia kwalifikacji zawodowych oraz jakości wykonywanej pracy.

3. Dodatki, o których mowa w ust. 1 i 2, są finansowane ze środków Funduszu Pracy.

4. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, tryb nadawania licencji zawodowych po rednieniu pracy i doradcy zawodowego, biorąc pod uwagę rozwój zawodowy pracowników publicznych służb zatrudnienia.

5. Minister właściwy do spraw pracy określa, w drodze rozporządzenia, wysokość, tryb oraz warunki przyznawania i wypłacania dodatku do wynagrodzenia pracownikom, o których mowa w art. 91 pkt 1-6, mając na uwadze osiągnięcia w zakresie efektywności oraz rozwoju zawodowego pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Art. 101. [Stosowanie przepisów]

1. Przepisy art. 92, 94, 96-98 i 100 stosuje się odpowiednio do osób zatrudnionych w Ochotniczych Hufcach Pracy.

2. *(uchylony)*

Art. 102. *(uchylony)*

Art. 102a. *(uchylony)*

Rozdział 18. Fundusz Pracy.

Art. 103. [Status Funduszu Pracy]

1. Fundusz Pracy jest państwowym funduszem celowym.

2. Dysponentem Funduszu Pracy jest minister właściwy do spraw pracy.

Art. 104. [Obowiązkowe składki]

1. Obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe bez stosowania ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.), wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. Nr 200, poz. 1679, z 2004 r. Nr 240, poz. 2407 oraz z 2005 r. Nr 157, poz. 1314), co najmniej wynagrodzenie, o którym mowa w tym przepisie, a w przypadku osób wykonujących pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę, opłacają:

1) ⁴²⁸⁾ pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne za osoby:

a) pozostające w stosunku pracy lub stosunku służbowym,

b) wykonujących pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą,

c) wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz za osoby z nimi współpracujące, z wyłączeniem osób świadczących pracę na podstawie umowy uaktywniającej, o której mowa w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. Nr 45, poz. 235),

d) wykonujących pracę w okresie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,

e) pobierających stypendia sportowe,

f) otrzymujących świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym, świadczenie górnicze lub górniczy zasiłek socjalny lub wynagrodzenie przysługujące w okresie świadczenia górniczego, stypendium na przekwalifikowanie lub kontraktu szkoleniowego - przewidziane w odrębnych przepisach,

g) za żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy niespełniających warunków do nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rzeczywistości Państwowej, Straży Pożarnej i Służby Więziennej, za których, po zwolnieniu ze służby lub rozwiązaniu stosunku pracy, odprowadzono składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od uposażenia lub wynagrodzenia wypłaconego w okresie służby lub stosunku pracy na podstawie przepisów odrębnych,

h) za funkcjonariuszy, którzy w chwili zwolnienia ze służby spełniają jedynie warunki do nabycia prawa do policyjnej renty inwalidzkiej, w przypadku przekazania składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe;

1a) *(uchylony)*

2) rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie kółek rolniczych lub spółdzielnie usług rolniczych - za swoich członków, z wyjątkiem członków, którzy wnieśli wkład gruntowy o powierzchni użytków rolnych większej niż 2 ha przejętzeniowe;

3) ⁴²⁹⁾ inne niż wymienione w pkt 1 i 2 osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym lub zaopatrzeniu emerytalnemu, z wyjątkiem:

a) duchownych,

b) pobierających na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłek stały,

c) pobierających na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych świadczenie pielęgnacyjne lub dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka,

- d) podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników,
- e) ośmierzędzi niezawodowych w służbie czynnej,
- f) odbywających zastępcze formy służby wojskowej,
- g) przebywających na urloпах wychowawczych oraz pobierających zasiłek macierzyński,
- h) pobierających świadczenie szkoleniowe, o którym mowa w art. 70 ust. 6,
- i) osób świadczących pracę na podstawie umowy uaktywniającej, o której mowa w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

2. Wysokość składek na Fundusz Pracy określa ustawa budżetowa.

3. W przypadku gdy kwoty, o których mowa w ust. 1, pochodzą z różnych źródeł, obowiązek opłacania składek na Fundusz Pracy powstaje wtedy, gdy łączna kwota stanowi co najmniej wymiaru składek ustalona zgodnie z ust. 1 wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, a w przypadku osób, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę, o którym mowa w tym przepisie.

4. Osoba, do której ma zastosowanie przepis ust. 3, składa stosowne oświadczenie kałdemu pracodawcy lub w terenowej jednostce organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jeżeli sama opłaca składki na ubezpieczenia społeczne.

Art. 104a.⁴³⁰⁾ Pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne nie opłacają składek na Fundusz Pracy za zatrudnionych pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego w okresie 36 miesięcy począwszy od pierwszego miesiąca po powrocie z urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego.

Art. 104b. [Składki na Fundusz Pracy; ulgi]⁴³¹⁾

1. Pracodawcy oraz inne jednostki organizacyjne nie opłacają składek na Fundusz Pracy przez okres 12 miesięcy, począwszy od pierwszego miesiąca po zawarciu umowy o pracę, za osoby zatrudnione, które ukończyły 50 rok życia i w okresie 30 dni przed zatrudnieniem pozostawały w ewidencji bezrobotnych powiatowego urzędu pracy.

2. Składki na Fundusz Pracy, o których mowa w art. 104 ust. 1, opłaca się za osoby wymienione w art. 104 ust. 1 pkt 1-3, które nie osiągnęły wieku wynoszącego co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn.

Art. 105. [Zwolnienie z opłacania składek] Przewodniczący Polskiego Związku Głuchych i Polskiego Związku Niewidomych oraz Związek Ociemniałych ośmierzędzi Rzeczypospolitej Polskiej, Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi, Zakład Opieki dla Niewidomych w Łaskach oraz zakłady aktywności zawodowej nie opłacają składek na Fundusz Pracy za zatrudnionych pracowników o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Art. 106. [Przychody Funduszu]

1. Przychodami Funduszu Pracy są:

1) obowiązkowe składki na Fundusz Pracy;

2) dotacje budżetowe państwa;

3) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy;

4) odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na rachunkach bankowych dysponenta Funduszu Pracy oraz samorządów województw, powiatów, Ochotniczych Hufców Pracy i wojewodów;

4a)⁴³²⁾ odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na wyodrębnionych rachunkach bankowych, których obowiązek utworzenia wynika z obowiązujących przepisów lub umów zawartych na ich podstawie z dysponentem funduszu, bądź w dyspozycji kierownika jednostki organizacyjnej realizującej zadania finansowane ze środków Funduszu Pracy;

5) spłaty rat i odsetki od pożyczek udzielonych z Funduszu Pracy;

6) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań z zakresu udziału publicznych służb zatrudnienia w EURES;

6a) środki ze sprzedaży akcji i udziałów, o których mowa w art. 56 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397, z późn. zm.), oraz zwrot środków z Banku Gospodarstwa Krajowego, pochodzących z wypłaty pożyczek dla osób fizycznych podejmujących działalność gospodarczą;

6b)⁴³³⁾ środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań publicznych służb zatrudnienia innych niż projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego;

6c)⁴³⁴⁾ odsetki od wolnych środków przekazanych w zarządzenie zgodnie z przepisami o finansach publicznych;

7) inne wpływy.

2.⁴³⁵⁾ Przychodami Funduszu Pracy są również opłaty, wpłaty, kary pieniężne i grzywny, o których mowa w art. 115 i art. 119-123, a także środki pieniężne, przekazywane do Funduszu Pracy na podstawie art. 19 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. Nr 94, poz. 651).

3. Dysponent Funduszu Pracy, za zgodą ministra właściwego do spraw finansów publicznych, może zaciągać kredyty i pożyczki na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków.

4.⁴³⁶⁾ (uchylony)

Art. 106a. [Przeznaczenie środków Funduszu Pracy]

1. środki Funduszu Pracy mogą być przeznaczane na finansowanie części działań publicznych służb zatrudnienia związanych z udziałem w sieci EURES.

2. Rodzaj działań, o których mowa w ust. 1, oraz wydatków na ich realizację określa:

1)⁴³⁷⁾ porozumienia zawierane między ministrem właściwym do spraw pracy a samorządami województw lub samorządami powiatów lub

2)⁴³⁸⁾ umowy zawierane między Rzeczpospolitą Polską a Unią Europejską, lub

3)⁴³⁹⁾ umowy zawierane między państwami, o których mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c, a Unią Europejską na finansowanie partnerstw transgranicznych EURES.

3. Wydatki, o których mowa w ust. 2, podlegają refundacji ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej do wysokości określonej w umowach, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3.

4.⁴⁴⁰⁾ Porozumienia, o których mowa w ust. 2 pkt 1, określają w szczególności tryb oraz zasady udzielania i rozliczania środków, o których mowa w ust. 1, zgodnie z przepisami o finansach publicznych, z uwzględnieniem okresów i terminów wynikających z umów, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3.

Art. 106b. [Przenaczenie środków Funduszu Pracy]⁴⁴¹⁾

1. Środki Funduszu Pracy mogą być przeznaczane na finansowanie części działań publicznych służących zatrudnieniu określonych w ustawie, współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej, innych niż projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego.

2.⁴⁴²⁾ Rodzaj działań, o których mowa w ust. 1, oraz wydatków na ich realizację określają porozumienia zawierane między ministrem właściwym do spraw pracy a samorządami województw lub samorządami powiatów lub umowy zawierane między organami zatrudnienia a Unią Europejską.

3. Wydatki, o których mowa w ust. 2, podlegają refundacji ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej do wysokości określonej w umowach, o których mowa w ust. 2.

4.⁴⁴³⁾ Porozumienia, o których mowa w ust. 2, określają w szczególności tryb oraz zasady udzielania i rozliczania środków, o których mowa w ust. 1, zgodnie z przepisami o finansach publicznych, z uwzględnieniem okresów i terminów wynikających z umów, o których mowa w ust. 2.

Art. 107. [Pobór składek]

1. Składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązków ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.

2. Poboru składek na Fundusz Pracy dokonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych na wydrukowany rachunek bankowy prowadzony dla składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych świadczeń Pracowniczych i przekazuje na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 3 dni roboczych od ich otrzymania, w formie zaliczek, czy składek zgromadzonych na koncie odpowiadających udziałowi stopy procentowej składek na Fundusz Pracy w sumie stóp procentowych składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych świadczeń Pracowniczych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ostatecznie rozlicza pobrane składki na Fundusz Pracy do 20 dnia następnego miesiąca.

3. W razie nieopłacenia składek na Fundusz Pracy lub opłacenia ich w niższej od należytej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych może obciążyć pracodawcę lub osobę podlegającą ubezpieczeniu społecznemu dodatkową opłatą w wysokości do 100% należytej kwoty składek.

4. Od składek na Fundusz Pracy nieopłaconych w terminie Zakład Ubezpieczeń Społecznych pobiera odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonych przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.). Składki te oraz należności z tytułu odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, o których mowa w ust. 3, nieopłacone w terminie, podlegają ściąganiu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Składki, odsetki i dodatkowe opłaty są przekazywane na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy.

5. Koszty poboru składek na Fundusz Pracy obciąża ten fundusz i są zwracane Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w wysokości 0,5% kwoty składek przekazanych na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy.

6. W przypadku nieprzekazania w terminach określonych w ust. 2 składek, pobranych odsetek oraz dodatkowych opłat, o których mowa w ust. 4, na rachunek bankowy dysponenta Funduszu Pracy należność od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odsetki ustawowe.

Art. 108. [Przeznaczenie środków Funduszu]

1. Środki Funduszu Pracy przeznaczają się na finansowanie:

1) kosztów badań lekarskich, psychologicznych i specjalistycznych, o których mowa w art. 2 ust. 3, art. 38 ust. 4 oraz art. 40 ust. 5;

2) kosztów związanych z organizowaniem partnerstwa lokalnego, o którym mowa w art. 6 ust. 7, obejmujących koszty organizacji przez organy zatrudnienia spotkań i konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji partnerstwa lokalnego oraz instytucji realizujących inicjatywy partnerów rynku pracy;

3) *(uchylony)*

4) refundacji kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, składek na Fundusz Pracy oraz odpisów na Zakładowy Fundusz świadczeń Socjalnych pracowników wojewódzkich urzędów pracy, o których mowa w art. 109 ust. 7a;

4a) kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników powiatowych urzędów pracy, o których mowa w art. 9 ust. 2a i 2a¹;

4b) kosztów kwalifikowanych realizacji projektów, o których mowa w art. 9 ust. 2d i art. 109 ust. 7c;

5) kosztów wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń, o których mowa w art. 12 ust. 6;

5a) kosztów korespondencji, komunikowania się, przekazywania środków pieniężnych oraz innych dokumentów niezbędnych do realizacji refundacji kosztów wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenia społeczne pracowników młodocianych;

6) kosztów szkolenia oraz przejazdu członków rad zatrudnienia, o których mowa w art. 23 ust. 7 i 9;

7) *(uchylony)*

8)⁴⁴⁴⁾ *(uchylony)*

9) kosztów szkolenia pracowników, bezrobotnych i innych uprawnionych osób, o których mowa w art. 41 ust. 4 i 5 oraz art. 43;

10) jednorazowych kwot przyznawanych instytucjom szkoleniowym, o których mowa w art. 41 ust. 9;

11) pożyczek na sfinansowanie kosztów szkolenia, o których mowa w art. 42;

12)⁴⁴⁵⁾ kosztów przejazdów i zakwaterowania, o których mowa w art. 45 i art. 48a;

13) refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, o których mowa w art. 46;

14) kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne refundowanych pracodawcy, o których mowa w art. 47;

- 15) dodatków aktywizacyjnych, o których mowa w art. 48;
- 16) zwrotu części kosztów poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych, o których mowa w art. 51, 56 i 59;
- 17) ⁴⁴⁶⁾ stypendiów, o których mowa w art. 41, 42a, 53, 53g oraz 55;
- 17a) ⁴⁴⁷⁾ kosztów przygotowania zawodowego dorosłych, o których mowa w art. 53l ust. 1;
- 18) składek na ubezpieczenia społeczne opłacanych od stypendiów, o których mowa w art. 54;
- 19) zwrotu kosztów poniesionych przez organizatora robót publicznych z tytułu zatrudnienia bezrobotnych, o których mowa w art. 57;
- 20) ⁴⁴⁸⁾ (uchylony)
- 21) kosztów opieki nad dzieckiem i osobą zależną, o których mowa w art. 61;
- 21a) ⁴⁴⁹⁾ kosztów umów zawartych z agencji zatrudnienia, o których mowa w art. 61b;
- 22) świadcze przysługujących rolnikom zwalnianym z pracy, o których mowa w art. 62;
- 23) refundowania pracodawcy kosztów szkolenia pracowników, o których mowa w art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 1;
- 24) refundowania pracodawcy wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 69 ust. 2 pkt 2;
- 24a) świadcze, o których mowa w art. 73a ust. 3;
- 25) refundacji pracodawcom składek na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 70 ust. 8;
- 26) zasiłków, o których mowa w art. 71, oraz składek na ubezpieczenia społeczne od tych zasiłków, o których mowa w art. 72 ust. 13;
- 27) refundacji dodatków do wynagrodzeń, o których mowa w art. 100;
- 27a) (uchylony)
- 28) kosztów poboru składek, o których mowa w art. 107 ust. 5;
- 29) kosztów opracowywania, upowszechniania i wdrażania klasyfikacji zawodów i specjalności, standardów kwalifikacji zawodowych oraz modułowych programów szkolenia dla bezrobotnych i poszukujących pracy;
- 30) ⁴⁵⁰⁾ opracowywania i rozpowszechniania informacji zawodowych oraz wyposażenia w celu prowadzenia poradnictwa pracy lub poradnictwa zawodowego przez publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy;
- 30a) ⁴⁵¹⁾ kosztów tworzenia centrów aktywizacji zawodowej, uruchamianych w ramach powiatowych urzędów pracy;
- 30b) ⁴⁵²⁾ kosztów tworzenia lokalnych punktów informacyjno-konsultacyjnych, uruchamianych w ramach powiatowych urzędów pracy;
- 31) ⁴⁵³⁾ opracowywania, wydawania lub rozpowszechniania informacji o usługach organów zatrudnienia oraz innych partnerów rynku pracy, dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców;
- 31a) ⁴⁵⁴⁾ opracowywania, wydawania lub rozpowszechniania informacji o zadaniach i działaniach publicznych służb zatrudnienia realizowanych w ramach sieci EURES lub wynikających z reprezentacji wobec publicznych służb zatrudnienia innych państw;
- 32) kosztów wezwania, zawiadomienia, zakupu lub druku kart rejestracyjnych i innych druków niezbędnych do ustalenia uprawnień do zasiłku i innych świadczeń z tytułu bezrobocia, przekazywania bezrobotnym należnych świadczeń pieniężnych oraz kosztów komunikowania się z pracodawcami, bezrobotnymi, poszukującymi pracy, organami rentowymi oraz urzędami skarbowymi;
- 33) badań, opracowywania programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów dotyczących rynku pracy;
- 34) kosztów wprowadzania, rozwijania i eksploatacji systemu teleinformatycznego i technologii cyfrowych w publicznych służbach zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufcach Pracy, służących realizacji zadań wynikających z ustawy;
- 35) wydatków związanych z promocją oraz pomocą prawną zatrudnionym za granicą w ramach umów międzynarodowych;
- 36) kosztów opracowywania i rozpowszechniania przez publiczne służby zatrudnienia i Ochotnicze Hufce Pracy materiałów informacyjnych i szkoleniowych dotyczących nabywania umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia;
- 36a) kosztów przeprowadzenia audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy;
- 37) kosztów wyposażenia klubów pracy oraz prowadzenia w nich zajęć przez osoby niebędące pracownikami urzędów pracy, o których mowa w art. 39 ust. 4, oraz kosztów wyposażenia akademickich biur karier, o których mowa w art. 39 ust. 6;
- 38) kosztów szkolenia kadr publicznych służb zatrudnienia i kadr Ochotniczych Hufców Pracy;
- 38a) ⁴⁵⁵⁾ kosztów konferencji, seminariów, posiedzeń lub spotkań, w tym o charakterze międzynarodowym, organizowanych przez ministra właściwego do spraw pracy, w szczególności dla kadry publicznych służb zatrudnienia i Ochotniczych Hufców Pracy;
- 39) (uchylony)
- 40) świadcze integracyjnych przyznawanych na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym oraz składek na ubezpieczenia społeczne od tych świadczeń;
- 41) ⁴⁵⁶⁾ zatrudnienia wspieranego, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, oraz wsparcia, o którym mowa w art. 12 ust. 3a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych;
- 42) restrukturyzacji zatrudnienia w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy;
- 42a) ⁴⁵⁷⁾ kosztów pomocy oraz kosztów jej realizacji przez Bank Gospodarstwa Krajowego w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych udzielonych osobom, które utraciły pracę;
- 42b) ⁴⁵⁸⁾ kosztów związanych z realizacją zadań samorządu powiatu określonych w przepisach, o których mowa w pkt 42a;
- 43) kosztów postępowania sądowego i egzekucyjnego w sprawach należności nie pobranych świadczeń pieniężnych i innych wypłat z Funduszu Pracy;
- 44) ⁴⁵⁹⁾ odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań pokrywanych z Funduszu Pracy oraz kosztów obsługi wyodrębnionych rachunków bankowych Funduszu Pracy;

- 45) spłaty i obsługi kredytów i pożyczek wraz z odsetkami, zacięgniętych przez Fundusz Pracy;
- 46) zasiłków przedemerytalnych, świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków pogrzebowych, o których mowa w art. 141;
- 47) (uchylony)
- 48) kosztów, o których mowa w art. 42a;
- 49) wydatków związanych z udziałem publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES, o których mowa w art. 106a;
- 50)⁴⁶⁰⁾ wydatków związanych z udziałem publicznych służb zatrudnienia w działaniach współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej, o których mowa w art. 106b;
- 51)⁴⁶¹⁾ specyficznych elementów wspierających zatrudnienie, realizowanych w ramach programów specjalnych, niewymienionych w pkt 1-50;
- 52)⁴⁶²⁾ zleconych programów specjalnych, o których mowa w art. 66a ust. 11;
- 53)⁴⁶³⁾ kosztów realizacji projektów pilotażowych;
- 54)⁴⁶⁴⁾ zasiłków przedemerytalnych, świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków pogrzebowych wraz z kosztami ich obsługi, o których mowa w przepisach o świadczeniach przedemerytalnych;
- 55) dofinansowania pracodawcom kosztów kształcenia młodocianych pracowników w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o systemie oświaty;
- 56)⁴⁶⁵⁾ kosztów szkoleń, studiów podyplomowych, stypendiów i składek na ubezpieczenia społeczne oraz świadczeń, o których mowa w przepisach o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców.
- 1a.⁴⁶⁶⁾ Ze środków Funduszu Pracy w 2009 r. sfinansowane:
- 1) staż podyplomowy oraz szkolenia specjalizacyjne lekarzy i lekarzy dentyistów, o których mowa w przepisach o zawodach lekarza i lekarza dentyisty;
  - 2) staż podyplomowy oraz specjalizacje pielęgniarek i położnych, o których mowa w przepisach o zawodach pielęgniarki i położnej.
- 1b.⁴⁶⁷⁾ Ze środków Funduszu Pracy w 2010 r. sfinansowane:
- 1) staż podyplomowy oraz szkolenia specjalizacyjne lekarzy i lekarzy dentyistów, o których mowa w przepisach o zawodach lekarza i lekarza dentyisty;
  - 2) staż podyplomowy oraz specjalizacje pielęgniarek i położnych, o których mowa w przepisach o zawodach pielęgniarki i położnej.
- 1c.⁴⁶⁸⁾ Ze środków Funduszu Pracy w 2011 r. sfinansowane:
- 1) staż podyplomowy oraz szkolenia specjalizacyjne lekarzy i lekarzy dentyistów, o których mowa w przepisach o zawodach lekarza i lekarza dentyisty;
  - 2) staż podyplomowy oraz specjalizacje pielęgniarek i położnych, o których mowa w przepisach o zawodach pielęgniarki i położnej.
- 1d.⁴⁶⁹⁾ Ze środków Funduszu Pracy w 2012 r. sfinansowane:
- 1) staż podyplomowy oraz szkolenia specjalizacyjne lekarzy i lekarzy dentyistów, o których mowa w przepisach o zawodach lekarza i lekarza dentyisty;
  - 2) staż podyplomowy oraz specjalizacje pielęgniarek i położnych, o których mowa w przepisach o zawodach pielęgniarki i położnej.
2. Dysement Funduszu Pracy może dokonywać przesunięć przewidzianych w planie Funduszu Pracy kwot na finansowanie poszczególnych zadań oraz na finansowanie nowych, nieprzewidzianych w planie zadań w przypadku ich wprowadzenia ustawami, z tym jednak, że łączna kwota środków na finansowanie zadań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu nie powinna zostać zmniejszona w celu jej przeznaczenia na inne cele.
- 3.⁴⁷⁰⁾ Minister właściwy do spraw pracy w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady gospodarki finansowej Funduszu Pracy oraz zasady i tryb powierzenia przez organy zatrudnienia bankom i innym instytucjom dokonywania wypłat świadczeń pieniężnych dla bezrobotnych i innych uprawnionych osób, mając na względzie zapewnienie racjonalności gospodarowania środkami Funduszu Pracy.

Art. 109. [Przekazanie środków]

1. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje, na wyodrębniony rachunek bankowy, samorząd województw i powiatów środki Funduszu Pracy na finansowanie zadań realizowanych w województwie do wysokości kwot ustalonych zgodnie z ust. 2-11.
2. Kwoty środków (limity), jakie mogą być wydatkowane w roku budżetowym na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań w województwie, są ustalane przez ministra właściwego do spraw pracy według algorytmu.
3. Minister właściwy do spraw pracy ustala i przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy Ochotniczym Hufcom Pracy kwoty środków Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na refundowanie wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, szkolenie pracowników Ochotniczych Hufców Pracy oraz realizację innych zadań finansowanych z Funduszu Pracy.
- 4.⁴⁷¹⁾ Minister właściwy do spraw pracy ustala i przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy urząd wojewódzkim środki Funduszu Pracy, z przeznaczeniem na finansowanie kosztów:
  - 1) szkoleń pracowników urzędów wojewódzkich oraz wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy;
  - 2) wprowadzania, rozwijania i eksploatacji systemu teleinformatycznego i technologii cyfrowych w urzędach wojewódzkich, służbach realizacji zadań wynikających z ustawy.
5. Środki Funduszu Pracy na wypłaty zasiłków i innych obligatoryjnych świadczeń są przekazywane samorząd województw i powiatów do wysokości faktycznych potrzeb.
6. (uchylony)
7. Podstaw wydatkowania w danym roku budżetowym środków Funduszu Pracy na finansowanie w województwie projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego stanowi umowa zawarta między zarządem województwa a ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, po uprzednim uzgodnieniu treści umowy oraz wysokości środków Funduszu Pracy przeznaczonych na finansowanie tych projektów z ministrem właściwym do spraw pracy. Kopie zawartych umów minister do spraw rozwoju regionalnego przekazuje niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw pracy.

7a. Podstaw wydatkowania w danym roku budżetowym środków Funduszu Pracy na refundację kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne, składek na Fundusz Pracy oraz odpisów na Zakładowy Fundusz Władz Socjalnych pracowników wojewódzkich urzędów pracy wykonujących zadania wynikające z realizacji w województwie projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy stanowi umowa zawarta między zarządem województwa a ministrem właściwym do spraw pracy, określająca wysokość środków na ten cel oraz sposób ich wydatkowania.

7b. Marszałek województwa informuje ministra właściwego do spraw pracy o kwocie środków Funduszu Pracy przeznaczonych w danym roku budżetowym na realizację przez powiaty projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach poszczególnych działów, w tym ze środków Funduszu Pracy budżetowych w dyspozycji samorządu województwa oraz ze środków Funduszu Pracy budżetowych w dyspozycji samorządów powiatowych.

7c. Minister właściwy do spraw pracy może ze środków Funduszu Pracy zrefundować poniesionych z budżetu kosztów kwalifikowalnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylać tego rozporządzenie (WE) nr 1784/1999 realizacji projektów poniesionych na:

- 1) pomoc i doradztwo prawne urzędowi ministra właściwego do spraw pracy w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego bezpośrednio związanego z realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy,
- 2) zakup lub amortyzację sprzętu oraz zakup materiałów biurowych, niezbędnych i bezpośrednio związanych z realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1083/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylać tego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 - do wysokości 0,5% wartości projektu.

7d.⁴⁷²⁾ Minister właściwy do spraw pracy może wydatkować środki z rezerwy dysponenta Funduszu Pracy na projekty pilotażowe.

7e.⁴⁷³⁾ Podstaw wydatkowania środków Funduszu Pracy na projekt pilotażowy, realizowany przez samorząd województwa lub powiatu, stanowi umowa zawierana między samorządem województwa lub powiatu a ministrem właściwym do spraw pracy, określająca w szczególności wysokość środków na ten cel oraz sposób ich wydatkowania.

8. Kwoty środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz innych fakultatywnych zadań realizowanych przez powiaty są ustalane przez zarząd województwa, według kryteriów określonych przez sejmik województwa, w ramach kwoty, o której mowa w ust. 2. Określając kryteria, sejmik województwa powinien wziąć pod uwagę w szczególności ci:

- 1) skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia;
- 2) udział osób budżetowych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- 3) stopień bezrobocia;
- 4) wskaźnik efektywności realizowanych usług lub instrumentów rynku pracy;
- 5) kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczone w powiecie na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

9. Decyzją w sprawie wyboru form aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych uprawnionych osób, w ramach łącznej kwoty ustalonej dla powiatu na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, podejmuje starosta, po zasięgnięciu opinii powiatowej rady zatrudnienia.

10. Organy zatrudnienia oraz ochotnicze hufce pracy mogą zawierać umowy, porozumienia i udzielać zleceń dotyczących realizacji programów rynku pracy finansowanych z Funduszu Pracy, powodujących powstawanie zobowiązań przechodzących na rok następujący do wysokości 30% kwoty (limitów) ustalonych na dany rok kalendarzowy, a łącznie z zobowiązaniami wynikającymi z realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej do wysokości określonej przez ministra właściwego do spraw pracy. Zobowiązania te obciążają kwotę (limit) środków Funduszu Pracy ustalonych na rok następujący.

11. Rada Ministrów, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Zatrudnienia oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) algorytm, o którym mowa w ust. 2;
- 2)⁴⁷⁴⁾ udział w ustalonej dla województwa kwocie Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej środków budżetowych w dyspozycji samorządu województwa, z przeznaczeniem na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego;

3) sposób ustalania kwot środków z Funduszu Pracy dla samorządów województw i powiatów oraz wysokość przeznaczenia rezerwy budżetowej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy.

11a. Przy ustalaniu kwot środków na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w województwie algorytm powinien w szczególności uwzględniać:

- 1) skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia;
- 2) udział osób budżetowych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- 3) stopień bezrobocia;
- 4) kwoty środków Funduszu Pracy przeznaczone w województwie na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

12. Środki trwałe lub wyposażenie zakupione z Funduszu Pracy przez:

1) organy zatrudnienia albo Ochotnicze Hufce Pracy na potrzeby związane z realizacją zadań określonych w ustawie stają się własnością Skarbu Państwa lub właściwego samorządu terytorialnego do wyłącznej dyspozycji odpowiednio: urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw pracy, wojewódzkiego urzędu pracy, powiatowego urzędu pracy, a także wydzielonej komórki organizacyjnej urzędu obsługującego właściwego wojewodę realizującego zadania określone w ustawie;

2) podmioty prowadzące działalność gospodarczą oraz przez bezrobotnych, o których mowa w art. 46, stają się ich własnością;

3) szkoły wyższe lub organizacje studenckie, o których mowa w art. 39 ust. 6, stają się ich własnością.

Art. 109a. [Koszty szkole]

1. Koszty szkole, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 9, nie mogą przekroczyć dziesięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę na jedną osobę w okresie kolejnych trzech lat.

2.⁴⁷⁵⁾ Łączna kwota przeznaczona na koszty szkole, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 38, w okresie kolejnych trzech lat nie może przekroczyć iloczynu dziesięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz przeciętnej liczby zatrudnionych w urzędzie w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, według stanu na dzień 1 stycznia w pierwszym roku finansowania szkole.

3. Koszty szkole, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 6, nie mogą przekroczyć pięciokrotności minimalnego wynagrodzenia za pracę na jedną osobę w okresie kolejnych trzech lat.

Art. 109b. [rodki Funduszu przekazywane do ZUS]⁴⁷⁶⁾

1. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych rodki Funduszu Pracy na finansowanie zasiłków i świadczeń przedemerytalnych oraz zasiłków pogrzebowych wraz z kosztami ich obsługi w terminie umożliwiający wypłatę świadczeń.

2. Podstaw przekazywania rodków, o których mowa w ust. 1, jest umowa zawarta między ministrem właściwym do spraw pracy a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.

3. Umowa powinna określać w szczególności wysokość rodków, tryb ich przekazywania oraz wysokość kosztów związanych z obsługą wypłaty świadczeń.

4. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonuje rozliczenia otrzymanych rodków w terminie 20 dni po upływie miesiąca, w którym dokonano wypłaty świadczeń.

Art. 109c. [rodki Funduszu przekazywane do urzędu wojewódzkiego]⁴⁷⁷⁾

1. Minister właściwy do spraw pracy na wniosek wojewody przekazuje na wyodrębniony rachunek bankowy urzędu wojewódzkiego rodki Funduszu Pracy z przeznaczeniem dla gmin na dofinansowanie pracodawcom kosztów kształcenia młodocianych pracowników.

2. Podstaw przekazywania rodków, o których mowa w ust. 1, jest umowa zawarta między ministrem właściwym do spraw pracy a wojewodą.

3. Umowa powinna określać w szczególności wysokość rodków oraz tryb ich przekazywania na realizację zadań, o których mowa w ust. 1.

4. Wojewoda dokonuje rozliczenia otrzymanych rodków w terminie 20 dni po upływie miesiąca, w którym przekazano rodki na realizację zadań, o których mowa w ust. 1.

Art. 109d. [rodki na spłatę kredytów mieszkaniowych]⁴⁷⁸⁾

1. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje rodki Funduszu Pracy z przeznaczeniem na pomoc państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych udzielonych osobom, które utraciły pracę, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

2. Minister właściwy do spraw pracy przekazuje rodki Funduszu Pracy na wyodrębniony rachunek bankowy powiatowego urzędu pracy z przeznaczeniem na pokrycie kosztów realizacji zadań samorządu powiatu określonych w przepisach, o których mowa w art. 108 ust. 1 pkt 42a, w wysokości 1% kwoty przyznanej na podstawie tych przepisów pomocy.

Art. 110. [Odesłanie do przepisów o finansach publicznych] W sprawach z zakresu gospodarki funduszami celowymi nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy o finansach publicznych.

Rozdział 19. Nadzór i kontrola.

Art. 111. [Nadzór]⁴⁷⁹⁾ Wojewoda sprawuje nadzór, o którym mowa w art. 10 ust. 1, w szczególności ci przez:

- 1) badanie dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania nadzoru lub kontroli;
- 2) wykonywanie niezbędnych do celów nadzoru lub kontroli odpisów, wyciągów z dokumentów lub kserokopii oraz zestawień i obliczeń sporządzonych na podstawie dokumentów;
- 3) przeprowadzanie oględzin obiektów i pomieszczeń oraz obserwacji przebiegu czynności objętych nadzorem lub kontrolą;
- 4) danie od pracowników kontrolowanej jednostki udzielania informacji w formie ustnej i pisemnej w związku z czynnościami nadzorczymi lub kontrolnymi;
- 5) wzywianie i przesłuchiwanie świadków;
- 6) zwracanie się o wydanie opinii przez biegłych i specjalistów z zakresu rynku pracy.

Art. 112. [Zespół inspektorów]

1. Czynności, o których mowa w art. 111, w imieniu i z upoważnienia wojewody przeprowadza zespół pracowników właściwego do spraw pracy wydziału urzędu wojewódzkiego w składzie co najmniej dwóch osób, zwany dalej "zespołem inspektorów".

2.⁴⁸⁰⁾ Zespół inspektorów przeprowadzając czynności, o których mowa w art. 111, jest obowiązany do okazania legitymacji służbowych i upoważnienia.

Art. 113. [Zalecenia pokontrolne]⁴⁸¹⁾

1. Wojewoda, w wyniku przeprowadzonych przez zespół inspektorów czynności, o których mowa w art. 111, może przekazać jednostce kontrolowanej zalecenia, pouczenia oraz może zgłaszać uwagi i wnioski.

2. Jednostka kontrolowana może, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zaleceń, uwag i wniosków, zgłosić do nich zastrzeżenia.

3. Wojewoda ustosunkowuje się do zastrzeżeń w terminie 14 dni od dnia ich doręczenia.

4. W przypadku nieuwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń jednostka kontrolowana w terminie 30 dni jest obowiązana do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków.

5. W przypadku uwzględnienia przez wojewodę zastrzeżeń jednostka kontrolowana w terminie 30 dni jest obowiązana do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń, uwag i wniosków, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem zmian wynikających z zastrzeżeń.

6. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w realizacji zadań ustawowych, w szczególności stosowania standardów usług rynku pracy przez wojewódzki lub powiatowy urząd pracy wojewoda, niezależnie od przysługujących mu innych środków, zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach odpowiednio marszałka województwa lub starostę.

7. Marszałek województwa lub starosta, do którego skierowano zawiadomienie o stwierdzonych istotnych uchybieniach, jest obowiązany powiadomić wojewodę o podjętych czynnościach w terminie 30 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o stwierdzonych uchybieniach.

Art. 114. [Wykonawca zastępczy]⁴⁸²⁾

1. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych czynności, o których mowa w art. 111, zostały ujawnione istotne uchybienia w realizacji zadań ustawowych, w szczególności stosowania standardów usług rynku pracy przez wojewódzki lub powiatowy urząd pracy, wojewoda może zlecić jednostce samorządu terytorialnego opracowanie kompleksowego programu naprawczego lub wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

2. W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcy zastępczego w terminie, o którym mowa w ust. 1, lub nieopracowania lub niewdrożenia kompleksowego programu naprawczego, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność jednostki podlegającej nadzorowi lub kontroli.

Art. 114a. [Ocena wyników nadzoru]⁴⁸³⁾ Wojewoda przekazuje ministrowi właściwemu do spraw pracy w terminie do dnia 31 stycznia informacji o realizacji w roku poprzednim nadzoru i kontroli, o których mowa w art. 10 ust. 1, wraz z ich wynikami i ocenami, zawierającymi w szczególności:

- 1) ocenę poprawności merytorycznej i formalnej zadań objętych nadzorem lub kontrolą;
- 2) ocenę realizacji podstawowych usług rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem przestrzegania sposobów postępowania określonych w standardach usług rynku pracy.

Art. 115. [Nierealizowanie zaleceń wojewody]

1. Kto nie realizuje zaleceń wojewody, o których mowa w art. 113 - podlega karze pieniężnej w wysokości do 6 000 zł.

2.⁴⁸⁴⁾ Kto nie stosuje standardów usług rynku pracy - podlega karze pieniężnej w wysokości do 10 000 zł.

3. Karę pieniężną wymierza wojewoda w drodze decyzji administracyjnej, biorąc pod uwagę rozmiar, stopień i społecznie szkodliwość stwierdzonych uchybień.

4. Od kary pieniężnej nieuiszczonej w terminie pobiera się odsetki ustawowe.

5. Egzekucja kary pieniężnej wraz z odsetkami za zwłokę następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 116. (uchylony)

Art. 117. (uchylony)

Art. 118. (uchylony)

Art. 118a. [Kontrola wydatkowania środków]

1. Dysponent Funduszu Pracy może przeprowadzać w publicznych służbach zatrudnienia oraz w innych organach, organizacjach i jednostkach organizacyjnych, które otrzymały środki Funduszu Pracy, kontrole w zakresie:

- 1) wydatkowania środków Funduszu Pracy zgodnie z przeznaczeniem;
- 2) przestrzegania zasad i trybu wydatkowania środków Funduszu Pracy;
- 3) właściwego dokumentowania oraz rozliczania otrzymanych i wydatkowanych środków Funduszu Pracy;
- 4) nieprzekroczenia ustalonych przez ministra właściwego do spraw pracy kwot środków (limitów) Funduszu Pracy, o których mowa w art. 109 ust. 2-4, na finansowanie zadań realizowanych w roku budżetowym.

2. Kontrolowani są obowiązani udostępnić wszelkie dokumenty i udzielić wyjaśnień w sprawach objętych zakresem kontroli.

Rozdział 20. Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko przepisom ustawy.

Art. 119. [Niezawiadomienie powiatowego urzędu pracy]

1.⁴⁸⁵⁾ (uchylony)

2. Bezrobotny, który podjął zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą bez powiadomienia o tym właściwego powiatowego urzędu pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 500 zł.

3.⁴⁸⁶⁾ Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli przed dniem przeprowadzenia kontroli obowiązujący zek, o którym mowa w art. 74, został już spełniony.

Art. 120. [Zatrudnianie cudzoziemca nieposiadającego zezwolenia na pracę]⁴⁸⁷⁾

1. Kto powierza cudzoziemcowi nielegalne wykonywanie pracy podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

2. Cudzoziemiec, który nielegalnie wykonuje pracę, podlega karze grzywny nie niższej niż 1 000 zł.

3. Kto za pomocą wprowadzenia cudzoziemca w błąd, wyzyskania błędu, wykorzystania zalet nośności lub niezdolności do należytego pojmowania przedsięwzięcia doprowadza cudzoziemca do nielegalnego wykonywania pracy, podlega karze grzywny do 10 000 zł.

4. Kto odstąpi od cudzoziemca korzyści majątkowej w zamian za podjęcie działań zmierzających do uzyskania zezwolenia na pracę lub innego dokumentu uprawniającego do wykonywania pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

5. Kto za pomocą wprowadzenia w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsięwzięcia doprowadza inną osobę do powierzenia cudzoziemcowi nielegalnego wykonywania pracy, podlega karze grzywny do 10 000 zł.

6. Kto nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 88h ust. 1 pkt 7, podlega karze grzywny nie niższej niż 100 zł.

Art. 120a. [Przesłanki zwolnienia od odpowiedzialności karnej]⁴⁸⁸⁾ Nie podlega karze za wykroczenie określone w art. 120 ust. 1, polegające na powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu ważnej wizy

lub innego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi, spełnił cznie następujące warunki:

1) wypełnił obowiązki, o których mowa w art. 2 i art. 3 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 769), chyba że wiedział, że przedstawiony dokument uprawniający do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej został sfałszowany;

2) zgłosił cudzoziemca, któremu powierzył wykonywanie pracy, do ubezpieczeń społecznych, o ile obowiązki zek taki wynika z obowiązujących przepisów.

Art. 121. [Prowadzenie agencji zatrudnienia bez zezwolenia]

1. Kto bez wymaganego wpisu do rejestru agencji zatrudnienia prowadzi agencję zatrudnienia, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

2. Kto, prowadząc agencję zatrudnienia, pobiera od osoby, dla której poszukuje zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub której udziela pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, dodatkowe opłaty inne niż wymienione w art. 85 ust. 2 pkt 7, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

3.⁴⁸⁹⁾ Tej samej karze podlega, kto prowadząc agencję zatrudnienia, nie przestrzega zasady zakazu dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne i wyznanie lub ze względu na przynależność do związków.

4.⁴⁹⁰⁾ (uchylony)

5.⁴⁹¹⁾ (uchylony)

6.⁴⁹²⁾ Kto prowadząc agencję zatrudnienia świadczy usługi, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1 lit. f, nie zawiera z osobą kierowaną do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych umowy, o której mowa w art. 85 ust. 2, podlega karze grzywny nie niższej niż 4 000 zł.

Art. 121a. [Zakaz pobierania dodatkowych opłat]⁴⁹³⁾ Kto od osoby kierowanej do podmiotu w celu nabywania umiejętności praktycznych, w szczególności odbycia praktyki absolwenckiej, praktyki lub stażu zawodowego, niebędących zatrudnieniem lub inną pracą zarobkową, pobiera dodatkowe opłaty inne niż wymienione w art. 85 ust. 2 pkt 7, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

Art. 121b. [Skutki niezawarcia umowy]⁴⁹⁴⁾ Kto kierując osobą za granicą do podmiotu zagranicznego w celu nabywania umiejętności praktycznych, w szczególności odbycia praktyki absolwenckiej, praktyki lub stażu zawodowego, niebędących zatrudnieniem lub inną pracą zarobkową, nie zawiera z tą osobą umowy, o której mowa w art. 85 ust. 2, podlega karze grzywny nie niższej niż 4 000 zł.

Art. 122. [Nieopłacanie składek na Fundusz Pracy]

1. Kto:

1) nie dopełnia obowiązku opłacania składek na Fundusz Pracy lub nie opłaca ich w przewidzianym przepisami terminie,

2) nie zgłasza wymaganych danych lub zgłasza nieprawdziwe dane mające wpływ na wymiar składek na Fundusz Pracy lub udziela w tym zakresie nieprawdziwych wyjaśnień albo odmawia ich udzielenia - podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

2. Sprawca nie podlega odpowiedzialności, jeżeli przed dniem przeprowadzenia kontroli zaległe składki na Fundusz Pracy zostały już opłacone w wymaganej wysokości.

Art. 123. [Odmówienie zatrudnienia]⁴⁹⁵⁾ Kto ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, pochodzenie etniczne, wyznanie lub orientację seksualną odmówi zatrudnienia kandydata na wolnym miejscu zatrudnienia lub miejscu przygotowania zawodowego, podlega karze grzywny nie niższej niż 3 000 zł.

Art. 124. (uchylony)

Art. 125. [Stosowanie KPW]

1. Orzekanie w sprawach o czyny, o których mowa w art. 119-123, następuje w trybie przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 106, poz. 1148, z późn. zm.).

2. Orzeczone i wyegzekwowane kary grzywnien, o których mowa w art. 119-123, sądy przekazują bezpośrednio na rachunek dysponenta Funduszu Pracy, w trybie i terminach określonych w przepisach dotyczących sposobu wykonywania budżetu państwa.

Rozdział 21. Zmiany w przepisach obowiązujących.

Art. 126. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 127. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 128. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 129. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 130. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 131. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 132. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 133. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 134. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 135. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 136. (pominięty)⁴⁹⁶⁾

Art. 137. (pomini ty)⁴⁹⁶⁾

Art. 138. (pomini ty)⁴⁹⁶⁾

Rozdział 22. Przepisy przejściowe.

Art. 139. [Dotychczasowe świadczenia z tytułu bezrobocia]

1. Zasiłki, dodatki szkoleniowe oraz inne świadczenia z tytułu bezrobocia przyznane bezrobotnym przed dniem wejścia w życie ustawy są wypłacane na zasadach określonych w dotychczasowych przepisach, z wyjątkiem ich waloryzacji i zawieszania, które są dokonywane na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

2. Do kwot z tytułu zasiłków, dodatków szkoleniowych oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia przyznanych na podstawie dotychczasowych przepisów za okres do dnia wejścia w życie ustawy zasady określone w art. 78 ustawy stosuje się odpowiednio.

3. Osoby, które do dnia wejścia w życie ustawy zostały skierowane na staż, szkolenie, prace interwencyjne, roboty publiczne i inne formy aktywizacji, kontynuują je na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

4. Umowy zawarte przed dniem wejścia w życie ustawy są kontynuowane na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

5. Pożyczki z Funduszu Pracy otrzymane na podstawie umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy podlegają umorzeniu, rozłożeniu na raty, odroczeniu terminu spłaty na zasadach określonych w przepisach dotychczasowych.

6. Do refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę w celu przygotowania zawodowego zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz ustawy o systemie oświaty (Dz.U. z 2003 r. Nr 6, poz. 65) stosuje się przepisy obowiązujące przed dniem wejścia w życie, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 2005 r.

7. Do dnia 30 czerwca 2005 r. powiatowe urzędy pracy refundują na dotychczasowych zasadach wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne od tych wynagrodzeń za młodocianych pracowników zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego na podstawie umów o refundację zawartych do dnia 31 sierpnia 2004 r.

8. Od dnia 1 lipca 2005 r. Ochotnicze Hufce Pracy stają się z mocy prawa stron umów o refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne zawartych do dnia 31 sierpnia 2004 r. przez starostów z pracodawcami lub organizacjami pracodawców.

Art. 140. [Roboty publiczne] Do dnia 31 grudnia 2005 r. powiat może być organizatorem robót publicznych dla wszystkich osób bezrobotnych.

Art. 141. [Zasiłki]

1. Zasiłki przedemerytalne i świadczenia przedemerytalne przyznane na podstawie przepisów dotychczasowych są wypłacane i finansowane z Funduszu Pracy za okres do dnia przejścia wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Zasiłki pogrzebowe wypłacane osobie, która poniosła koszty pogrzebu osoby pobierającej zasiłek przedemerytalny lub świadczenia przedemerytalne albo członka rodziny tej osoby pozostającego w jej utrzymaniu i spełniającego warunki do uzyskania renty rodzinnej, są finansowane z Funduszu Pracy za okres do dnia przejścia wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, o ile nie przysługują one na podstawie odrębnych przepisów.

3. Zasiłki pogrzebowe, o których mowa w ust. 2, przysługują w wysokości określonej w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 142. [Dotychczasowe składy rad zatrudnienia]

1. Naczelna Rada Zatrudnienia oraz wojewódzkie i powiatowe rady zatrudnienia w składzie istniejącym w dniu wejścia w życie ustawy działają do dnia 30 czerwca 2004 r.

2. Dyrektorzy wojewódzkich urzędów pracy i wicedyrektorzy pełnią cy funkcje w dniu wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa dyrektorami wojewódzkich urzędów pracy i wicedyrektorami w rozumieniu ustawy bez konieczności ich ponownego powoływania.

3. Kierownicy powiatowych urzędów pracy i ich zastępcy pełnią cy funkcje w dniu wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa odpowiednio dyrektorami i zastępcami dyrektorów powiatowych urzędów pracy w rozumieniu ustawy bez konieczności ich ponownego powoływania.

4. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione na stanowiskach po rednika pracy lub wykonujące zadania w zakresie po rednictwa pracy, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa po rednikami pracy, o których mowa w art. 92 ust. 2.

5. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione na stanowiskach doradcy zawodowego lub wykonujące zadania w zakresie poradnictwa zawodowego, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa doradcami zawodowymi, o których mowa w art. 94 ust. 2.

5a.⁴⁹⁷⁾ Osoby, o których mowa w ust. 4 i 5 mogą wystąpić z wnioskiem do wojewody o nadanie licencji zawodowej, o której mowa w art. 93 ust. 2 pkt 1 i art. 95 ust. 2 pkt 1, nie później jednak niż do dnia 30 kwietnia 2009 r.

6. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione przy wykonywaniu zadań dotyczących opracowania i realizacji programów i projektów międzynarodowych z zakresu rynku pracy, z dniem wejścia w życie ustawy stają się z mocy prawa specjalistami do spraw programów w rozumieniu niniejszej ustawy.

7. Osoby zatrudnione w urzędach pracy lub ochotniczych hufcach pracy w dniu wejścia w życie ustawy, jeżeli przez okres co najmniej 12 miesięcy były zatrudnione przy wykonywaniu zadań dotyczących organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych, stają się z mocy prawa specjalistami do spraw rozwoju zawodowego w rozumieniu ustawy.

Art. 143. [Instytucje szkoleniowe] Instytucje szkoleniowe mogą prowadzić działalność w zakresie określonym ustawą bez konieczności uzyskania wpisu, o którym mowa w art. 20 ust. 1, w okresie do 6 miesięcy po dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 144. [Nabyte uprawnienia] Uprawnienia nabyte na podstawie przepisów o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół są kontynuowane na dotychczasowych zasadach do czasu ich wygaśnięcia.

Art. 145. [Ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu] Ilekroć w przepisach prawa jest mowa o ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu przez odwołanie się do odrębnych przepisów lub wprost do ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, rozumie się przez to odwołanie do niniejszej ustawy.

Art. 146. [Przepis przejściowy] Sprawy, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wszczęto postępowanie odwoławcze lub postępowanie przed sądem administracyjnym, podlegają rozpatrzeniu według przepisów dotychczasowych.

Art. 147. [Ostatni nabór] Szkoły policealne kształcące w zawodzie "pracownik socjalny" przeprowadzają ostatni nabór słuchaczy na ten kierunek w roku szkolnym 2004/2005.

Art. 148. [Zaciąganie kredytów i pożyczek] Przepis art. 106 ust. 2 stosuje się odpowiednio do zaciągania kredytów i pożyczek na uzupełnienie środków niezbędnych na wypłatę zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych za okres, w którym wypłata zasiłków przedemerytalnych i świadczeń przedemerytalnych jest dokonywana z Funduszu Pracy.

Art. 149. [Przepisy wykonawcze]

1. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 10 ust. 7, art. 22, art. 36 ust. 1 pkt 1-5, art. 36 ust. 3, art. 37 ust. 18, art. 37b ust. 6, art. 45, art. 49 ust. 1 pkt 1, art. 49 ust. 2, art. 51 ust. 1-5, art. 57 ust. 6 i 8, art. 57a ust. 9 i art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.) zachowują moc do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów wydane na podstawie art. 37h ust. 1 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu zachowuje moc do dnia 31 grudnia 2005 r.

Art. 150. [Upoważnienie] Upoważnia się ministra właściwego do spraw finansów publicznych do dokonania, na wniosek ministra właściwego do spraw pracy, przeniesienia planowanych wydatków na finansowanie zadań dotyczących zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu określonych w ustawie budżetowej na rok 2004 między odpowiednimi częściami, działami, rozdziałami i paragrafami.

Art. 150a. [Warunki nabycia prawa do zasiłku]

1. Prawo do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2001 r., przysługuje osobie, która do dnia 12 stycznia 2002 r. spełniła warunki do jego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Prawo do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego, o którym mowa w ust. 1, przysługuje również osobie, która do dnia 12 stycznia 2002 r. nie spełniła warunku posiadania okresu uprawniającego do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, jeżeli w dniu 31 grudnia 2001 r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych i w wyniku zaliczenia okresu pobierania tego zasiłku do okresu uprawniającego do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego uzyskałaby prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego.

3. Prawo do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego przysługuje za okres od dnia spełnienia warunków do jego nabycia określonych w ustawie, o której mowa w ust. 1, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2001 r., nie wcześniej jednak niż od dnia 1 stycznia 2002 r., z zastrzeżeniem ust. 4.

4. Osobie, o której mowa w ust. 2, prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, o którym mowa w ust. 1, przysługuje od dnia złożenia wniosku o jego przyznanie, o ile w dniu jego złożenia spełnia warunki do nabycia tego prawa określone w ustawie, o której mowa w ust. 1, w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2001 r.

5. Osoba, o której mowa w ust. 1 i 2, może złożyć wniosek o przyznanie prawa do zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego do dnia 28 lutego 2006 r., do właściwego dla jej miejsca zamieszkania powiatowego urzędu pracy.

6. Starosta rozpatruje wnioski, o których mowa w ust. 5, wydaje decyzje oraz wypłaca z Funduszu Pracy zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne za okres do dnia 31 lipca 2004 r.

7. Starosta po rozpatrzeniu wniosku i wypłaceniu zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego, za okres do dnia 31 lipca 2004 r. przekazuje dokumentację osoby uprawnionej do pobierania zasiłku przedemerytalnego albo świadczenia przedemerytalnego, do organu rentowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby.

8. Zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne, o których mowa w ust. 7, staje się, z dniem 1 sierpnia 2004 r., odpowiednio zasiłkiem przedemerytalnym i świadczeniem przedemerytalnym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych.

9. Zasiłek przedemerytalny albo świadczenie przedemerytalne przysługują ce:

1) do dnia 31 lipca 2004 r. są wypłacane na zasadach i w trybie obowiązującym w tym okresie przez właściwy powiatowy urząd pracy;

2) od dnia 1 sierpnia 2004 r. są wypłacane na zasadach i w trybie obowiązującym w tym okresie przez właściwy organ rentowy.

Art. 150b. [Prawo do świadczenia przedemerytalnego]

1. Pracownikowi byłego przedsiębiorstwa gospodarki rolnej przysługuje świadczenie przedemerytalne, jeżeli w okresie od dnia 1 stycznia 2002 r. do dnia 31 lipca 2004 r. spełniał warunki określone w art. 37k ust. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 stycznia 2002 r., z wyłączeniem wyrazów "w dniu 7 listopada 2001 r."

2. Prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje za okres od dnia spełnienia warunków do jego nabycia określonych w ustawie, o której mowa w ust. 1, w brzmieniu obowiązującym w dniu 1 stycznia 2002 r., nie wcześniej jednak niż od dnia 1 stycznia 2002 r.

3. Przepis art. 150a ust. 5-9 stosuje się odpowiednio.

Art. 150c. [Wyплаты bez odsetek] świadczenia przedemerytalne oraz zasiłki przedemerytalne przyznane na podstawie art. 150a i 150b wypłacane są bez odsetek ustawowych.

Art. 150d. [Ponowne naliczenie; nowe okoliczności]

1. Prawo do świadczeń przedemerytalnych przyznanych przez powiatowy urząd pracy na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu i ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na zasadach i w trybie określonym w tych przepisach na wniosek osoby uprawnionej (zainteresowanej) lub z urzędu, jeżeli po dniu przejścia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaty tych świadczeń zostaną ujawnione okoliczności:

1) określone w art. 145 § 1 oraz art. 156 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego powodujące wznowienie postępowania lub stwierdzenie nieważności decyzji;

2) mające wpływ na prawo do świadczenia przedemerytalnego lub jego wysokość, zaistniałe po dniu ustalenia prawa do tego świadczenia.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku ponownego obliczenia przez organ rentowy wysokości emerytury dla celów ustalenia wysokości świadczenia przedemerytalnego wskutek:

1) doliczenia dotychczas nieuwzględnionego okresu uprawniającego do emerytury, przebytego przed nabyciem prawa do świadczenia przedemerytalnego,

2) ponownego ustalenia podstawy wymiaru w myśl art. 111 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub doliczenia dotychczas nieuwzględnionego dochodu - przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego za okres, który wskazano do ustalenia podstawy wymiaru emerytury - z tym, że wysokość emerytury oblicza się przy zastosowaniu kwoty bazowej ostatnio przyjętej do obliczenia wysokości tej emerytury.

3. W przypadku ujawnienia okoliczności, o których mowa w ust. 1, dochodzenia zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przedemerytalnych za okres przypadający przed dniem przejścia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaty tych świadczeń dokonują powiatowe urzędy pracy według zasad określonych w przepisach o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu.

4. Przepisy ust. 1 i 3 stosuje się odpowiednio do zasiłków przedemerytalnych.

Art. 150e. [Praca za granicą, zasiłek] Udokumentowane okresy zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej za granicą u pracodawców zagranicznych w państwach niewymienionych w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. a-c przebyte w okresie od dnia 1 listopada 2005 r. do dnia 25 sierpnia 2006 r. są zaliczane do okresu uprawniającego do zasiłku pod warunkiem opłacenia składki na Fundusz Pracy. Przepisy dotyczące trybu opłacania składek na Fundusz Pracy przez osoby podejmujące zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za granicą u pracodawcy zagranicznego stosuje się odpowiednio.

Rozdział 23. Przepisy końcowe.

Art. 151. [Derogacja] Traci moc:

1) ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.), z wyjątkiem art. 23 ust. 1 pkt 2 lit. g, który traci moc z dniem 30 kwietnia 2004 r.;

2) ustawa z dnia 18 września 2001 r. o ułatwieniu zatrudnienia absolwentom szkół (Dz.U. Nr 122, poz. 1325 i Nr 154, poz. 1793 oraz z 2002 r. Nr 112, poz. 975 i Nr 241, poz. 2074).

Art. 152. [Wejście w życie] Ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia, z wyjątkiem:

1) art. 138 pkt 5-7, które wchodzi w życie z dniem 1 maja 2004 r.;

2) art. 12 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 września 2004 r.;

3) art. 101 ust. 2, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2005 r.

Odnośnik 1.⁴⁹⁸⁾ Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy 68/360/EWG z dnia 15 października 1968 r. o zniesieniu restrykcji dotyczących przemieszczania się oraz pobytu we Wspólnocie pracowników z państw członkowskich oraz ich rodzin (Dz.Urz. EWG L 257, z 19.10.1968 r.),

- dyrektywy 90/364/EWG z dnia 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu (Dz.Urz. EWG L 180 z 13.07.1990 r.),

- dyrektywy 90/365/EWG z dnia 28 lipca 1990 r. o prawie pobytu pracowników i osób prowadzących działalność na własny rachunek, którzy zakończyli działalność zawodową (Dz.Urz. EWG L 180 z 13.07.1990 r.),

- dyrektywy 93/96/WE z dnia 29 października 1993 r. o prawie pobytu studentów (Dz.Urz. EWG L 317 z 18.12.1993 r.),

- dyrektywy Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzającej w życie zasad równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (Dz.Urz. WE L 180 z 19.07.2000, str. 22; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 20, t. 1, str. 23),

- dyrektywy Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz.Urz. WE L 303 z 02.12.2000, str. 16; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 79),

- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/54/WE z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja preredagowana) (Dz.Urz. UE L 204 z 26.07.2006, str. 23).

Dane dotyczące ogłoszenia aktów prawa Unii Europejskiej, zamieszczone w niniejszej ustawie - z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej - dotyczą ogłoszenia tych aktów w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej - wydanie specjalne.

- 1) Niniejsza ustawa dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektyw Wspólnot Europejskich. Spis dyrektyw publikujemy w oddzielnym rozdziale ustawy.
- 2) Art. 1 ust. 2 pkt 5 dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 3) Art. 1 ust. 3 pkt 2 zmieniony ustawą z dnia 18.03.2008 r. (Dz.U. Nr 70, poz. 416), która wchodzi w życie 29.05.2008 r.
- 4) Art. 1 ust. 3 pkt 4 w brzmieniu ustawy z dnia 3.12.2010 r. (Dz.U. Nr 239, poz. 1593), która wchodzi w życie 28.12.2010 r.
- 5) Art. 1 ust. 3 pkt 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 6) Art. 1 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 18.03.2008 r. (Dz.U. Nr 70, poz. 416), która wchodzi w życie 29.05.2008 r.
- 7) Art. 2 ust. 1 pkt 2 zmieniony ustawą z dnia 18.03.2008 r. (Dz.U. Nr 70, poz. 416), która wchodzi w życie 29.05.2008 r.; pkt 2 lit. g w brzmieniu ustawy z dnia 7.09.2007 r. (Dz.U. Nr 191, poz. 1366), która wchodzi w życie 1.07.2008 r.; pkt 2 zmieniony ustawą z dnia 22.05.2009 r. (Dz.U. Nr 97, poz. 800), która wchodzi w życie 1.07.2009 r.; zmieniony ustawą z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 8) Art. 2 ust. 1 pkt 2a uchylony ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 9) Art. 2 ust. 1 pkt 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 10) Art. 2 ust. 1 pkt 9a dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 11) Art. 2 ust. 1 pkt 9b dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 12) Art. 2 ust. 1 pkt 10 uchylony ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 13) Art. 2 ust. 1 pkt 11 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 14) Art. 2 ust. 1 pkt 12 zmieniony ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.; lit. b w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 15) Art. 2 ust. 1 pkt 12a dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 16) Art. 2 ust. 1 pkt 13 zmieniony ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.; lit. d uchylona ustawą z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 17) Art. 2 ust. 1 pkt 14 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 18) Art. 2 ust. 1 pkt 16 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 19) Art. 2 ust. 1 pkt 16a dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 20) Art. 2 ust. 1 pkt 21a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 21) Art. 2 ust. 1 pkt 21b dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 22) Art. 2 ust. 1 pkt 22 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 23) Art. 2 ust. 1 pkt 24 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 24) Art. 2 ust. 1 pkt 27 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 25) Art. 2 ust. 1 pkt 27a w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 26) Art. 2 ust. 1 pkt 27b dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 27) Art. 2 ust. 1 pkt 27c dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 28) Art. 2 ust. 1 pkt 29 lit. d) dodana ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 29) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672 oraz z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 116, poz. 740, Nr 223, poz. 1460 i Nr 237, poz. 1654.
- 30) Art. 2 ust. 1 pkt 29a dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 31) Art. 2 ust. 1 pkt 29b dodany ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 32) Art. 2 ust. 1 pkt 30 uchylony ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 33) Art. 2 ust. 1 pkt 31 uchylony ustawą z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

- 82) Art. 9 ust. 1 pkt 8a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 83) Art. 9 ust. 1 pkt 12 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 84) Art. 9 ust. 1 pkt 12a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 85) Art. 9 ust. 1 pkt 14 zmieniony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.; lit. c w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 86) Art. 9 ust. 1 pkt 16 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 87) Art. 9 ust. 1 pkt 21 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 88) Art. 9 ust. 1 pkt 22 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 89) Art. 9 ust. 1 pkt 23 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 90) Art. 9 ust. 1 pkt 24 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 91) Art. 9b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 92) Art. 9c dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 93) Art. 10 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 94) Art. 10 ust. 1 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 95) Art. 12 ust. 4a dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 96) Art. 12 ust. 5 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 97) Art. 12 ust. 5 pkt 4 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 98) Art. 14 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 99) Rozdział 6 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 100) Art. 18c ust. 2 pkt 6 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 101) Art. 18c ust. 2 pkt 7 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 102) Art. 18e ust. 1 pkt 4 w brzmieniu ustawy z dnia 29.07.2011 r. (Dz.U. Nr 171, poz. 1016), która wchodzi w ycie 1.09.2011 r.
- 103) Art. 18h w brzmieniu ustawy z dnia 25.03.2011 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 622), która wchodzi w ycie 1.07.2011 r.
- 104) Art. 18l w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 105) Art. 18m pkt 4 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 106) Art. 18m pkt 5 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 107) Art. 18m pkt 6 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 108) Art. 18m pkt 9 dodany ustaw z dnia 15.06.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 769), która wchodzi w ycie 21.07.2012 r.
- 109) Art. 18o w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 110) Art. 19 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 111) Art. 19e pkt 3 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 112) Art. 20 ust. 2 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 113) Art. 20 ust. 3 pkt 6 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 114) Art. 20 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 115) Art. 22 ust. 4 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 116) Art. 22 ust. 5 pkt 9 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 117) Art. 22 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 118) Art. 22 ust. 6 pkt 1 zmieniony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 119) Art. 24 ust. 1 pkt 7 dodany ustaw z dnia 7.05.2009 r. (Dz.U. Nr 91, poz. 742), która wchodzi w ycie 16.07.2009 r.
- 120) Art. 24 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 121) Art. 24 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 122) Art. 25 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 123) Art. 27 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 124) Art. 28 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 125) Art. 29 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 126) Art. 30 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 127) Art. 31 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 128) Art. 32 uchylony ustaw z dnia 22.01.2010 r. (Dz.U. Nr 28, poz. 146), która wchodzi w ycie 12.03.2010 r.
- 129) Art. 33 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 130) Art. 33 ust. 3a dodany ustaw z dnia 17.07.2009 r. (Dz.U. Nr 127, poz. 1052), która wchodzi w ycie 28.08.2009 r.
- 131) Art. 33 ust. 4 pkt 2a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.

- 181) Art. 38 ust. 4 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 182) Art. 38 ust. 4a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 183) Art. 38 ust. 4b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 184) Art. 39 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 185) Art. 39a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 186) Art. 39b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 187) Art. 39c dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 188) Art. 40 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 189) Art. 40 ust. 1 zdanie wst pne w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 190) Art. 40 ust. 2a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 191) Art. 40 ust. 2b w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 192) Art. 40 ust. 2c dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 193) Art. 40 ust. 2d dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 194) Art. 40 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 195) Art. 40 ust. 3a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 196) Art. 40 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 197) Art. 40 ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 198) Art. 41 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 199) Art. 41 ust. 1a uchylony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 200) Art. 41 ust. 1b dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 201) Art. 41 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 202) Art. 41 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 203) Art. 41 ust. 3a w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 204) Art. 41 ust. 3b w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 205) Art. 41 ust. 3c dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 206) Art. 41 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 207) Art. 41 ust. 4a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 208) Art. 41 ust. 4b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 209) Art. 41 ust. 4c dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 210) Art. 41 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 211) Art. 41 ust. 7 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 212) Art. 41 ust. 9 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 213) Art. 41 ust. 11 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 214) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2005 r. Nr 90, poz. 759 i Nr 267, poz. 2251, z 2006 r. Nr 149, poz. 1074 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2008 r. Nr 216, poz. 1370.
- 215) Art. 42 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 216) Art. 42a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 217) Art. 42a ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 218) Art. 42a ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 219) Art. 42a ust. 6 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 220) Art. 42a ust. 7 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 221) Art. 42a ust. 8 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 222) Art. 43 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 223) Art. 43 ust. 1 pkt 4 w brzmieniu ustawy z dnia 7.05.2009 r. (Dz.U. Nr 91, poz. 742), która wchodzi w ycie 16.07.2009 r.
- 224) Art. 43 ust. 1 cz wspólna wyliczenia w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 225) Art. 43 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 226) Art. 44 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 227) Art. 44 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 228) Art. 44 pkt 6 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 229) Art. 45 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 230) Art. 46 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 231) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2006 r. Nr 191, poz. 1412, Nr 245, poz. 1775 i Nr 249, poz. 1825, z 2007 r. Nr 109, poz. 747, z 2008 r. Nr 116, poz. 730 i Nr 237, poz. 1655, z 2009 r. Nr 56, poz. 458 oraz z 2010 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 226, poz. 1475.
- 232) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2010 r. Nr 57, poz. 352, Nr 75, poz. 473, Nr 105, poz. 655, Nr 149, poz. 996, Nr 182, poz. 1228, Nr 219, poz. 1442 i Nr 226, poz. 1475 i 1478.

- 233) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2000 r. Nr 60, poz. 700 i 703, Nr 86, poz. 958, Nr 103, poz. 1100, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1315 i 1324, z 2001 r. Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190 i Nr 125, poz. 1363, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 93, poz. 820, Nr 141, poz. 1179, Nr 169, poz. 1384, Nr 199, poz. 1672, Nr 200, poz. 1684 i Nr 230, poz. 1922, z 2003 r. Nr 45, poz. 391, Nr 96, poz. 874, Nr 137, poz. 1302, Nr 180, poz. 1759, Nr 202, poz. 1957, Nr 217, poz. 2124 i Nr 223, poz. 2218, z 2004 r. Nr 6, poz. 39, Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535, Nr 93, poz. 894, Nr 121, poz. 1262, Nr 123, poz. 1291, Nr 146, poz. 1546, Nr 171, poz. 1800, Nr 210, poz. 2135 i Nr 254, poz. 2533, z 2005 r. Nr 25, poz. 202, Nr 57, poz. 491, Nr 78, poz. 684, Nr 143, poz. 1199, Nr 155, poz. 1298, Nr 169, poz. 1419 i 1420, Nr 179, poz. 1484, Nr 180, poz. 1495 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 94, poz. 651, Nr 107, poz. 723, Nr 136, poz. 970, Nr 157, poz. 1119, Nr 183, poz. 1353, Nr 217, poz. 1589 i Nr 251, poz. 1847, z 2007 r. Nr 165, poz. 1169, Nr 171, poz. 1208 i Nr 176, poz. 1238, z 2008 r. Nr 141, poz. 888 i Nr 209, poz. 1316, z 2009 r. Nr 3, poz. 11, Nr 19, poz. 100, Nr 42, poz. 341, Nr 65, poz. 545, Nr 69, poz. 587, Nr 79, poz. 666, Nr 125, poz. 1035, Nr 127, poz. 1052, Nr 157, poz. 1241, Nr 165, poz. 1316 i Nr 215, poz. 1664 oraz z 2010 r. Nr 57, poz. 352, Nr 75, poz. 473, Nr 96, poz. 620, Nr 127, poz. 857, Nr 149, poz. 996, Nr 219, poz. 1442, Nr 226, poz. 1478 i Nr 229, poz. 1496.
- 234) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781, z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 42, poz. 273, Nr 80, poz. 542, Nr 115, poz. 791, Nr 120, poz. 818, Nr 180, poz. 1280 i Nr 181, poz. 1292, z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 145, poz. 917, Nr 216, poz. 1370 i Nr 235, poz. 1618, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206, Nr 56, poz. 458, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1705 oraz z 2010 r. Nr 44, poz. 250, Nr 54, poz. 320, Nr 127, poz. 857 i Nr 148, poz. 991.
- 235) Art. 46 ust. 1b dodany ustaw z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1211), która wchodzi w życie 30.10.2011 r.
- 236) Art. 46 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 31.07.2011 r.
- 237) Art. 46 ust. 2a dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 31.07.2011 r.
- 238) Art. 46 ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 31.07.2011 r.
- 239) Art. 46 ust. 5a dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 31.07.2011 r.
- 240) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 625 i 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021, Nr 182, poz. 1228 i Nr 225, poz. 1474.
- 241) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 191, poz. 1956 i Nr 243, poz. 2442, z 2005 r. Nr 157, poz. 1316, Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1492 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 120, poz. 826, z 2007 r. Nr 75, poz. 492 i Nr 166, poz. 1172, z 2008 r. Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 20, poz. 106, Nr 62, poz. 504, Nr 166, poz. 1317 i Nr 201, poz. 1540 oraz z 2010 r. Nr 81, poz. 530 i Nr 127, poz. 857.
- 242) Art. 46 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1211), która wchodzi w życie 30.10.2011 r.
- 243) Art. 46 ust. 6a w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1211), która wchodzi w życie 30.10.2011 r.
- 244) Art. 48a dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 245) Art. 49 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 246) Art. 49a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 247) Art. 50 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 248) Art. 50 ust. 2 zdanie wstępne w brzmieniu ustawy z dnia 7.05.2009 r. (Dz.U. Nr 91, poz. 742), która wchodzi w życie 16.07.2009 r.
- 249) Art. 52 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 250) Art. 53 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 251) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2008 r. Nr 67, poz. 411, Nr 70, poz. 416, Nr 180, poz. 1112, Nr 227, poz. 1505, Nr 228, poz. 1507 i Nr 237, poz. 1654 i 1656.
- 252) Art. 53 ust. 1a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 253) Art. 53 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 254) Art. 53 ust. 3 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 255) Art. 53 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 256) Art. 53 ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 257) Art. 53 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 258) Art. 53 ust. 7 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 259) Art. 53 ust. 7a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 260) Art. 53 ust. 8 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

- 261) Art. 53a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 262) Art. 53a ust. 2 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 263) Art. 53b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 264) Art. 53c w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 265) Art. 53d w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 266) Art. 53e dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 267) Art. 53f dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 268) Art. 53g dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 269) Art. 53h w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 270) Art. 53i dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 271) Art. 53j dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 272) Art. 53k dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 273) Art. 53l dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 274) Art. 53l ust. 1 pkt 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 275) Art. 53l ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.08.2011 r. (Dz.U. Nr 205, poz. 1206), która wchodzi w życie 1.09.2012 r.
- 276) Art. 53l ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 277) Art. 53m dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 278) Art. 54 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 279) Art. 55 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 280) Art. 55 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 25.03.2011 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 622), która wchodzi w życie 1.07.2011 r.
- 281) Art. 55 ust. 4a dodany ustaw z dnia 25.03.2011 r. (Dz.U. Nr 106, poz. 622), która wchodzi w życie 1.07.2011 r.
- 282) Art. 55 ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 283) Art. 55 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 284) Art. 57 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 7.09.2007 r. (Dz.U. Nr 192, poz. 1378; ze zm. z 2008 r. Nr 134, poz. 850), która wchodzi w życie 1.10.2008 r.
- 285) Art. 57 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 7.09.2007 r. (Dz.U. Nr 192, poz. 1378, ze zm. z 2008 r. Nr 134, poz. 850), która wchodzi w życie 1.10.2008 r.
- 286) Art. 57 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 7.09.2007 r. (Dz.U. Nr 192, poz. 1378), która wchodzi w życie 1.10.2008 r.
- 287) Art. 59 ust. 3 uchylony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 288) Art. 59b ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 289) Art. 59b ust. 3 pkt 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 290) Art. 61 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 291) Art. 61 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 292) Art. 61 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 293) Art. 61a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 294) Art. 61b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 295) Art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. b w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 296) Art. 62 ust. 4 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 297) Rozdział 13 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 298) Rozdział 13a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 299) Art. 66a ust. 12 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 300) Art. 66a¹ dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 301) Art. 68 ust. 1a dodany ustaw z dnia 1.07.2009 r. (Dz.U. Nr 125, poz. 1035), która wchodzi w życie 22.08.2009 r.
- 302) Art. 68 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 303) Art. 68 ust. 4 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 304) Art. 69 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 305) Art. 69 ust. 1a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 306) Art. 69 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 307) Art. 69 ust. 2a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 308) Art. 69 ust. 3 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 309) Art. 70 ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 310) Art. 71 ust. 1 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 311) Art. 71 ust. 1 pkt 2 zmieniony ustaw z dnia 6.12.2008 r. (Dz.U. Nr 237, poz. 1654), która wchodzi w życie 1.01.2009 r.; pkt 2 lit. a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.; pkt 2

zmieniony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

312) Art. 71 ust. 2 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 27.08.2009 r. (Dz.U. Nr 161, poz. 1278), która wchodzi w życie 1.01.2010 r.

313) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1264 i Nr 191, poz. 1954, z 2005 r. Nr 10, poz. 65, Nr 90, poz. 757 i Nr 130, poz. 1085, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, z 2007 r. Nr 82, poz. 558, z 2008 r. Nr 66, poz. 402 i 409 i Nr 220, poz. 1410 oraz z 2009 r. Nr 24, poz. 145 i Nr 95, poz. 786.

314) Art. 71 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 27.08.2009 r. (Dz.U. Nr 161, poz. 1278), która wchodzi w życie 1.01.2010 r.

315) Art. 71 ust. 7 uchylony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

316) Art. 72 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.01.2010 r.

317) Art. 72 ust. 7 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

318) Art. 72 ust. 11 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.01.2010 r.

319) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682 i Nr 181, poz. 1524 oraz z 2008 r. Nr 229, poz. 1539.

320) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85, poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114, poz. 1191, z 2001 r. Nr 11, poz. 91, Nr 71, poz. 733, Nr 130, poz. 1450 i Nr 145, poz. 1638, z 2002 r. Nr 113, poz. 984 i Nr 141, poz. 1176, z 2003 r. Nr 49, poz. 408, Nr 60, poz. 535, Nr 64, poz. 592 i Nr 124, poz. 1151, z 2004 r. Nr 91, poz. 870, Nr 96, poz. 959, Nr 162, poz. 1692, Nr 172, poz. 1804 i Nr 281, poz. 2783, z 2005 r. Nr 48, poz. 462, Nr 157, poz. 1316 i Nr 172, poz. 1438, z 2006 r. Nr 133, poz. 935 i Nr 164, poz. 1166, z 2007 r. Nr 80, poz. 538, Nr 82, poz. 557 i Nr 181, poz. 1287 oraz z 2008 r. Nr 116, poz. 731, Nr 163, poz. 1012, Nr 220, poz. 1425 i 1431 i Nr 228, poz. 1506.

321) Art. 72 ust. 12 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.01.2010 r.

322) Art. 73 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

323) Art. 73 ust. 2b uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

324) Art. 73 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

325) Art. 73 ust. 6 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 27.08.2009 r. (Dz.U. Nr 161, poz. 1278), która wchodzi w życie 1.01.2010 r.

326) Art. 73a ust. 1a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

327) Art. 73a ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

328) Art. 73a ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

329) Art. 73a ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

330) Art. 74 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

331) Art. 75 ust. 1 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

332) Art. 75 ust. 1 pkt 1a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

333) Art. 75 ust. 1 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

334) Art. 75 ust. 1 pkt 7 dodany ustaw z dnia 17.07.2009 r. (Dz.U. Nr 127, poz. 1052), która wchodzi w życie 28.08.2009 r.

335) Art. 75 ust. 1 pkt 8 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

336) Art. 75 ust. 2 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

337) Art. 75 ust. 2 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

338) Art. 75 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

339) Art. 75 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

340) Art. 75 ust. 5 uchylony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

341) Art. 75 ust. 6 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.

342) Art. 76 ust. 2 pkt 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

343) Art. 76 ust. 2 pkt 4a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

344) Art. 76 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

345) Art. 76 ust. 3a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

346) Art. 77a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

347) Art. 78 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

348) Art. 78 ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

- 349) Art. 79 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 350) Art. 80 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 351) Art. 80 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 352) Art. 81 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 353) Art. 83 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 354) Tytuł rozdziału 16 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 355) Art. 84 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 356) Art. 85 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 357) Art. 86 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 358) Art. 86 ust. 2 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 359) Art. 87 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 360) Art. 87 ust. 1 pkt 11a dodany ustaw z dnia 27.04.2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 589), która wchodzi w życie 12.06.2012 r.
- 361) Art. 87 ust. 1 pkt 12 w brzmieniu ustawy z dnia 3.12.2010 r. (Dz.U. Nr 239, poz. 1593), która wchodzi w życie 28.12.2010 r.
- 362) Art. 87 ust. 2 pkt 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 363) Art. 87 ust. 2 pkt 5 w brzmieniu ustawy z dnia 3.12.2010 r. (Dz.U. Nr 239, poz. 1593), która wchodzi w życie 28.12.2010 r.
- 364) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2007 r. Nr 120, poz. 818 oraz z 2008 r. Nr 70, poz. 416, Nr 216, poz. 1367 i Nr 234, poz. 1570.
- 365) Art. 88 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 366) Art. 88 pkt 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 367) Art. 88a w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 368) Art. 88b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 369) Art. 88c dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 370) Art. 88c ust. 8 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 371) Art. 88d w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 372) Art. 88e dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 373) Art. 88f dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 374) Art. 88f ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 375) Art. 88f ust. 3 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 376) Art. 88g dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 377) Art. 88h dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 378) Art. 88i dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 379) Art. 88i ust. 1 pkt 5 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 380) Art. 88j dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 381) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378 oraz z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344.
- 382) Art. 88k dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 383) Art. 90 ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 384) Art. 90 ust. 2 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 385) Art. 90 ust. 3 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 386) Art. 90 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 387) Art. 90 ust. 5 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 388) Art. 90 ust. 6 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 389) Art. 90 ust. 7 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 390) Art. 90 ust. 8 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 391) Art. 90a ust. 1 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 392) Art. 92 ust. 2 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w życie 1.02.2011 r.
- 393) Art. 92 ust. 3 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 394) Art. 92 ust. 3a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 395) Art. 92 ust. 4 pkt 3 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.
- 396) Art. 92 ust. 6 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w życie 1.02.2009 r.

- 444) Art. 108 ust. 1 pkt 8 uchylony ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 445) Art. 108 ust. 1 pkt 12 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 446) Art. 108 ust. 1 pkt 17 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 447) Art. 108 ust. 1 pkt 17a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 448) Art. 108 ust. 1 pkt 20 uchylony ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 449) Art. 108 ust. 1 pkt 21a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 450) Art. 108 ust. 1 pkt 30 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 451) Art. 108 ust. 1 pkt 30a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 452) Art. 108 ust. 1 pkt 30b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 453) Art. 108 ust. 1 pkt 31 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 454) Art. 108 ust. 1 pkt 31a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 455) Art. 108 ust. 1 pkt 38a dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 456) Art. 108 ust. 1 pkt 41 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 457) Art. 108 ust. 1 pkt 42a dodany ustaw z dnia 19.06.2009 r. (Dz.U. Nr 115, poz. 964), która wchodzi w ycie 5.08.2009 r.
- 458) Art. 108 ust. 1 pkt 42b dodany ustaw z dnia 19.06.2009 r. (Dz.U. Nr 115, poz. 964), która wchodzi w ycie 5.08.2009 r.
- 459) Art. 108 ust. 1 pkt 44 w brzmieniu ustawy z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 460) Art. 108 ust. 1 pkt 50 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 461) Art. 108 ust. 1 pkt 51 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 462) Art. 108 ust. 1 pkt 52 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 463) Art. 108 ust. 1 pkt 53 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 464) Art. 108 ust. 1 pkt 54 dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 465) Art. 108 ust. 1 pkt 56 dodany ustaw z dnia 1.07.2009 r. (Dz.U. Nr 125, poz. 1035), która wchodzi w ycie 22.08.2009 r.
- 466) Art. 108 ust. 1a dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 467) Art. 108 ust. 1b dodany ustaw z dnia 19.11.2009 r. (Dz.U. Nr 219, poz. 1706), która wchodzi w ycie 1.01.2010 r.
- 468) Art. 108 ust. 1c dodany ustaw z dnia 26.11.2010 r. (Dz.U. Nr 238, poz. 1578), która wchodzi w ycie 1.01.2011 r.
- 469) Art. 108 ust. 1d dodany ustaw z dnia 22.12.2011 r. (Dz.U. Nr 291, poz. 1707), która wchodzi w ycie 1.01.2012 r.
- 470) Art. 108 ust. 3 dodany ustaw z dnia 16.12.2010 r. (Dz.U. Nr 257, poz. 1725), która wchodzi w ycie 1.02.2011 r.
- 471) Art. 109 ust. 4 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 472) Art. 109 ust. 7d dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 473) Art. 109 ust. 7e dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 474) Art. 109 ust. 11 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 475) Art. 109a ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 476) Art. 109b dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 477) Art. 109c dodany ustaw z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 478) Art. 109d dodany ustaw z dnia 19.06.2009 r. (Dz.U. Nr 115, poz. 964), która wchodzi w ycie 5.08.2009 r.
- 479) Art. 111 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 480) Art. 112 ust. 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 481) Art. 113 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.
- 482) Art. 114 w brzmieniu ustawy z dnia 19.12.2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 6, poz. 33), która wchodzi w ycie 1.02.2009 r.

